

EESTI NSV KULTUURIMINISTEERIUM
FR. R. KREUTZWALDI NIM. EESTI NSV RIIKLIK
RAAMATUKOGU

V. KABUR

VÄLISKIRJANDUS
NÕUKOGUDE EESTIS

Bio-bibliograafiline kirjanduse nimestik

TALLINN

1957

A-21869 III

EESTI NSV KULTUURIMINISTEERIUM
FR. R. KREUTZWALDI NIM. EESTI NSV RIIKLIK
RAAMATUKOGU

V. KABUR

VÄLISKIRJANDUS
NÕUKOGUDE EESTIS

Bio-bibliograafiline kirjanduse nimestik

TALLINN

1957

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

42649

TARTU ÜLIKOOLI

RAAMATUKOGU

WILHELM

1900

«Kommunistiks võib saada ainult siis, kui rikastad oma mälu kõigi vaimsete varadega, mis inimkond on loonud», õpetas V. I. Lenin. (Teosed. 31. kd., lk. 256.)

Inimkonna kultuuripärand ongi rahvaste ühiseks varanduseks, mis võimaldab erinevate ajastute inimestel üksteist tundma õppida.

Meie maal on mineviku geniaalsete kirjanike mälestusele pühendatud päevad saanud kultuuri pidupäevadeks. Kuid maailmakirjanduse klassikute kui ka kaasaegsete väliskirjanike loominguga tutvuvad nõukogude inimesed pidevalt raamatute, raadio, teatri ja ajakirjanduse kaudu.

Nõukogude inimestele on võõras rahvuslik piiratus. Meie hindame kõike head, eesrindlikku, tõeliselt ilusat maailma rahvaste loomingus. Meile on kallid kirjanikud, kes on väljendanud rahvaste parimaid püüdeid ja avanud kirjanduse arengus uusi teid. Meie austame nende mälestust, uurime ja hindame nende pärandit.

Eriti on kasvanud väliskirjanduse tähtsus tänapäeval, mil kogu eesrindlik inimkond on astunud võitlusse rahu ja demokraatia eest, sõpruse tugevdamise eest rahvaste vahel.

Käesolev bio-bibliograafiline nimestik «Väliskirjandus Nõukogude Eestis» toob andmeid üksikute autorite kohta, esitab aastaist 1940 kuni juuni 1957 nende teoseid (kordustrükkide puhul ainult uuemad väljaanded) ja põhilisi artikleid kirjanike elu ning loomingu ja retsensioone nende teoste kohta. Bibliograafilise kirjanduse osas on järjestusel esikohal üldised kirjutused raamatutest või ajakirjandusest,

neile järgnevad üksikküsimusi käsitlevad artiklid ja lõpuks retsensioonid eri teoste kohta. Nimestiku koostamine on lõpetatud 10. juulil 1957. aastal. Hilisemad teosed on registreeritud lõpus.

Nimestiku lõpul on toodud teoste autorite ja pealkirjade alfabeetiline loetelu, kus on registreeritud ka eri autorite kogumikes ilmunud tööd.

Järjestatud on materjal üksikute maade järgi alfabeetiliselt, ühe rahvuskirjanduse piirides kronoloogiliselt. Kanada ja ladina-ameerika on toodud ameerika kirjanduse alajaotusena.

«Väliskirjandus Nõukogude Eestis» on abiks kirjanduse tundmaõppimisel raamatukogudes, õpetajate ja õpilaste hulgas, kirjanduse alal töötajate kui ka lugejate laiade hulkade seas.

Nimestiku kasutamisel tekkinud tähelepanekutest, märkustest ja soovidest palume teatada aadressil: Fr. R. Kreutzwaldi nim. Eesti NSV Riiklik Raamatukogu, Tallinn, Raamatukogu plats 1, või tel. 420-94.

VÄLISKIRJANDUST KÄSITLEVAD TÖÖD

Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Lugemik keskkooli vanemaile klassidele. Tln., 1951. 719 lk.

Sisu: Homeros. — Prantsuse rahvaeepos. — Serbia rahvaeepos. — Boccaccio. — Shakespeare. — Cervantes. — Corneille. — Molière. — Swift. — Beaumarschais. — Goethe. — Schiller. — Byron. — Béranger. — Hugo. — Mickiewicz. — Petöfi. — Heine. — Balzac. — Dickens. — Pottier. — Clément. — Botev. — Eminescu. — Zola. — Twain. — Verhaeren. — Rolland. — Barbusse. — Fučik. — Aragon. — Fast. — Becher. — Neruda.

Muravjova, N. ja Turajev, S. Lääne-Euroopa kirjandus. Shakespeare, Molière, Goethe, Byron, Balzac. Tln., 1956. 128 lk.

Mihhaltši, D. Lääne-Euroopa kirjanduse ajalugu. Kesk-aeg, renessansi ajastu ja XVII sajand. Metoodiline abivahend pedagoogiliste instituutide mittestatšionaarseile üliõpilastele. Tln., 1951. 110 lk.

Tronski, I. Antiikkirjanduse ajalugu. Trt., 1949. 594 lk.

Brandis, J. ja Romm, A. Rahvademokraatiamaade kirjandus teel sotsialistlikule realismile. — «Looming», 1956, nr. 2, lk. 239—247; nr. 3, lk. 360—375.

Brandis, J. Kapitalismimaade eesrindlikud kirjanikud võitluses rahu eest. — «Looming», 1954, nr. 1, lk. 89—104.

AMEERIKA KIRJANDUS

JAMES FENIMORE COOPER

1789—1851

James Fenimore Cooper on üks romantilise perioodi väljapaistvamaid esindajaid ameerika kirjanduses. Ta sündis 15. sept. 1789. a. Burlingtonis. Töötas laevaohvitserina.

Cooperi romaanidest on parimad nn. «Nahksukajutud» (1823—1848): «Pioneerid» (1823), «Viimne mohikaanlane» (1826), «Preeria» (1827), «Rajaleidja» (1840) ja «Hirvekütt» (1841). Nende tööde peateemaks on indiaanlaste võitlus ameerika kolonisaatorite vastu. Esimesena hakkas ta protestima selle mehise, ausa ja õilsa rahva hävitamise vastu. V. Belinski hindas kõrgelt Cooperi jutte, «indiaanlaste eepost», tema humanismi ja looduse poeesiat.

Cooper suri 14. sept. 1851 Cooperstownis.

Cooper, J. Hirvekütt ehk Esimene sõjarada. Tlk. J. Seilental. [Eessõna:] Lugejaile, lk. 5—8. Illustr. E. Maisaar. Tln., 1956. 576 lk. (Seiklusjutte maalt ja merelt. Nahksuka jutud. 1. raamat.)

RICHARD HILDRETH

1807—1865

Ameerika kirjanik Richard Hildreth sündis 26. juunil 1807. a. matemaatika professori perekonnas, tegutses algul

advokaadina, hiljem siirdus ajakirjanduse alale. Oma tähelepanekute põhjal tutvus ta orjade raske olukorraga ja kirjutas jutustuse «Ori ehk Archy Moore'i kirjad» (1836), mille ta hiljem ümber töötas romaaniks «Valge ori» (1852). Hildrethi jutustus oli ameerika kirjanduses esimeseks teoseks, mis paljastas Lõunas valitsevat orjapidamissüsteemi. Hildreth kirjutas ka rea artikleid, milledes nõudis neegrite vabastamist Ameerikas. Oma teoses «Despotism Ameerikas» (1840) mõistis autor hukka Ameerikas valitseva riigikorra. Veel kirjutas Hildreth kuueköitelise teose «Ühendriikide ajalugu» (1849—1852), mis hõlmab ajajärku esimeste kolooniate asutamisest (1596) kuni XIX sajandi 20-ndate aastateni.

R. Hildreth suri 11. juulil 1865.

Hildreth, R. Valge ori. [Romaan.] Tlk. M. Jürna. Tln., 1954. 388 lk.

* * *

Kivi, O. «Valge ori». — «Noorte Hääl», 1954, 18. apr.

HARRIET BEECHER-STOWE

1811—1896

Ameerika naiskirjanik Harriet Beecher-Stowe sündis 14. juunil 1811 pastori tütrena. Õppis kooliõpetajaks. Kirjanduslikku tegevust alustas olukirjeldustega. Ühiskondlike vastuolude teravnemine seoses võitlusega neegrite orjuse vastu innustas teda looma enda paremat teost, romaani «Onu Tomi onnike» (1852). Venemaa revolutsioonilis-demokraatlikud ringid kasutasid Beecher-Stowe romaani võitluses pärisorjuse vastu, hiljem muutus see

üheks populaarsemaks lasteraamatuks. Järgmises teoses «Onu Tomi onnikese võti» (1853) avaldas kirjanik dokumente orjuse koledustest.

Beecher-Stowe suri 1. juulil 1896. aastal.

Beecher-Stowe, H. Onu Tomi onnike ehk Neegrite elu Ameerika orjariikides. [Romaan.] Lühendatud tõlge inglise keelest M. Nurme. Eessõna: K. Tšukovski. Tln., 1951. 404 lk.

* * *

Tšukovski, K. Beecher-Stowe ja ta raamat. — Rmt.: Beecher-Stowe, H. Onu Tomi onnike. Tln., 1951, lk. 5—13.

Sokolova, M. «Onu Tomi onnike». — «Säde», 1951, 14. juuni.

MARK TWAIN

1835—1910

Mark Twain (Samuel Langhorne Clemens) on ameerika kirjanduses üks suuremaid humoriste, realiste ja halastamatuid ühiskonnakriitikuid. Mark Twain sündis 30. nov. 1835 Floridas. Töötas õpipoisina ja ladujana trükikodades, lootsina Mississipil, kullaotsijana Nevadas, ajakirjanikuna. Kirjanduslikku tegevust alustas 1867. aastal humoristlike lühijuttudega. Nende kõrval hakkas ta kirjutama ka satiirilisi lühijutte, mille hulgast paistavad silma «Kuidas ma kandideerin kubernerih kohale», «Ajakirjandus Tennesseees», «Mees, kes rikkus Hadleyburgi head nime». Teravad poliitilised pamfletid on «Pildid Ameerika poliitilisest elust», «Plutokraatia» ja «Kindral Funstoni kaitseks». Müüdi Ameerikast kui «töötatud maast» hävitab terava sotsiaalse satiiriga jutustus «Hiinlase kirjad».

Suurepäraseid noorsooraamatuid on romaanid «Tom Sawyeri seiklused» (1876), Huckleberry Finni seiklused» (1884) ja «Prints ja kerjus» (1881). Variserlikule kapitalistlikule ühiskonnale on siin vastandatud noorte puhas maailm, kus hinnatakse sõprust, vaprust ja ausust.

Hümniks vabale tööle ja tööinimesele on autobiograafiline teos «Elu Mississipil» (1882).

Elu lõpu poole muutub Twaini huumor vihaseks satii-riks. 20. sajandi algul saabki imperialismi lahkamine ja hukkamõistmine kirjaniku loomingu põhiliseks teemaks. Twain on tõeline rahvakirjanik ja kriitilise realismi rajaja ameerika kirjanduses.

Mark Twain suri 21. aprillil 1910. aastal Reddingis.

Twain, M. Valitud jutustused. Tlk. ja järelsõna: V. Raud. Tln., 1953. 388 lk.

Sisu: Kuulus Calaverase hüppav konn. — Minu kell. — Kuidas ma põllumajanduslikku ajalehte toimetasin. — Kuidas ma kandideerisin kubeneri kohale. — Faktid seoses minu hiljutise tagasiastumisega. — Kummaline kogemus. — Vanad ajad Mississipil. — Puhastverd mehiko kronu. — Jalgratta taltsutus. — Nohu ravimas. — Meie itaalia turismijuhid. — McWilliamsite kogemused difteeriaga. — Mrs. McWilliams ja äike. — Kuidas autorit Newargis ninapidi veeti. — Kapitooliumi Veenus. — Kas ta on elus või surnud? — Eskimo tütarlapse romanss. — Rebi, veli, hoolega! — Kohtamine intervjuueerijaga. — Kaubaagendi jutustus. — Ajakirjandus Tennesseees. — Ühe poisikese häbematust tagakiusamisest. — Lugu väikesest pahast poisist. — Lood suuremeelsetest tegudest. — Varastatud valge elevant. — Koh-tuniku «tragi naine». — Koer. — Koera jutustus. — 1 000 000-nae-lane pangatäht. — Salapärane külastaja. — Senaator Dilworthy. — Plutokraatia. — Pildid Ameerika poliitilisest elust. — Kaitse-ingli kiri. — Kindral Funstoni kaitseks. — Hiinlase kirjad. — Mees, kes rikkus Hadleyburgi head nime.

Twain, M. Prints ja kerjus. [Romaan.] Tlk. ja järelsõna: V. Rummel. Illustr. H. Rooneem. Tln., 1956. 299 lk.; 1 leht illustr. (Seiklusjutte maalt ja merelt.)

Twain, M. Tom Sawyeri seiklused. — Huckleberry Finni seiklused. Illustr. E. Maisaar. Tln., 1954. 500 lk.; 1 leht illustr.

* * *

Raud, V. Mark Twain võitluses ameerika võltsdemokraatia ja imperialismi vastu. — Rmt.: Twain, M. Valitud jutustused. Tln., 1953, lk. 370—382.

Beekman, V. Imperialismi tõeline pale. [«Valitud jutustused».] — «Noorte Hääl», 1953, 20. aug.

Pärsimägi, A. Suure kirjaniku mõtete püsiv väärtus. [«Valitud jutustused».] — «Sirp ja Vasar», 1953, 14. aug.

Järv, A. Ameerika imperialismi paljastavad jutustused. [«Valitud jutustused».] — «Edasi», 1953, 25. juuli.

Rummel, V. Järelsõna. Rmt.: Twain, M. Prints ja kerjus. Tln., 1956, lk. 291—295.

Haav, R. Mark Twaini väljapaistvad noorsoojutustused. [«Tom Sawyeri seiklused» ja Huckleberry Finni seiklused».] — «Noorte Hääl», 1954, 25. nov.

Mark Twaini «Tom Sawyeri seiklused» ja Huckleberry Finni seiklused.» — «Edasi», 1954, 13. nov.

Põldvere, I. Pedagoogilisi mõtteid «Tom Sawyeri» ilmumise puhul. — «Nõukogude Õpetaja», 1954, 13. nov.

JOEL CHANDLER HARRIS

1848—1908

Joel Chandler Harris on ameerika kirjanik ja neegri rahvaluule koguja. «Onu Remus, tema laulud ja muinasjutud» (1880), «Onu Remus ja tema sõbrad» (1892) jt.

on vana heasüdamliku neegri muinasjutud loomadest ja valmid, milles autor kujutab allegoorilises vormis neeger-orjade elu.

Harris, J. Onu Remuse jutte. [Jutustusi.] Tlk. E. Tasa. Illustr. M. Fuks. Tln., 1946. 64 lk.

Sisu: Rebase-onu ja Jänku-onu. — Vaigust nukuke. — Kuidas Jänku-onu Rebase-onu ninapidi vedas. — Jutt Jänku-onu hobusest. — Jänku-onu veab ninapidi Kulli-onu. — Kulli-onu veab Rebase-onu ninapidi. — Kuidas Jänku-onu Lehma-tädi lüpsis. — Mägra-ema külaliseks. — Hundi-onu paha nõu. — Rebase-onu ja Kilpkonna-onu kohtamine. — Rebase-onu ja konnad. — Kuidas Hundi-onu hätta sattus. — Kuidas Rebase-onu Jänku-onule küttis. — Jänku-onu püüab kalu. — Mis Jänku-onu rasvaga tegi. — Kuidas Kilpkonna-onu Jänku-onu võitis. — Jänku-onu ja Varblase-onu. — Jänku-onu ja Karu-onu. — Karu-onu ja Konna-tädi. — Kilpkonna-onu on kõige tugevam.

THEODORE DREISER

1871—1945

Silmapaistev ameerika kirjanik ja progressiivne ühiskonnategelane Theodore Dreiser sündis 27. aug. 1871 Indiana osariigis. Töötas reporterina suurte tööstuslinnade ajalehtede juures. Juba oma esikromaanis «Öde Carrie» (1900) asus ta paljastama ameerika kapitalistide müüti Ameerikast kui kõikide võimaluste demokraatlikust maast. Rikkuse ja vaesuse vastuolu ning ameerika elulaadi süngeid varjukülgi paljastab ka «Jennie Gerhardt» (1911). Ameerika suurärimeeste elu ja röövtegevust ning ameeri-kalikku ekspansiooni näitab «Ihade triloogia»: «Finantsist» (1912), «Titaan» (1914) ja «Stoik» (1947). Kursti teemat käsitleb autobiograafiliste motiividega «Genius» (1915). Dreiseri esimest loominguperioodi iseloomustab tugev kriitiline realism, kuid ta romaanid on pessimistlikud, neis puudub võitlev maailm.

Viljakalt mõjus Dreiseri loomingule sotsialismi võit Venemaal. Pärast seda avaldas ta näidendite ja artiklite kogu «Põrise, trumm!», autobiograafilised teosed «Koit» ja «Ajalehetöö aastad», romaani «Ameerika tragöödia» ja hulga novelle, mis ta avaldas viies kogus: «Vabadus ja teised jutud» (1918), «Kaksteist meest» (1919), «Suurlinna nägu» (1922), «Kütked» (1927) ja «Naiste galerii» (1929). Dreiseri kuulsam teos on «Ameerika tragöödia» (1925), mis näitab Ameerikas tüüpilist jahti raha järele ja iseloomulikku püüdu abiellumise teel rikastuda.

Kunstiliselt õnnestunumaks Dreiseri teoseks on posthuumselt ilmunud romaan «Kants» (1946).

Ideeliselt mõjutas Dreiseri loomingut 1927. a. teostatud sõit Nõukogude Liitu, mille järel ilmus raamat «Dreiser vaatleb Venemaad» (1928). Põhjani paljastab Dreiser ameerika imperialismi publitsistlikus teoses «Traagiline Ameerika» (1931). Selles teoses kutsub kirjanik rahvast üles võimu haarama ja looma sotsialistlikku riiki. Fašismi vastu on suunatud «Traagilise Ameerika» järg «Ameerika väärrib päästmist» (1941).

Oma elu lõpus jõudis Dreiser kommunistlike võitlejate ridadesse. Suurte sotsiaalsete probleemide käsitlemisega ja enda kirjaniku-kodaniku eeskujuga on tal tähtis osa ameerika progressiivse kirjanduse arengus.

T. Dreiser suri 28. detsembril 1945. a. Hollywoodis.

Dreiser, T. Valik novelle. Inglise keelest tlk. ja järelsõna V. Raud. Tln., 1956. 468 lk.

Sisu: Kas sa ei tuleks mulle külla. — Neeger Jeff. — De Mau-passant noorem. — Linnapea ja tema rahvas. — Kõik on tühi asi — ütleb koguia. — Vägev Rourke. — Michael J. Powersi ühing. — Tuisus. — Kütked. — Varjupaik. — Vari. — Kullaviirastus. — Rona Murtha. — Ernestine. — Ida Hauchawout. — Ernita.

Dreiser, T. Ameerika tragöödia. [Romaan.] Tlk. J. Lohk. 1.—2. raamat. Tln., 1955.

1. raamat. 592 lk.; 2. raamat. 404 lk.

* * *

Raud, V. Theodore Dreiseri elust ja loomingust. — Rmt.: Dreiser, T. Valik novelle. Tln., 1956, lk. 453—463.

Raud, V. Theodore Dreiseri loominguline võitlus. — «Looming», 1951, nr. 11, lk. 1377—1393.

Jürna, M. Nõukogude rahva sõber. Kümme aastat Th. Dreiseri surmast. — «Noorte Hääl», 1955, 28. det.

Päärn, H. Theodore Dreiser. [85 aastat sünnist.] — «Nõukogude Õpetaja», 1956, 25. aug.

Kaal, A. Probleemirikas tõlketeos. [«Valik novelle.»] — «Looming», 1956, nr. 9, lk. 1348—1354.

Laos, H. Ameerika ameeriklase silmadega. [«Ameerika tragöödia.»] — «Õhtuleht», 1956, 3. veebr.

JACK LONDON

1876—1916

Jack London (John Griffith) sündis 12. jaan. 1876 Kalifornia osariigis San-Francisco linnas laostunud farmeri perekonnas. Ta noorus möödus äärmises viletsuses. Paljudel töökohtadel ja tööta hulkurina rändas ta läbi kogu Ameerika. 1898. aastal ilmus ta esimene jutustus. — Üldse kirjutas ta 152 jutustust, peamiselt Põhja karmist elust. Ilmusid kogud «Hundipoeg» (1900), «Tema isade jumal» (1901), «Armastus elu vastu» (1906) — mis väga meeldis V. I. Leninile — «Lõunamere jutud» (1911) jt. Alaska

karmi looduse taustal on kirjutatud ka Londoni üks paremaid loomajutte «Valgekihv». 1901. aastal astus London sotsialistlikku töölisparteisse. 1903. aastal, pärast külaskäiku Inglismaale, kirjutas ta olukirjelduste kogu «Kuristikurahas» Londoni töölistkvartaalitest.

Ameerika tööliikumise, 1905.—1907. aasta vene revolutsiooni ja Gorki loomingu mõjul kirjutas London romaani «Raudne kand» (1907), milles kujutas tuleviku ameerika revolutsiooni. Põrutavaid fakte New Yorgi tööliste viletsusest esitasid ta publitsistlikud kogud «Klassivõitlus» (1905) ja «Revolutsioon» (1908).

Üheks paremaks ameerika kirjanduse realistlikuks teoseks on Londoni autobiograafiline romaan «Martin Eden» (1909), mis kujutab andeka kirjaniku hukkumist kodanlikus ühiskonnas.

Oma viimastes teostes leppis London kapitalistliku Ameerikaga.

London suri 22. nov. 1916. aastal Glen Ellenis (Kalifornias).

London, J. Armastus elu vastu. [Jutustused.] Tlk. L. Anvelt ja A. Hint. Illustr. V. Toots. Tln., 1950. 202 lk.

Sisu: Armastus elu vastu. — Lugu Kiišist. — Naiste visadus. — Teadmamees. — Hiinlane. — Mapuhi maja. — Usutaganeja. — Mehhiklane.

London, J. Raudne kand. [Romaan.] Tlk. A. Aava. [Järeisõna.] Tln., 1955. 271 lk.

London, J. Valgekihv. Tlk. M. Sillaots. Illustr. R. Tiitus. Tln., 1956. 212 lk. (Seiklusjutte maalt ja merelt.)

* * *

Jack London. — Rmt.: London, J. Raudne kand. Tln., 1955, lk. 259—265.

Kutšerjavenko, V. Jack Londoni kodukohas. — «Noorte Hääl», 1956, 12. jaan.

Püsvivuse ja raudse tahtega. 80 aastat Jack Londoni sünnist. — «Säde», 1956, 11. jaan.

Brandis, J. Jack London. (Tema 75. sünniaastapäevaks.) — «Õhtuleht», 1951, 12. jaan.

Pomm, V. Oligarhia võimuses. [«Raudne kand.»] — «Rahva Hääl», 1955, 12. okt.

Romaan kapitalismi kuritegudest. [«Raudne kand.»] — «Edasi», 1956, 22. jaan.

HOWARD FAST

s. 1914

Põhja-Ameerika kirjanik Howard Fast sündis 11. nov. 1914. aastal New-Yorgis töölisperekonnas. Ta on kirjutanud romaane, jutustusi, luuletusi, näidendeid, publitsistikat, kriitilisi töid. Kirjanduslikku tegevust alustas Fast töölisena vabrikus. Esimene jutustus «Lapsed» (1937) näitab rassilist ebavõrdsust ja linna vaeste kvartalite laste traagilist saatust. Kuulsaks sai Fast peamiselt ajalooliste romaanide autorina. Esimesed ajaloolised romaanid on «Vabadusest sündinud» (1939), «Võitmatud» (1942) ja «Kodanik Tom Paine» (1943). Esimesena kirjutas Fast realistliku romaani «Viimne piir» (1941) Ameerika indiaanlastest, teos kujutab maa põliselanike julma hävitamist anglo-saksi kolonisaatorite poolt. Neegritele on pühendatud romaan «Vabaduse tee» (1944), mis näitab rassilist diskrimineerimist Ameerika Ühendriikides.

Töölisliikumise hiljutist minevikku, töö ja kapitali võitlust kujutab romaan «Ameeriklane» (1946). Romaani «Clarkton» (1947) teemaks on ameerika proletariaadi võitlus sõjajärgseil aastail.

Tänapäeva Ameerika tegelikkust kujutavad ka paljud jutustused kogust «Lahkumine ja teised jutud» (1949), näidend «Kolmkümmend hõbeseeklit» (1951), jutustuste kogu «Pühaõhtu söömaæg» (1955). Kodanliku kohtu poolt süütult hukatud töölisliikumise võitlejaid käsitleb teos «Sacco ja Vanzetti kangelastegu» (1953). Fašismi vastu suunatud romaan «Silas Timberman» (1954), kujutab ülikooli kirjanduse professorit, kes võitluses reaktsiooniga jäi kindlaks rahupooldajaks.

Uhtlasi jätkab Fast ajaloolist temaatikat: vana-juudi ajaloost on kirjutatud «Mu tublid vennad» (1948). Ajalooline romaan «Uhked ja vabad» (1950) kirjeldab ameerika revolutsiooni 18. sajandil, romaan «Spartacus» (1951) — orjade ülestõusu vanas Roomas.

Fast on kirjutanud ka publitsistlikud tööd «Intelligents võitluses rahu eest» (1949), «Peekskill USA» (1951), kriitilise uurimuse «Kirjandus ja tegelikkus» (1950). Fast on Ülemaailmse Rahunõukogu liige ja autasustatud 1953. aastal rahvusvahelise Lenini preemiaga «Rahu kindlustamise eest rahvaste vahel.»

Fast, H. Vabaduse tee. [Romaan.] Tlk. J. Seilental. Eessõna: J. Viktorov. Tln., 1951. 304 lk.

Fast, H. Viimne piir. [Romaan.] Tlk. H. Tiidus. Eessõna: A. Jelistratova. Tln., 1951. 311 lk.

* * *

Deserteerumine tule all. Howard Fasti avaldustest. — «Sirp ja Vasar», 1957, 6. sept.

Pomm, V. Howard Fast. — «Looming», 1952, nr. 2, lk. 232—245.

Raud, V. Howard Fast — imperialismivastane võitleja. — «Sirp ja Vasar», 1952, 2. veebr.

Izakov, B. Viis kohtumist. [Kohtumisest H. Fastiga.] — «Sirp ja Vasar», 1956, 6. jaan.

Viktorov, J. Eessõna. — Rmt.: Fast, H. Vabaduse tee. Tln., 1951, lk. 3—12.

Slutsk, A. Võitluse teed mööda rahva vabaduse eest. [«Vabaduse tee».] — «Rahva Hääl», 1952, 26. veebr.

Kase, A. Gideon Jackson ja tema sõbrad on vabadusearmee sõdurid. [«Vabaduse tee».] — «Noorte Hääl», 1952, 30. juuli.

Karu, L. «Vabaduse tee». — «Edasi», 1951, 13. jaan.

Jelistratova, A. Eessõna. — Rmt.: Fast, H. Viimne piir. Tln., 1951, lk. 7—16.

Rammus, K. «Ameerika elulaadi» esimesed võrsed. [«Viimne piir.»] — «Eesti Bolševik», 1951, nr. 13, lk. 66—69.

Kraav, A. «Viimne piir». — «Noorte Hääl», 1951, 24. aug.

Saar, F. Terav süüdistusakt Ameerika koloniaalpoliitika. [«Viimne piir.»] — «Edasi», 1951, 14. juuli.

Rudnev, D. Silas Timbermanist saab rahu eest võitleja. Howard Fasti uuest romaanist. [«Silas Timberman».] — «Sirp ja Vasar», 1955, 15. apr.

Izakov, B. Surmavõitev mehisus. [«Sacco ja Vanzetti kangelastegu».] — «Looming», 1954, nr. 1, lk. 120—123.

Kivi, O. Howard Fasti uus raamat. [«Sacco ja Vanzetti kangelastegu».] — «Rahva Hää!», 1954, 6. juuni.

Solomõkov, I. Süüdistusakt ameerika fašismi vastu. Howard Fasti uus raamat «Peekskill, USA». — «Rahva Hää!», 1951, 10. okt.

Passõnkov, I. USA — politseiriik. H. Fasti näidend «Kolmkümmend hõbeseeklit» Riiklikus Vene Draamateatris. — «Sirp ja Vasar», 1951, 1. dets.

KANADA KIRJANDUS

HERBERT DYSON CARTER

s. 1910

Kanada progressiivne kirjanik ja keemik H. D. Carter sündis 2. veebr. 1910. Avaldas teise maailmasõja ajal publitsistlikke teoseid ja nõukogude teaduse saavutustele pühendatud raamatu «Venemaa salajane relv». Sotsialismimaa uut moraali näitab rikkaliku faktilise materjali najal ka Carteri teine raamat «Patt ja teadus» (1946).

1949. aastal valiti Carter Kanada-Nõukogude Sõprusühingu presidendiks.

Progressiivse Kanada kirjanduse küpsust näitab tema romaan «Tulevik on meiega» (1950), milles töötav rahvas seob rahu kaitsmise võitlusega tugevneva ekspluateerimise ja elatustaseme languse vastu.

1950. a. külastas Carter koos abikaasaga Nõukogude Liitu. Hiljem avaldas rea artikleid ja 1951. a. ilmus Dyson ja Charlotte Carteri ühine raamat «Me nägime sotsialismi».

1955. aastal ilmus mäetööstest romaan «Pojad ja isad».

Carter, D. Tulevik on meiega. [Romaan.] Inglise keelest tlk. L. Rajandi. [Järelsõna:] Carterist ja tema teosest, lk. 303—308. Tln., 1956. 311 lk.

LADINA-AMEERIKA KIRJANDUS

PABLO NERUDA

s. 1904

Pablo Neruda (Neftali Ricardo Reyes) on Ladina-Ameerika, Tšiili, väljapaistev luuletaja ja aktiivne võitleja rahu eest. Ta sündis 12. juunil 1904. aastal. Lõpetanud ülikooli, sai Neruda diplomaadiks. Esimene luuletuskogu ilmus 1923. aastal. Neruda õppis tundma mitmeid maid — Hiinat, Indiat, Jaapanit jt. Olles Tšiili konsuliks Madridis nägi Neruda hispaania vabariiklaste võitlust vabaduse eest. Nüüd muutus Neruda luule ähvardavaks protestiks fašismi vastu. Luuletuskogus «Hispaaniaga südames» elas Neruda kaasa tõelistele vabaduse eest võitlejatele. Nõukogude Liidu Suure Isamaasõja ajal kirjutas ta «Armastuslaulu Stalingradile» ja õhutas Ladina-Ameerika rahvuslikku vabadusvõitlust. Rahvusvahelise rahupreemia sai ta poeem «Las ärkab Metsaraiuja», mis on osa Ladina-Ameerika rahvaste ajalugu ja võitlust käsitlevast eeposest «Üldine laul» (1950). Võitleva luule näiteks on ka «Euroopa viinamäed» ja «Kogumik poliitilist luulet».

Neruda, P. Valik luuletusi. Tlk. J. Semper. [Eessõna.] Tln., 1953. 87 lk.; 1 leht portr.

* * *

Pablo Neruda. — Rmt.: Neruda, P. Valik luuletusi. Tln., 1953, lk. 3—19.

Ehrenburg, I. Pablo Neruda loomingust. — «Sirp ja Vasar», 1949, 9. juuli.

Vaarandi, D. Pablo Neruda. — «Sirp ja Vasar», 1951, 20. jaan.

Kuteištsikova, V. Pablo Neruda. — «Noorte Hääl», 1954, 7. jaan.

Veris, M. Pablo Neruda 50-aastane. — «Nõukogude Õpetaja», 1954, 17. juuli.

Brandis, J. Poet, kodanik, võitleja. Pablo Neruda viiekümnendaks sünnipäevaks. — «Õhtuleht», 1954, 14. juuli.

JORGE AMADO

s. 1912

Tuntud rahu eest võitleja, brasiilia kirjanik-kommunist Jorge Amado kuulub Ladina-Ameerika silmapaistvamate kirjanike hulka.

Jorge Amado sündis 10. aug. 1912. a. Brasiilia kirdeosas väikeplantaatori perekonnas. Tutvus varakult kakaoistanduse töötajate kurnava eluga. Töötas ladujana trüki-kojas ja seejärel ajalehtede ja ajakirjade kaastöölisena. Kõrgema hariduse omandamine Rio de Janeiro ülikoolis jäi pooleli.

1931. aastal ilmus noore kirjaniku esimene romaan «Karnevali maa». Järgmine, talupoegade elu kujutav romaan «Kakao» (1933) konfiskeeriti. Kuid ka järgmised teosed — «Higi» (1934), «Jubiaba» (1935), «Surnud meri» (1936) on pühendatud brasiilia töörahva raskele saatusele. Antifašistlik kirjanik vangistati 1937. a. Pärast vabanemist

1938. a. läks ta maapakku. Seal kirjutas Amado raamatu «Luis Carlos Prestes» (1942), mis käsitleb Brasiilia rahva elu ja kommunistliku partei peasekretäri Luis Carlos Prestese kangelaslikku võitlust oma maa parema tuleviku eest.

Nüüdisaja Brasiilia elu käsitleb romaanitrioloogia «Ääretud maad» (1944), «Kuldsete viljade maa» ja «Punane oras» (1946). Amado tõi esmakordselt ladina-ameerika kirjandusse teadliku võitleja sotsiaalse ülekohtu vastu.

1945. a. oli Amado sunnitud emigreeruma Euroopasse.

Pärast 1948. a. toimunud külaskäiku Nõukogude Liitu kirjutas ta oma muljeist teoses «Rahu maades» ja poemis «Laul Nõukogude Liidust».

Oma uues trioloogias «Kivine müür» jutustab Amado brasiilia rahva praegusest võitlusest rahu ja demokraatia eest.

Amado, J. Luis Carlos Prestes. Tlk. J. Nasalevitš. Sissejuhatus: V. Jermolajev. Tln., 1955. 288 lk.; 2 lehte portr.

* * *

Konvissarov, V. Jorge Amado. — «Noorte Hääl», 1952, 6. jaan.

Keljin, F. Jorge Amado. — «Edasi», 1952, 4. jaan.

Jorge, Amado — brasiilia kirjanik-võitleja. — «Looming», 1949, nr. 3, lk. 373—375.

Kaints, V. Raamat brasiilia rahva kangelasest. [«Luis Carlos Prestes».] — «Sirp ja Vasar», 1955, 25. märts.

Saare, E. Lootuse rüütel. [«Luis Carlos Prestes».] — «Ohtuleht», 1955, 25. märts.

Sotsiaalne romaan Ladina-Ameerikas. F. Keljini järgi. — «Sirp ja Vasar», 1951, 24. nov.

AUSTRIA KIRJANDUS

STEFAN ZWEIG

1881—1942

Juudi rahvusest austria kirjanik Stefan Zweig sündis 28. nov. 1881. aastal Viinis vabrikandi perekonnas. Kirjanduslikku tegevust alustas lüüriliste luuletustega «Hõbedased keeled» (1901). Kuulsaks sai Zweig novellidega. Neist ilmusid kogumikud «Erik Ewaldi armastus» (1904), «Novellid» (1911), «Amok» (1922), «Tunnete segadus» (1926) jt., mis paistavad silma peene psühholoogilise analüüsi ja tegevuse dramaatilisusega.

Zweig tundis huvi mitme rahva kultuuri vastu ja kirjutas rea kirjanduskriitilisi monograafiaid: «Verlaine» (1905), «Emile Verhaeren» (1910), «Kolm meistrit. Balzac, Dickens, Dostojevski» (1920), «Romain Rolland» (1921), «Stendhal, L. Tolstoi» (1928) jt.

Tähelepanndavad on ka Zweigi ajaloolised romaanid «Marie Antoinette» (1932), «Magalhães» (1938) jt., samuti autobiograafia «Eilne maailm» (1942).

Zweig tundis hästi vene kirjandust ja oli kirjavahetuses Gorkiga. 20-ndatel aastatel külastas ta Nõukogude Liitu ja esines hiljem kindla nõukogude sõbrana.

Fašismi pealetungi eel Austriale lahkus Zweig kodumaalt, hiljem leidis pelgupaiga Brasiilias. Isoleerituna

fašismivastasest võitlusest lõpetas Zweig hingelises depres-
sioonis elu enesetapmisega 22. veebr. 1942.

Zweig, S. Malenovell. Saksa keelest tlk. ja eessõna
N. Andresen. Tln., 1957. 56 lk. («Loomingu» raamatu-
kogu. Nr. 8.)

BELGIA KIRJANDUS

CHARLES DE COSTER

1827—1879

Belgia kirjanik Charles Théodore Henri de Coster sündis 20. aug. 1827. a. Öppis Brüsseli ülikoolis kirjandust ja ajalugu. Töötas Belgia riigiarhiivis ja oli prantsuse kirjanduse õppejõuks Brüsselis. Kirjutas luuletusi, rahvajutte ja legende, kuid kuulsaks sai ta üheainsa teosega. See on maailmakirjanduse tähtsamaid ajaloolisi romaane «Legend Ulenspiegelist ja Lamme Goedzakist» (1867), mille aineks on 16. sajandil toimunud Madalmaade — praeguse Belgia ja Hollandi — rahva ülestõus Hispaania kuningate võimu vastu. Madalmaade vabadusvõitlus türannide vastu vältas üle kaheksakümne aasta ja kujunes esimeseks kodanlikuks revolutsiooniks Euroopas. Coster kogus legende Flandria rahvakangelasest Thijl Ulenspiegelist, ühendas nende üksikud osad ja kirjutas surematu raamatu.

Tagasihoidliku kirjaniku elu oli täis häda ja viletsust. «Ulenspiegel» oli Costeri elu ajal unustusse jäetud, sest teose sotsiaalne sisu oli liiga terav kaasaja jaoks. Coster rääkis küll Flandria minevikust, kuid tema häälest kostis rahulolematust kaasaja ebaõigluse vastu.

Kirjanik suri 51-aastasena 7. mail 1879. a. kõige suuremas vaesuses.

Coster, C. Ulenspiegel ja Lamme Goedzak. Nende kangelaslikud, lustlikud ja kuulsusrikkad seiklused Flandrias ja mujal. Tlk. J. Kangilaski. [Järelsõna.] Tln., 1947. 628 lk.

* * *

Legend Ulenspiegelist. — Rmt.: Coster, C. Ulenspiegel ja Lamme Goedzak. Tln., 1947, lk. 613—627.

Brandis, J. 75 aastat Charles de Costeri surmast. — «Ohtuleht», 1954, 12. mai.

Hint, A. Charles de Coster: Ulenspiegel ja Lamme Goedzak. — «Looming», 1948, nr. 2, lk. 247—251.

Lumet, H. «Ulenspiegel». — «Sirp ja Vasar», 1948, 14. veebr.

BULGAARIA KIRJANDUS

Bulgaaria jutustusi. Eessõna: A. Sobkovitš. Tlk. G. Bachverk. Illustr. L. Ennosaar. Tln., 1952. 92 lk.

Sisu: I. Vazov. Bulgaarlanna. — I. Vazov. Kurvil. — K. Belev. Legend. — Jelin-Pelin. Andreško. — A. Karaliitšev. Ivan Tšornõi. — A. Vodenitšarski. Kohtumine. — I. Martõnov. Isa ja poeg. — S. Daskalov. Viimne kohtumine. — Ž. Srebrov. Laps. — S. Daskalov. Gjoško peol. — Tähed. — Kalina Malina. Lööktööline. — L. Stojanov. Püstol ja viiul.

Hadžimartsev, I. Karjus Kalitko. [Jutustus.] Tlk. A. Gross. Illustr. E. Lepp. Tln., 1954. 160 lk.

Karaliitšev, A. Iidsete pöökpuede all. Tlk. M. Jõgi. Illustr. A. Keerend ja A. Kütt. Tln., 1955. 35 lk.

* * *

Andmed «Bulgaaria jutustuste» autoritest. Ivan Vazov. — Jelin-Pelin. — Ludmill Stojanov. — Kalina Malina. — Zdravko Srebrov. — Angel Karaliitšev. — Krõstju Belev. — Stojan Daskalov. — Ivan Martõnov. — Vassil Vodenitšarski. — Rmt.: Bulgaaria jutustusi. Tln., 1952. lk. 88—90.

Kiisk, M. Märkmeid kaasaegsest bulgaaria kirjandusest. — «Sirp ja Vasar», 1955, 9. sept.

Suurvärav, A. «Karjus Kalitko». [I. Hadžimartsevi jutustus.] — «Noorte Hääl», 1954, 14. mai.

Deržavin, N. Vazov ja bulgaaria kirjandus. I. Vazovi 30. surma-aastapäeva puhul. — «Sirp ja Vasar», 1951, 22. sept.

Markov, D. Ivan Vazov. (100. sünni-aastapäevaks.) — «Rahva Hääl», 1950, 9. juuli.

Polevoi, B. Bulgaaria rahva suur poeg. (Ivan Vazovi 100. sünni-aastapäeva puhul.) — «Sirp ja Vasar», 1950, 15. juuli.

LUDMILL STOJANOV

s. 1888

Ludmill Stojanov (sündis 6. veebr. 1888. aastal) on väljapaistev bulgaaria kirjanik ja publitsist. Ta on avaldanud üle kolmekümne teose — luuletusi, jutustusi, romaane, draamasid ja artiklite kogumikke. Pärast bulgaaria rahva ajaloolist septembriülestõusu 1923. a. kirjutas Stojanov fašismivastase jutustuse «Marsi heldus». Imperialistlikku sõda häbimärgistab jutustus «Koolera» (1935). Bulgaaria talupoegade ülestõusu türgi ikke vastu 18. sajandil käsitleb ajalooline jutustus «Mehmed Sinap» (1936). Bulgaaria rahva vabanemist fašismist käsitleb romaan «Koit» (1945).

Stojanov, L. Koolera. Soldati päevik. [Jutustus.] Tlk. E. Nukk. Värsid tlk. R. Paavel. Eessõna: P. Balašov. Tln., 1955. 160 lk.

* * *

Balašov, P. Ludmil Stojanov. — Rmt.: Stojanov, L. Koolera. Tln., 1955, lk. 3—10.

HIINA KIRJANDUS

Hiina rahva muinasjutte. Tlk. E. Puskar. Illustr. N. Kotšergin. Tln., 1954. 64 lk.

Sisu: Kollane toonekurg. — Püüdlik Jüng Su. — Miks on merevesi soolane. — Tiiger ja eesel. — Kuidas koer ja kass vaenlasteks said. — Poiss ja madu. — Kütt I. — Laps ja tark. — Ametnik, sõdur ja talupoeg. — Tiiger, hirv ja rebane. — Rebane ja kanaliha. — Huang Sjao. — Kollase jõe jumala mõrsja. — Kaja. — Päikese Mägi. — Kotkas ja kõrb.

Kollane toonekurg ja Päikese Mägi. Tlk. E. Puskar. Illustr. N. Kotšergin. Tln., 1954. 15 lk.

Vennad Lü. Hiina rahva muinasjutt. Tlk. L. Kurai. Illustr. O. Kangilaski. Tln., 1952. 16 lk.

Hiina kirjanike jutud. Tlk. V. Beekman. Eessõna: N. Fedorenko. Tln., 1955. 532 lk.

Sisu: Lu Sin. A-Kiu tõeline lugu. — Kun I-tsi. — Koduküla. — Küülikud ja kass. — Külaetendus. — Pardikomöödia. — Õnnelik perekond. Go Mo-žo. Tšu Bavangi enesetapp. — Sõma Tsiani viha. — Hanguu valvepost. — Ärasõidu eel. — Teelahkmel. — Dingdungi visandid. — Tsingangi künka juures. — Kanapojad. Mao Dun. Kevadised siidiussid. — Härra Lini kauplus. Tšang Tian-i. Härra Hua Vei. — Suuremeelsus. Lao Še. Kuusirp. — Jutustus, mida ma kuulda sain. — Vestluse ajal. Ding Ling. Uudis. — Ükskord öösel. Tšao Šu-li. Li Ju-tsai laulud. — Abielu registreerimine. — Väikese Er Hei naisevõtt. Liu Bai-jüi. Kolm võitlejat. — Komissar. — Kojutulek. Vei Vei. Meie kõige armsamad. Vei Vei ja Bo Ai. Raev õhus.

Väike Tšutsa. Kaasaegsete hiina kirjanike jutustusi. Tlk. E. Puskar. Illustr. A. Korotkin. Tln., 1953. 70 lk.

Sisu: Vang Nan. Väike Tšutsa. — Hu Ming. Šuan Tšu. — Vang Žo-vang. Toitluspunkti ülem. — Šu Vai. Esimene viljasaak. — Tšao Šu-li. Lesknaise Tjani köögiviljaaias. — Tšou Li-bo. «Lan-danpaitsa». — E Tao. Proovisulatus.

Hua Šan. Kiri kukesulgedega. [Jutustus.] Tlk. H. Jür-genson. Illustr. E. Kaljas. Tln., 1954. 60 lk.

Liu Bai-jui. Komissar. [Jutustused.] Tlk. L. Lebbin. Illustr. E. Vaher. Tln., 1952. 35 lk. — Tiitellehel autor: Lü Bai-jui.

Sisu: Komissar. — Tagasitulek koju.

San Šan-fei. Kümme väikest sõpra. Tlk. E. Niit. Illustr. N. Kotšergin. Tln., 1957. 15 lk.

Šao Tsō-nan. Neid ootavad kõikjal miinid. [Jutustus.] Tlk. L. Lebbin. Illustr. V. Vössotski. Tln., 1952. 30 lk.

* * *

Fōng Sue-fōng. Viis aastat uue Hiina kirjandust. — «Sirp ja Vasar», 1954, 1. okt. (Hiina Rahvavabariigi 5. aastapäeva puhul.)

Babin, N. Kirjutatust ja kavatsetust. Mille kallal töötavad hiina kirjanikud. — «Edasi», 1956, 7. okt.

Fedorenko, N. Eessõna. — Rmt.: Hiina kirjanike jutud. Tln., 1955, lk. 5—17.

Pomm, V. Jutustusi hiina rahva süngest minevikust ja helgest olevikust. [«Hiina kirjanike jutud».] — «Rahva Hääl», 1955, 25. juuni.

Laanest, A. Jutud hiina rahva elust. [«Hiina kirjanike jutud».] — «Edasi», 1955, 7. juuni.

Ottin, A. Rahvas on võitmatu. [«Hiina rahva muinasjutte».] — «Noorte Hääle», 1954, 26. mai.

Lints, A. Lü Bai-jui [Liu Bai-jüi.] «Komissar». — «Säde», 1952, 9. apr.

LU SIN 1881—1936

Hiina realistliku kirjanduse rajaja Lu Sin sündis 25. sept. 1881. a. laostunud mõisniku perekonnas. Ta õppis Jaapanis mere- ja mäeasjandust, hiljem arstiteadust. Juba ülikooli ajal tegi ta kaastööd pörandaalustele ajakirjadele ja astus revolutsioonilisse salaühingusse. Töötas õpetajana, kuid vallandati demokraatlike vaadete pärast. Mõjustatuna Oktoobrirevolutsioonist asus ta hiina uue kultuuri loojate etteotsa. Tema juttu «Hullumeelse märkmed» (1912) peetakse hiina realistliku kirjanduse esikteoseks. Esimesena hiina kirjanikest hakkas ta kirjutama elavas, hulkadele arusaadavas keeles. Tema külajutud peegeldavad tõetriult talupoegade õigusetut elu feodaalse ekspluateerimise ning imperialistliku agressiooni tingimustes. Eriti hästi on vana Hiina näidatud satiirilises jutustuses «A-Kiu tõeline lugu» (1921).

Alates 1920. aastast pidas Lu Sin Pekingi kõrgemates õppeasutustes loenguid hiina kirjanduse ajaloost, ühtlasi kirjutas ta kirjandusteaduslikke teoseid. 1930. a. asus ta kommunistliku partei poliitikast juhinduva Pahempoolsete Kirjanike Liidu etteotsa. Aktiivselt võttis Lu Sin osa rahvusriinde loomisest Jaapani agressiooni puhul.

1927. aastal avaldas ta kogumiku luuletusi proosas «Met-sikud rohud». Tema võitlevat publitsistikat sisaldavad kogud «Kolmekordne logeleja» (1932), «Valevabadusest» (1933), «Kirjutage armastusest» (1934) jt. Suure popu-

laarsuse võitis 1936. a. kirjutatud raamat «Vanad legendid uues redaktsioonis», mis sisaldab kaheksa ajaloolistel faktidel põhinevat jutustust.

Lu Sin suri 19. okt. 1936. aastal.

Lu Sin. Jutud. Tlk. V. Beekman. Eessõna: V. Rogov. Tln., 1954. 143 lk.

Sisu: Kun I-tsi. — Koduküla. — A-Kiu tõeline lugu. — Ärevus. — Pardikomöödia. — Külaetendus. — Önnepalvus. — Önnelik perekond. — Lahutus.

* * *

Rogov, V. Eessõna. — Rmt.: Lu Sin. Jutud. Tln., 1954, lk. 3—6.

DING LING

s. 1907

Hiina naiskirjanik Ding Ling sündis 1907. a. Tema esimesed tööd ilmusid Hiina eesrindlikus ajakirjanduses 1927. aastal. 1931. a. sai temast Pahempoolsete Kirjanike Liidu ajakirja toimetaja. 1933. a. vangistati kirjanik ja tema kaks romaani «Ema» ja «Uputus» keelati. Kolme aasta pärast põgenes ta Põhja-Hiinasse, kus ta sõjas jaapani militaristide vastu juhatas enda moodustatud kirjanike rindebrigaadi ning toimetas kirjanduslikke kogumikke.

Kui algas kodusõda ja ameerika interventsioon, suunati Ding Ling 1946. a. agraarreformi läbiviimisele. Roman «Päike Sangani jõe kohal» (1948) kirjeldabki maa ümberjaotamist. Ühe küla sündmuste põhjal näitab kirjanik feodaalsete suhete revolutsioonilist murdumist, paljumiljonilise töötava talurahva poliitilist ärkamist ja muutumist võitlejaks vaba Hiina eest.

1949. a. valiti Ding Ling Hiina Kirjanike Liidu esimehe asetäitjaks. Alates 1948. a. võtab ta osa Rahvusvahelise Demokraatliku Naiste Föderatsiooni tööst.

Ding Ling. Päike Sangani jõe kohal. Romaan. Tlk. V. Linask. Eessõna: L. Pozdnejeva. Tln., 1951. 379 lk.

* * *

Pozdnejeva, L. Ding Ling. — Rmt.: Ding Ling. Päike Sangani jõe kohal. Tln., 1951, lk. 5—7.

Govoruštšenko, V. Ding Ling. — «Nõukogude Naine», 1952, nr. 6, lk. 12—13.

Rudman, V. Uue Hiina kirjanduse lipukandjad. [Ding Ling, Tšou Li-bo, He Tsing-tši ja Ding Ni.] — «Looming», 1952, nr. 12, lk. 1384—1394.

Raudsepp, V. Vabaduse ja õnne kustumatu päike. [«Päike Sangani jõe kohal».] — «Looming», 1951, nr. 12, lk. 1509—1513.

Sikemäe, I. Raamat uuest elust Hiina külas. [«Päike Sangani jõe kohal».] — «Rahva Hääl», 1951, 27. dets.

Tomberg, T. Romaan hiina talurahva ärkamisest. [«Päike Sangani jõe kohal».] — «Sirp ja Vasar», 1951, 24. nov.

Utt, O. Uue elu lävel. [«Päike Sangani jõe kohal».] — «Noorte Hääl», 1951, 9. dets.

Päiv, P. Uue elu ehitajad. [«Päike Sangani jõe kohal».] — «Edasi», 1952, 8. veebr.

TŠOU LI-BO

s. 1909

Hiina kirjanik-kommunist Tšou Li-bo sündis kooliõpetaja perekonnas. Oppis maakonnalinna keskkoolis ja uuris hiljem Sanghais hiina kirjandust.

1932. aastal liitus ta Sanghai proletariaadi rahvusliku vabadusliikumisega, mille eest teda ootas kaks aastat vanglat. Koos revolutsiooniliste kirjanikega võitles ta reallistliku kirjanduse eest. 1939. aastal läks noor kirjanik vabastatud Hiina pealinna Janani, kus ta oli mõned aastad õppejõuks Lu Sini nimelise Kirjanduse ja Kunstide Akadeemia kirjandusfakulteedis. Pärast Jaapani vägede kapituleerumist siirdus Tšou Li-bo Nõukogude vägede poolt vabastatud Mandžuuriasse, kus ta tegeles maareformi läbiviimisega.

Laialdase kuulsuse tõi autorile romaan «Orkaan» (1947—1948), mis ühe Mandžuuria küla raamides näitab, kuidas maa eest peetavas võitluses kujuneb uus inimene. Paljudel tegelastel on Šolohhovi romaani «Ülesküntud uudismaa» jooni.

Tšou Li-bo. Orkaan. [Romaan.] Eessõna: V. Rudman. Tln., 1953. 448 lk.

* * *

Rudman, V. Eessõna. — Rmt.: Tšou Li-bo. Orkaan. Tln., 1953, lk. 3—11.

Raudsepp, V. Hiina rahva võit. [«Orkaan».] — «Looming», 1954, nr. 3, lk. 377—380.

HISPAANIA KIRJANDUS

MIGUEL DE CERVANTES SAAVEDRA

1547—1616

Suur hispaania kirjanik, humanist ja demokraat Miguel de Cervantes Saavedra sündis 9. okt. 1547. aastal arsti, vaesunud aadliku, perekonnas. Cervantese kirjanduslik tegevus algas üsna varakult. Kuid esimestele katsetustele järgnes peagi pikem vaheaeg, mil kirjanik võttis osa Hispaania sõjast türklastega ja oli vangis Alžeerias. Pidevam kirjanduslik looming algas alles uue sajandi algul, kui Cervantes oli jõudnud vanaduspäevade lävele. Cervantes kirjutas rea näidendeid, luuletusi ja novelle, kuid ta tähtsaim töö on geniaalne satiiriline romaan «Don Quijote» (I osa 1605, II — 1615), mis andis Marxile aluse pidada Cervantest Balzaci kõrval maailma suurimaks romaanikirjanikuks. Oma humanismiga sügavalt rahvalik romaan paljastas feodalismi, kirikute vaimupimedust, rahva õigusteta olukorda.

«Don Quijotega» algas kunstis uus ajajärk. Sellega oli antud otsustav hoop idealistlikule suunale ja pööratud reaalsesse ellu.

Kirjaniku elu ajal ilmus romaanist kuusteist väljaannet, kuid kasu oli sellest ainult kirjastajale, kellele Cervantes oli kõik õigused maha müünud, et teos saaks ilmuda.

Cervantes suri vaesuses 23. apr. 1616.

Cervantes Saavedra, M. Teravmeelne hidalgo don Quijote La Manchast. [Romaan.] Hispaania keelest tlk. A. Kurfeldt. Luuletused tlk. J. Semper. Järelsõna: O. Urgart. Illustr. G. Doré. Tln., 1955.

1. kd. 520 lk., 1 leht portr.; 2. kd. 568 lk.

* * *

Urgart, O. Cervantes ja tema aeg. — Rmt.: Cervantes Saavedra, M. Teravmeelne hidalgo Don Quijote La Manchast. 1. kd. Tln., 1955, lk. 552—562.

Kaalep, A. Cervantesest ja tema loomingust. Kirjaniku 340. surma-aastapäeva puhul. — «Edasi», 1956, 24. apr.

Apananski, I. Cervantes ja tema «Don Quijote». — «Sirp ja Vasar», 1955, 28. jaan.

Verjovski, I. Cervantes ja tema «Don Quijote». — «Nõukogude Õpetaja», 1955, 19. märts.

Litvinov, A. ja Gilanov, S. Geenius ja kääbused. — «Õhtuleht», 1955, 14. märts.

INDIA KIRJANDUS

KRIŠAN TŠANDR

s. 1912

India kirjanik ja publitsist Krišan Tšandr sündis 1912. a. Kašmiris jaoskonnaarsti pojana. Lõpetas ameerika kolledži ja Lahore ülikooli filoloogiateaduskonna. Liitus India poliitilise vabastamise eest võitlevate kirjanike organisatsiooniga. Olukirjelduse žanri kaudu jõudis ta oma loomingus kriitilise realismi.

Teise maailmasõja ajal tegutses Tšandr antifašistliku kirjanikuna. Selle aja parimaks ilukirjanduslikuks teoseks on jutustus «Annadata» (1943), mis on kirjutatud seoses suure näljahädaga.

Esimestel sõjajärgsetel aastatel kirjutas Tšandr jutustusi linna alamkihtide elust («Kalu Bhangi», «Maha-Lakšmi sild», «Verine tants» jt.).

Aastail 1947—1949 ilmusid teosed India lõhenemisest kaheks riigiks — India Liiduks ja Pakistaniks. Tšandr näitab Inglismaa poolt religioosel printsiiбил teostatud jagamise tõelisi eesmärke — vaenu õhutamist rahvaste vahel.

Üheks Tšandri tähtsamaks teoseks on ulatuslik, Gorki mõjul kirjutatud jutustus «Kui ärkavad põllud» (1951).

Krišan Tšandr on rahupooldajate liikumise aktiivseid tegelasi ja India Progressiivsete Kirjanike Assotsiatsiooni

peasekretär. Tema viimaste aastate looming on pühendatud rahu kaitsmisele.

Tšandr, K. Sada ruupiat. [Jutustused.] Tlk. T. Huik. [Järelsõna.] Tln., 1956. 280 lk.

Sisu: Uued orjad. — Amritsar. — Mister Jackson. — Annadata. — Lilled on punased. — Maha-Lakšmi sild. — Kalu Bhangi. — Sada ruupiat. — Verine tants. — Lalla Ghasita Ram. — Röövlid. — Sõdur. — Pulmad. — Täiskuu-öö. — Teekond Lääne-Ghatides. — Ma jään ootama. — Kui ärkavad põllud.

* * *

Autorist ja tema loomingust. — Rmt.: Tšandr, K. Sada ruupiat. Tln., 1956, lk. 271—274.

Märtman, L. Jutustused Indiast. [«Sada ruupiat.»] — «Õhtuleht», 1956, 12. okt.

INGLISE KIRJANDUS

WILLIAM SHAKESPEARE

1564—1616

Maailmakirjanduse väljapaistvam näitekirjanik William Shakespeare sündis 23. aprillil 1564. a. Lõuna-Inglismaal. Tegutses Londonis teatri alal, oli algul näitleja, hiljem näitekirjanik ja teatri kaasosanik. Suri 3. mail 1616. a. oma kodulinna Stratford-on-Avonis.

Oma loomingu esimesel perioodil 1590—1600 kirjutas Shakespeare rea komöödiaid — «Eksituste komöödia» (1592), «Törksa taltsutus» (1593), «Suveöö unenägu» (1595), tragöödia «Romeo ja Julia» (1595), draama «Veneetsia kaupmees» (1596), ning kroonikad-näidendid Inglismaa ajaloost — «Henry VI» (1590), «Richard III» (1592), «Richard II» (1595), «Henry V» (1598) jt.

Teisel loominguperioodil (1601—1607) kirjutas Shakespeare oma sügavamad ja ülevamad tragöödiad «Hamlet» (1601), «Othello» (1604), «Kuningas Lear» (1605), «Macbeth» (1605), «Antonius ja Kleopatra» (1606), «Coriolanus» (1607) jt.

Kirjaniku viimasesse loominguperioodi kuuluvad komöödiad «Perikles» (1608), «Cymbeline» (1609), «Talvemuinasjutt» (1610), «Torm» (1612) jt.

Peale mitmekümne draamateose-kroonikanäidendi, tra-

göödia ja komöödia on Shakespeare kirjutanud kaks poemi «Venus ja Adonis» ja «Lucretia häbistamine» ja tihedaid ning jõulisi sonette.

Shakespeare, W. Julius Caesar. Antonius ja Kleopatra. Coriolanus. [Tragöödiad.] 2. tr. Tln., 1947. 472 lk.

Shakespeare, W. Kuningas Lear. Tragöödia 5 vaatuses. Tlk. M. Jürna ja G. Meri. Eessõna: G. Meri. Tln., 1948. 200 lk.

Shakespeare, W. Taani prints Hamlet. Järelsõna: G. Meri. Illustr. M. Laarmann. Tln., 1946. 184 lk.

* * *

Muravjova, N. Shakespeare. — Rmt.: Muravjova, N. ja Turajev, S. Lääne-Euroopa kirjandus. Tln., 1956, lk. 9—37.

Kaalep, A. Shakespeare'i loomingu jõud. — «Edasi», 1956, 4. mai.

Majevski, M. Shakespeare'i kodukohas. — «Edasi», 1953, 8. mai.

Meri, G. Muljeid üleliiduliselt Shakespeare'i konverentsilt. — «Sirp ja Vasar», 1956, 20. apr.

Meri, G. Shakespeare'i uuslavastuste puhul. — «Sirp ja Vasar», 1955, 4. veebr.

Tõevere, H. Haruldustega täidetud imekarp. 3. mail möödub 340 aastat W. Shakespeare surmast. — «Säde», 1956, 29. apr.

Komissarževski, V. «Antonius ja Kleopatra.» — «Rahva Hääl», 1955, 1. juuli.

Luik, H. Elujaatav tragöödiavastus. W. Shakespeare'i «Antoniuse ja Kleopatra V. Kingissepa nim. Tallinna Riiklikus Draamateatris. — «Õhtuleht», 1955, 29. apr.

Imre, J. Kuldkuma ja tõsielu. Shakespeare'i «Antoniuse ja Kleopatra» esietenduse puhul V. Kingissepa nimelises TR Draamateatris. — «Noorte Hääl», 1955, 13. apr.

Pervik, A. Märkmeid «Mõõt mõõdu vastu» lavastusest RT «Vanemuises». — «Edasi», 1955, 21. jaan.

Levin, S. «Mõõt mõõdu vastu». Shakespeare'i komöödia RT «Vanemuine» laval. — «Sirp ja Vasar», 1955, 18. veebr.

Imre, J. Näidend isiku suhtumisest ühiskonda. [«Mõõt mõõdu vastu».] — «Noorte Hääl», 1955, 14. jaan.

Mäekülge, M. «Othello» RT «Vanemuises». — «Edasi», 1956, 14. juuli.

Tamm, K. Shakespeare'i «Othello» RT «Estonia» laval. — «Noorte Hääl», 1949, 2. veebr.

DANIEL DEFOE

1660—1731

Inglise kirjanik Daniel Defoe sündis Londonis kaupmehe perekonnas. Elas kaupmehe, töösturi, poliitikategelase ja ajakirjaniku vaheldusriikast elu. Ilukirjandusega hakkas tegelema alles 58-aastaselt, kui kirjutas «Robinson Crusoe elu ja kummalised seiklused» (1719), mis on jäänud maailmakirjanduse populaarsemaks noorsooraamatuks. Hiljem kirjutas Defoe raamatule juurde teise ja kolmanda köite ning muid romaane. Realistlikult kujutas Defoe kapitalistlikku seltskonda romaanis «Moll Flanders» (1721/22). Defoe, kes kujutas lihtsat inimest ja näitas tema sõltuvust

ühiskonnast, kujunes teerajajaks kodanlikule realismile inglise kirjanduses.

Defoe suri Londonis 26. apr. 1731.

Defoe, D. Robinson Crusoe elu ja kummalised seiklused. Tlk. R. Sirge. Järelsõna: J. Rummo. Illustr. R. Kaljo. Tln., 1950. 360 lk.

* * *

Rummo, J. Daniel Defoe «Robinson Crusoe», robinsonaadid ja nende koht noorsoo kirjavaras. — Rmt.: Defoe, D. Robinson Crusoe. Tln., 1950, lk. 341—359.

Kaints, V. Daniel Defoe. Kirjaniku 225. surma-aastapäevaks. — «Õhtuleht», 1956, 26. apr.

Robinson Crusoe. — «Stalinlik Noorus», 1950, nr. 6, lk. 33.

JONATHAN SWIFT

1667—1745

Suur satiirik Jonathan Swift sündis 30. nov. 1667. a. Dublinis kohtuametniku pojana. Ta lõpetas ülikooli ja töötas vaimulikuna Irimaal. Kuid Swifti tõeliseks kutsumuseks oli kirjanduslik tegevus. See algas poliitiliste pamflettidega — «Kalevikaupmehe kirjad» (1724), «Tagasihoidlik ettepanek kehvikute laste suhtes» (1729) — rõhutatud iiri rahva kaitseks. Suurima teravuse saavutas Swifti satiir tema peateoses «Gulliveri reisid» (1726), mis sai ilmuda ainult anonüümselt. Teose satiir on suunatud Inglismaa sotsiaal-poliitilise korra, tema asutuste, aristokraatia ja kodanluse vastu. Teos ründab poliitikat, usundit, teaduste eluvõrust, mõttetuid sõdu ning ühiskonna nurjast.

Swift suri 19. okt. 1745. a. Dublinis.

Swift, J. Gulliveri reisirid. Tlk. L. Anvelt. Tln., 1951. 332 lk., portr., illustr.

* * *

Kütt, L. Lemuel Gulliveri reisirid. — «Edasi», 1952, 23. märts.

HENRY FIELDING

1707—1754

Inglise realist-satiirik Henry Fielding sündis 22. apr. 1707. a. Omandas juriidilise hariduse ja töötas peaaegu elu lõpuni rahukohtunikuna. Kirjanduslikku tegevust alustas kahekümne-aastaselt dramaturgina. Komöödiade menu võimaldas tal avada isikliku teatri, kuid range tsensuuri-seaduse kehtestamine lõpetas 1737. a. tema dramaturgilise tegevuse. Püsiva populaarsuse võitis Fielding nelja romaaniga. «Joseph Andrews» (1742) on paroodiaks sel ajal populaarsele S. Richardsoni sentimentaalsele romaanile «Pamela». «Jonathan Wild» (1743) näitab röövlilõugu tegevuse kaudu inglise valitseva klassi kuritegusid. Maa-ilmakuulsuse tõi kirjanikule romaan «Tom Jones» (1749). Teose teemaks, nagu autor ise ütleb, on inimlik loomus tema mitmesugustes avaldusvormides. Romaan jutustab paljudest seiklustest, mis tabavad kaht noort armastajat. Kirjaniku viimane suurem teos on romaan «Amelia» (1751), mis terava satiiriga ründab Inglise riigiaparaadi räpasust ja kogu «kõrgema seltskonna» sügavat pahelisust. Fielding suri 8. okt. 1754. a. Lissabonis, kuhu ta oli sõitnud tervist parandama.

Fielding, H. Tom Jones. Ühe leidiku lugu. Tlk. ja järelsõna V. Raud. Värsid tlk. M. Raud. Tln., 1956. 783 lk.

* * *

Raud, V. Henry Fielding. — Rmt.: Fielding, H. Tom Jones. Tln., 1956, lk. 751—755.

Raud, V. Henry Fielding (1707—1754). — «Looming», 1954, nr. 10, lk. 1260—1266.

Sööt, B. Suur realist. 200 aastat Henry Fieldingi surmast. — «Stalinlik Noorus», 1954, nr. 10, lk. 29—30.

Meri, G. Elu igakülselt haarava romaani rajaja. (H. Fieldingi 250. sünniaastapäevaks.) — «Rahva Hää!», 1957, 23. apr.

Bereczki-Kiisk, M. Henry Fielding. (250 aastat suure inglise kirjaniku sünnist.) — «Edasi», 1957, 21. apr.

Raud, V. Inglise realistliku romaani rajajaid. (Henry Fieldingi 200. surma-aastapäeva puhul.) — «Sirp ja Vasar», 1954, 8. okt.

Metsar, L. Fieldingi satiiriline teater. — «Sirp ja Vasar», 1957, 19. apr.

Kabur, V. H. Fieldingi «Tom Jones» eesti keeles. — «Noorte Hää!», 1956, 11. okt.

Koemets, A. H. Fielding eesti keeles. — «Edasi», 1956, 16. nov.

Kaints, V. Henry Fieldingi «Tom Jones». — «Õhtuleht», 1956, 24. nov.

WALTER SCOTT

1771—1832

Silmapaistev inglise kirjanik Walter Scott sündis 15. aug. 1771. aastal Šotimaal kohtuametniku pojana. Sai juriidilise hariduse. Pärast ülikooli lõpetamist töötas Scott advokaadina, kuid varsti sai temast koduloourija, ajaloo, majanduse ja kultuuri tundja. Kirjanduslikku tegevust

alustas romantikute poolehoidjana. Ta kogus ja kirjastas šoti ja inglise rahvaballaade «Šoti piirimaade laulud» (1802—1803). Rahvaloomingu mõjutusel kirjutas rea poeme, kuid suurema kuulsuse omandas ta ajalooliste romaanide autorina.

W. Scott'i esimene ajalooline romaan «Waverley ehk kuuskümmend aastat tagasi» ilmus 1814. a. Sellele järgnesid lähemate aastate jooksul romaanid: «Qui Mannering» (1815), «Antikvaar» (1816), «Rõb Roy» (1818), kogumik «Minu isanda jutustused» (1816—1831), «Klooster» (1820).

Kirjaniku tähelepanuväärsemate teoste hulka kuulub romaan «Ivanhoe» (1819), mis näitab inglise tegelikkust XII sajandil, võitlust rahva ja feodaalide vahel.

W. Scott suri 21. sept. 1832. aastal.

Scott, W. Ivanhoe. [Romaan.] Tlk. A. Hansen. [Järelsõna:] R. Samarin. Tln., 1956. 500 lk.; 1 leht illustr. (Seiklusjutte maalt ja merelt.)

* * *

Samarin, R. Walter Scott ja tema romaan «Ivanhoe». — Rmt.: Scott, W. Ivanhoe. Tln., 1956, lk. 485—497.

Kalme, V. Walter Scott. — «Rahva Hääl», 1957, 21. sept.

Metsar, L. Ajaloolise romaani looja. 125 aastat Walter Scott'i surmast. — «Edasi», 1957, 21. sept.

GEORGE GORDON BYRON

1788—1824

Suur luuletaja ja revolutsioonilise romantismi rajaja George Gordon Byron sündis 22. jaan. 1788. a. Londonis vanas aristokraatlikus perekonnas. Kirjanduslikku tege-

vust alustas Cambridge'i ülikoolis. Esikkogu «Nooruki värSID» (1806) ilmus anonüümselt, sellele järgnes juba oma nime all «Jõudetunnid» (1807). 1809. aastal alustas Byron oma välismaareise Vahemeremaades. Reisi tulemusena sündis romantiline poeem «Childe Haroldi palveränd» I—II, mis ilmus Londonis 1812. aastal ja tegi kirjaniku kuulsaks. Oma luules nõudis ta õiglust ja kutsus üles vabadusvõitlusele Hispaania partisane, Albaania sõjamehi ja Türgi poolt orjastatud kreeklasi.

Tagasi tulnud Londonisse, esines ta parlamendis rõhutatud tööliste kaitseks aktiivse poliitilise võitlejana.

Järgnevalt kirjutas ta aastail 1813—1814 idamaistel teemadel poeemid «Gjaur», «Korsaar», «Lara». Neid iseloomustab äge protest feodaal-kodanliku korra vastu. Konfliktide tõttu lahkus Byron 1816. aastal Inglismaalt ega jõudnud sinna enam kunagi tagasi. Esialgu elas ta Šveitsis, kus kirjutas «Childe Haroldi palverännu» III osa, IV osa valmis Itaalias. Seal kirjutas ta filosoofilised draamad «Manfred» (1817) ja «Kain» (1822), mitmeid satiire ja alustas 1818. aastal oma suurteost, satiirilise-heroilist poeem-romaani «Don Juan», mida kirjutas elu lõpuni.

Itaalias liitus Byron revolutsioonilise liikumisega, aitas kaasa ülestõusu organiseerimisele. Varsti sõitis ta Kreekasse, kus ühendas revolutsioonilised organisatsioonid ja annetas suuri summasid vägede ülalpidamiseks. Revolutsiooniline valitsus nimetas ta Vabastatud Kreeka kindral-kuberneriks. Seal suri ta 19. aprillil 1824. aastal Missolonghis.

Byron, G. Luuletusi ja poeeme. Inglise keelest tlk. ja järelsõna M. Nurme. Tln., 1957. 216 lk.; 1 leht portr.

Sisu: Lachin y Cair. — Laps olla muretuna veel. — Romantikale. — VärSID. — Augustale. — Maryle. — Ela hästi! — Nutvale neitsile. — Kirjutus albumisse. — Huvastijätt. — Stantsid muu-

sikast. — Muusikale. — Ta oma kauniduses käib. — Mu hing on morn. — Su elu lõppes. — Sa nutsid — pisarpärle täis. — Unetuma päike. — Kuulsa Kreeka sõjalaulu järele. — Värsid. — Ood masinapurustajate vastu suunatud seaduse tegijaile. — Ludiidide laul. — Epigramme. — Byroni viimased read. — Pimedus. — Chiloni vang. — Prometheus. — Childe Haroldi palveränd. — Parisina. — Korsaar.

Byron, G. Don Juan. [Katkendid II, III, IV ja XI laulust.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 302—319.

Byron, G. Don Juan. VII laul. Tlk. M. Nurme. — «Looming», 1949, nr. 4, lk. 485—494.

* * *

Turajev, S. Byron. — Rmt.: Muravjova, N. ja Turajev, S. Lääne-Euroopa kirjandus. Tln., 1956, lk. 79—97.

Nurme, M. George Gordon Byron. — Rmt.: Byron, G. Luuletusi ja poeeme. Tln., 1957, lk. 207—214.

George Gordon Byron. 1788—1824. — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 289—292.

Kaalep, A. Byronist ja tema tõlkest. — «Sirp ja Vasar», 1957, 16. aug.

WILLIAM MAKEPEACE THACKERAY

1811—1863

William Makepeace Thackeray on XIX sajandi inglise kriitilise realismi silmapaistev esindaja ja Dickensi kõrval oma aja suurim romaanikirjanik. Ta sündis 18. juulil 1811. a. Kalkutas, Indias, õppis Inglismaal. Jättis ülikooli

pooleli ja läks reisima Euroopasse. Pariisis õppis ta joonistamist ja töötas lühikest aega karikaturistina. Alates 1837. aastast elas Thackeray Londonis ja avaldas ajakirjades romaane, novelle ja luuletusi, esinedes mitmete varjunimede all. Tähelepanu saavutas ta satiirilise visanditekoguga «Snoobide raamat» (1848), milles häbimärgistas seltskondlikku variserlikkust. Tunnustuse võitis romaaniga «Edevuse laad» (1847—1848). Järgnes rida romaane «Pendennise elulugu» (1848—1850), «Henry Esmondi elulugu» (1852), selle järg «Virgiinialased» (1857—1859), «Newcome'ite perekond» (1853—1855) jt. Oma romaani des andis Thackeray pildi inglise kõrgemast seltskonnast ja pilkas halastamatult valitsevaid klasse. Poolehoidu leidsid ka ta kaks loengutesarja: «XVIII sajandi inglise humoristid» (1853) ja «Neli kuningas George'i» (1860). Thackeray suri 24. detsembril 1863. a. Londonis.

Thackeray, W. M. Henry Esmondi, tema majesteedi kuninganna Anna sõjaväe koloneli elulugu, tema enda jutustatud. 1.—2. Trt., 1940.

1. kd. 362 lk.; 2. kd. 322 lk.

CHARLES DICKENS

1812—1870

Inglise romaanikirjanik Charles Dickens sündis 7. veebr. 1812. a. ametniku pojana. Nooruses oli ta sunnitud töötama mitmel alal. 16-aastaselt sai ta ajalehereporteriks. Kuulsaks sai ta romaaniga «Pickwick-klubi järelejäänud paberid» (1837). Siis järgnesid «Oliver Twist» (1837) ja «Nicholas Nickleby elu ja seiklused» (1839), mis annavad sünge pildi Londoni agulitest ja vaestekoolidest.

Põhja-Ameerika reisist saadud muljete põhjal kirjutas Dickens satiirilised «Ameerika märkmed» (1842) ja

romaanid «Martin Chuzzlewit» (1843—1844).

Sügavama käsitluse leiavad ühiskondlikud teemad romaanides «Dombey ja poeg» (1848), «David Copperfield» (1850), «Väike Dorrit» (1857) ja «Suured lootused» (1861).

Charles Dickens suri 8. juunil 1870.

Maailmakirjandusse on Dickens läinud ühe suurima humoristina. Naer oli talle ühiskondlike pahede paljastamise vahendiks. Kuid tema huumori põhiliseks sisuks oli sügav humanism, usk lihtsa inimese moraalsesse jõusse ja väärikusse.

Dickens, C. Pickwick-klubi järelejäänud paberid. Tlk. M. Sillaots. [Eessõna:] G. Meri. Tln., 1948.

1. kd. 606 lk.; 2. kd. 552 lk.

Dickens, C. Martin Chuzzlewit. [Katkendid romaanist.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 444—458.

Dickens, C. Rasked ajad. [Katkendid.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 458—483.

* * *

Jürna, M. Charles Dickens. Kirjaniku 85. surma-aastapäevaks. — «Noorte Hääl», 1955, 9. juuni.

Alttoa, V. Märkmeid Charles Dickensi loomingust. (Kirjaniku 85. surma-aastapäeva puhul.) — «Edasi», 1955, 8. juuni.

Ivaštšenko, A. Charles Dickens. (80. surma-aastapäevaks.) — «Rahva Hääl», 1950, 9. juuni.

Ellem, J. Charles Dickens «Ameerika elulaadist». — «Edasi», 1952, 25. mai.

Meri, G. Dickensi esikromaan. — Rmt.: Dickens, C. Pickwick-klubi järelejäänud paberid. Tln., 1948, lk. 5—18.

Altoa, V. C. Dickens. Pickwick-klubi järelejäänud paberid. — «Looming», 1948, nr. 12, lk. 1532—1534.

Dickens Ameerikast. [«Ameerika märkmed».] B. Lavrenjovi järgi. — «Edasi», 1950, 9. juuni.

ROBERT LOUIS STEVENSON 1850—1894

Inglise kirjanik Robert Louis Stevenson sündis 13. nov. 1850. a. Šotimaa pealinnas Edinburghis inseneri pojana. Sai ülikoolis juriidilise hariduse, kuid pühendus täielikult kirjanduslikule tööle. Kirjutas reisikirjeldusi, novelle, luuletusi, esseid. Kuulsaks sai ta seiklusromaaniga «Aarete saar» (1883). Hiljem järgnesid «Dr. Jekyll ja mr. Hyde» ja «Röövitud poiss» (1886). Oma elu viimased aastad elas ta kopsuhaigena ühel Vaikse ookeani saarel, kus ta suri 4. dets. 1894. a.

Stevenson, R. Aarete saar. Tlk. M. Nurme. Järelsõna: L. Anvelt. Tln., 1949. 228 lk.

Stevenson, R. Must nool. Tlk. Ü. Tambek. Illustr. A. Viidalepp. [Järelsõna.] Tln., 1957. 262 lk. (Seiklusjutte maalt ja merelt.)

* * *

Anvelt, L. Järelsõna. — Rmt.: Stevenson, R. Aarete saar. Tln., 1949, lk. 223—226.

WILLIAM WYMARK JACOBS

1863—1943

William Wymark Jacobs sündis 8. septembril 1863. a. Londonis. Peale õpinguid töötas ta ametnikuna pangas, seejärel hakkas elukutseliseks kirjanikuks.

Jacobsi peamiseks žanriks on humoristlikud lühijutud meremeeste ja väikekodanluse elust, kuid ta on kirjutanud ka nn. hirmu- ja õudusejutte, romaane ja näidendeid.

Ta esimesed novellid ilmusid 90-ndate aastate algul ajakirjades, mida toimetas Jerome K. Jerome. 1896. a. ilmus ta esimene novellikogu «Palju laevakoormaid», mis saavutas otsekohe tohutu populaarsuse ja säilitas selle aastakümneid. Sellele järgnes kiiresti rida teoseid, nagu «Kiperi kosjaskäik» (1897), «Lühikesed lõbureisid» (1907), «Madrusesõlmed» (1909), «Meri sosistab» (1926), «Kodusadam» (1931) jt.

Jacobs, W. Säravad suled ja teisi humoreske. Inglise keelest tlk. ja eessõna E. Roks. Tln., 1957. 64 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 2.)

Sisu: Säravad suled. — Hoiukarp. — Advokaat Quince. — Nõiduse võrgus. — Bob Pretty tagakiusamine. — Kolmas raudtules.

ETHEL LILIAN VOYNICH

s. 1864

Inglise kirjanik Ethel Lilian Voynich (Voinitš) sündis 1864. aastal Londonis kuulsa matemaatika professori Boole'i tütreana. Lõpetas Berliini konservatooriumi, ühtlasi kuulus samal ajal loenguid ülikoolis. Kaheksakümnendatel aastatel elas Peterburis, kus puutus lähedalt kokku vene revolutsioonilise liikumisega. Abiellus poola revolutsionää-

riga, kes asumiselt Siberis põgenes Londonisse. 70-aastaselt sõitis Voynich Ameerikasse, elab praegu New-Yorgis.

Londonis puutus Voynich kokku ka itaalia emigrantidega, kes võtsid osa rahvuslikust vabadusliikumisest. See andis talle ainet oma tähtsama teose «Kiin» (1897) loomiseks. Romaani aineks on XIX sajandi esimesel poolel toimunud itaalia patriootide võitlus kohalike monarhide, kiriku ja austria okupatsiooni vastu, kogu killustatud Itaalia ühendamise eest. «Kiin» kuulub maailma noorsookirjanduse paremiku hulka. Eriti populaarne on «Kiin» meie maal. Seda raamatut hindasid kõrgelt Maksim Gorki ja Nikolai Ostrovski.

Nõukogude võimu aastail on romaan ilmunud 74 korda, kaheksateistkümnes keeles, tiraažiga üle kahe miljoni eksemplari.

Hiljem kirjutas Voynich romaanid «Jack Raymond» (1900) ja «Olivia Lattam» (1904). «Kiini» tegelasi käsitlevad romaanid «Katkestatud sõprus» (1910) ja «Võta oma saapad jalast» (1954) — need teosed ei küüni aga «Kiini» tasemele.

Voinitš, E. Kiin. Romaan. Tlk. ja eessõna R. Sirge. Illustr. P. Aljakrinski. Tln., 1951. 357 lk.

* * *

Sirge, R. Eessõna. — Rmt.: Voinitš, E. Kiin. Romaan. Tln., 1951, lk. 5—13.

Pomm, V. Revolutsiooniline heroika. [«Kiin».] — «Looming», 1951, nr. 5, lk. 630—632.

Adžubei, A. Voynich elab New Yorgis. — «Sirp ja Vasar», 1955, 16. dets.

RUDYARD KIPLING

1865—1936

Inglise kirjanik Rudyard Kipling sündis 30. dets. 1865. a. Indias, Bombays, kus ta isa oli arhitektuuri professor kunstikoolis. Elas 1898. aastani Ameerikas ja Inglismaal. Töötas ajakirjanikuna, sai kuulsaks oma india novellidega «Lihtsad jutud mägedelt» (1887). Hiljem kirjutas romaanid «Valgus kustus» (1891), «Julged meremehed» (1897), «Kim» (1901) ja luuletuskogu «Barakkide ballaadid» (1892), mis kajastavad autori briti imperialismi ideoloogiat. Kiplingi meistriteoseks on tema noorsooraamatud «Džungli raamat» I—II (1894—1895).

Kipling suri 18. jaanuaril 1936. aastal Londonis.

Kipling, R. Kass, kes kõndis omapead. Autori illustr. Tln., 1945. 51 lk.

JOHN GALSWORTHY

1867—1933

John Galsworthy on suurimaid inglise realistliku proosa esindajaid. Ta sündis 14. aug. 1867. Omandas juriidilise hariduse. Seadis eesmärgiks kodumaa sotsiaalsete olude vaatluse. Oma loomingus käsitles peamiselt konservatiivse keskkihi elu. Tema peateoseks on triloogia «Forsyte'ide saaga» (1906—1922), mis koosneb kolmest romaanist («Varakas mees», «Ahelais», «Välja üürida») ja seda jätkav triloogia «Moodne komöödia» (1924—1928) («Valge ahv», «Höbelusikas», «Luigelaul»). See kuuest romaanist koosnev Forsyte'ide perekonnakroonika annab pildi inglise imperialismiaegse kodanluse langusest.

Galsworthy on menukas ka draamakirjanikuna. Tema

näidendites esinevad peamiselt sotsiaalsed ja eetilised probleemid. Proletariaadi klassivõitlust käsitleb draama «Võitlus» (1909). Kodanluse moraalset langust pärast esimest maailmasõda kujutavad näidendid «Ustavus» (1922), «Mets» (1924) jt.

Galsworthy suri 31. jaanuaril 1933.

Galsworthy, J. Esimene ja viimane. Näidend kolmes vaatuses. Inglise keelest tlk. K. Reinla. Tln., 1957. 17 lk. (Ajakirja «Noorus» kaasanne. Nr. 1.)

JOHN PRIESTLEY

s. 1894

Inglise proosakirjanik ja dramaturg. Sündis 13. sept. 1894. Ta on kirjutanud rea romaane: «Head seltsimehed» (1929), «Nad hulguvad mööda linna» (1936), «Pimendamine Gratlys» (1942), «Päevavalgus laupäeval» (1943), «Pidu Farbridge's» (1951), «Võlurid» (1954).

Peale nende on ta kirjutanud näidendeid «Ohtlik kurv» (1932), «Aeg ja Conwey'de perekond» (1937), «Inspektor kutsub» (1947), «Suvepäeva unenägu» (1949), «Kõrvaldage rumalad» (1951) jt.

Priestley kriitilistest töödest võib nimetada «Koomilised karakterid inglise kirjanduses» (1925), «Inglise romaan» (1927), «Inglise huumor» (1928) jt. Artiklite seerias «Mõtted kõrbes» (1954—55) kujutab Priestley kodanliku kirjanduse langust.

Priestley, J. B. Päevavalgus laupäeval. [Romaan.] Tlk. R. Sirge. Tln., 1947. 328 lk.

ARCHIBALD JOSEPH CRONIN

s. 1896

Inglise kirjanik Archibald Joseph Cronin sündis 19. juulil 1896. Ta on hariduselt ja elukutselt arst, kes töötas laevas-tikus, kaevandustes, tervishoiuinspektorina ja praktiseeris Londoni suurilma keskuses. Avaldas kolmekümnendail aastail rea romaane. Sotsiaalse teema poole pöördus kirjanik romaaniga «Tähed vaatavad alla» (1935). Cronini menuka-maks romaaniks on «Tsitadell» (1937), mis käsitleb ars-tide kutseeetikat ja kodanliku riigi tervishoiusüsteemi.

Oma veerand sajandit kestnud loomingulise tegevuse vältel on Cronin kirjutanud üksteist romaani. Praegu elab kirjanik Ameerika Ühendriikides, kus hiljuti ilmus tema uus romaan «Kauniduse eeskuju», mis käsitleb ühe kunstniku traagilist saatust kodanliku ühiskonna tingimustes. Huvitavaks autobiograafiliseks teoseks on «Seiklusi kahest maailmast» (1952).

Cronin, A. Tsitadell. [Romaan.] Tlk. ja järelsõna G. Meri. Tln., 1948. 468 lk.

* * *

Meri, G. Järelsõna. — Rmt.: Cronin, A. Tsitadell. Tln., 1948, lk. 449—455.

Voore, K. Cronini «Tsitadell» ja anglo-ameerika tervis-hoiusüsteem. — «Sirp ja Vasar», 1949, 12. märts.

DORIS LESSING

s. 1919

Kaasaja progressiivne inglise naiskirjanik sündis Iraa-nis inglise ametniku tütreana. Kui ta oli viie-aastane, asu-sid ta vanemad Aafrikasse, Lõuna-Rodeesiasse. Lessingi

kirjandusliku loomingu sisuks on Aafrika pärismaalaste vastupanu kolonisaatoritele. 1950. aastal asus Lessing Inglismaale, kus samal aastal ilmus ta esikromaan «Rohi laulab». Sellele järgnes novellikogu «Kunagi oli see maa vana pealiku maa» (1951), romaan «Martha Quest» (1952) ja kogu «Viis jutustust» (1953).

Praegu kuulub Lessing inglise töölisliikumise ridadesse ja võtab osa rahukaitse ühingu tööst.

Lessing, D. Imerohi ei ole müüdav ja teisi jutte. Inglise keelest tlk. ja eessõna V. Raud. Tln., 1957. 48 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 5.)

Sisu: Vana pealik Mšlanga. — «Leopardi-George». — Imerohi ei ole müüdav.

ITAALIA KIRJANDUS

GIOVANNI BOCCACCIO

1313—1375

Itaalia kirjanik ja õpetlane-humanist Giovanni Boccaccio sündis Firenze kaupmehe pojana Pariisis. Prantslannast ema suri varsti ja isa tuli tagasi Firenzesse. Õppima asus Boccaccio Napolisse. Isa soovil õppis ta kuus aastat kaupmeheks. Kui selgus, et temast kaupmeest ei saa, sai ta loa õppida õigusteadust. Needki õpingud ei kõitnud tulevast kirjanikku. Hiljem õppis ta astronoomiat, kreeka keelt, luges klassikuid, puutus kokku tolle aja õpetatud meestega. Kaheteistkümne aasta järel pöördus Boccaccio tagasi Firenzesse, kus täitis linnavalitsuse juures diplomaatilisi ülesandeid.

Boccaccio esimesteks töödeks olid poemid. Noorepõlve tähelepandavam teos on autobiograafilise laadiga psühholoogiline romaan «Fiammetta» (1343). Fiammetta on esimene naine, kes saab teadlikuks oma isiku väärtusest ja saavutab mõju avalikus elus.

Maailmakuulsuse võitis Boccaccio sajast novellist koosneva teosega «Dekameron» (1348—1354). Teose kirjutamist mõjutas 1348. aastal Firenzeles levinud katk, mille eest põgenesid kümme noorukit. Meelelahutuseks jutustas neist igaüks kümne päeva jooksul ühe novelli. Sajast novellist aga kujuneb samal ajal üksainus romaan, milles ülla-

tava täpsusega peegeldub kaasaegne ühiskond. Teoses käsitletakse paljusid probleeme. Peamisi teemasid «Dekameronis» on rahvajuttudest pärinev vaimuliku seisuse ja kirikuteenrite satiiriline väljanaanmine. Linnakodanluse astus otsustavalt jõudele elavate munkade ja preestrite vastu. Boccaccio ideaaliks oli mitmekülgseks arenenud inimene. Astudes välja inimõiguste kaitseks, soovib Boccaccio vabaneda keskaegse moraali ja usundilise maailmavaate kammitsaist. Ta rõhutab, et igal inimesel on õigus isiklikule õnnele.

Elu viimased aastad pühendas Boccaccio tunnustatud õpetlasena ajaloo- ja kirjandusteadusele. Ta kirjutas Dante eluloo ja kommentaarid tema «Jumalikule komöödiale».

Boccaccio suri Certaldos 1375. aastal.

Itaalia kirjandusse ilmus ta originaalse žanri — novelli loojana. Maailmakirjanduses on ta esimene kirjanik, kes meisterliku realismiga näitas kodanliku ühiskonna kujunemise vastuoluderikast ajastut.

Boccaccio, G. Dekameron. Tlk. J. Semper. Järelsõna: A. Kurtna. Tln., 1957. 688 lk.; 1 leht portr., illustr.

* * *

Kurtna, A. Giovanni Boccaccio loomingust. — Rmt.: Boccaccio, G. Dekameron. Tln., 1957, lk. 641—665.

Kurtna, A. «Dekameron» tervikuna eesti lugeja laual. — «Noorus», 1957, nr. 7, lk. 35.

Altoa, V. «Dekameronist» ja sensatsioonist. — «Sirp ja Vasar», 1957, 5, juuli.

RAFAELLO GIOVAGNOLI

1838—1915

Itaalia kirjanik, kriitik ja ajaloolane. Võttis osa rahvuslikust vabadusliikumisest Garibaldi poolel. Tema parimaks teoseks on ajalooline romaan «Spartacus» (1874). Suure tõepärasusega kujutab Giovagnoli rooma gladiaatorite ja orjade ülestõusu (71. a. e. m. a.).

Giovagnoli, R. Spartacus. Tlk. A. Kurfeldt. Järelsõna: Z. Potapova. Tln., 1957. 499 lk.

* * *

Potapova, Z. Rafaello Giovagnoli ja tema romaan «Spartacus». — Rmt.: Giovagnoli, R. Spartacus. Tln., 1957, lk. 475—482.

Kovaljov, S. Eessõna. — Rmt.: Giovagnoli, R. Spartacus. Tln., 1951, lk. 5—17.

Pomm, V. Romaan suurest «antiikse proletariaadi» väejuhist. — «Looming», 1951, nr. 6, lk. 757—759.

RENATA VIGANÒ

s. 1900

Renata Viganò on progressiivne kirjanik ja Itaalia rahuliikumise aktiivne tegelane. Palju aastaid töötas ta haiglas õena. Teise maailmasõja eel astus Viganò kommunistliku partei põrandaalusesse organisatsiooni. Võttis osa relativastatud võitlusest hitlerlaste vastu, juhtis ühes provintsis sanitaarteenistust. Episoode Itaalia sündmustest aastail 1943—1945 ja partisanisõda käsitlebki Viganò esikromaan

«Agnese läheb surma» (1949). Ülemaailmse Rahunõukogu delegatsiooni koosseisus külastas Viganò 1950. aastal Nõukogude Liitu.

Viganò, R. Agnese läheb surma. [Romaan.] Tlk. A. Kurtna. [Järelsõna.] Tln., 1956. 223 lk.

* * *

Renata Viganò ja tema romaan «Agnese läheb surma». — Rmt.: Viganò, R. Agnese läheb surma. Tln., 1956, lk. 216—220.

Siimisker, H. Raamat itaalia rahva võitlusest. — «Looming», 1957, nr. 8, lk. 1273—1275.

Liiv, U. Tõlketeos itaalia kirjandusest. — «Õhtuleht», 1957, 19. veebr.

ALBERTO MORAVIA

s. 1907

Romaani- ja novellikirjanik ning kriitik Alberto Moravia (Pincherle) sündis 29. nov. 1907. aastal. Tema esimene romaan «Ükskõiksed» (1929) tegi 22-aastase autori otsekohe kuulsaks terves Itaalias ja ka väljaspool. Teos kujutab tõepäraselt fašismiaegseid hingeliselt tühje noori inimesi, kes unistavad ainult rahast.

Edasi järgnesid teosed «Maskeraad», «Armastus abielus», «Arusaamatus», «Kohaneja», «Roomlanna» jt.

Erakordse väljendusrikkusega kujutab Moravia «Rooma novellides» (1954) Itaalia lihtsaid inimesi — laostunud poodnikke, mitmesuguseid hädavareseid, kelnereid, taksojuhte, juuksureid, tänavamuusikuid ja töötuid.

Moravia, A. Rooma novelle. Itaalia keelest tlk. ja järel-
sõna A. Kurtna. Tln., 1957. 63 lk. («Loomingu» raamatu-
kogu. Nr. 7.)

Sisu: Ära murra pead. — Pajats. — Veoauto juht. — Mõt-
leja. — Tossikesed. — Maimuke. — Neiu Ciociariast. — Vargad
kirikus. — Sina oled mängus kull. — Romulus ja Remus.

KOREA KIRJANDUS

Korea muinasjutud. Tlk. V. Veber. Illustr. N. Kotšergin. Tln., 1956. 99 lk.

Sisu: Hon Kil Ton — vaeste kaitsja. — Kuidas talupoeg päästis Tšetšžu linna. — Peegliori. — Lindude kuninga tasu. — Rikka ahnitseja surm. — Ema armastus. — Taibukas kohtunik. — Vennad. — Must lehm. — Völukann. — Purustatud peegel. — Kuidas kuradid kaotasid oma kuld- ja hõbekepid. — Kehvik ja tuvike. — Kuldsed oad. — Kuidas konn pettis tiigrit. — Jänese õnn. — Tuhatjalg ja vihmauss. — Kuidas hunt oma nahast ilma jäi. — Mägra ja nugise kohtulugu. — Miks varblane hüpleb.

Pääsuke. Korea rahva muinasjutt. Tlk. L. Viiding. Illustr. N. Kotšergin. Tln., 1955. 17 lk.

Se Man Ir. Saare rahvas. Näidend 1 vaatuses. Tln., 1951. 17 lk. (Isetegevusnäitelava. «Stalinliku Nooruse» kaasanne nr. 5.)

* * *

Ten Jur. Korea kirjanduse tänapäev. — «Looming», 1954, nr. 7, lk. 889—892.

LI GI JĒN

s. 1893

Kaasaegse korea kirjanduse rajaja Li Gi Jen pärineb vae-
sest talupojaperekonnast. Suurte raskustega sai lõpetada
ainult algkooli. Hariduse saamiseks asus ta mõneks ajaks
Jaapanisse, kus õppis kursustel.

Kirjanduslikku loomingut alustas 1924. aastal. Oli üht-
lasi Korea proletaarsete kirjanike organisatsiooni loojaid.
Kirjutas jutustusi ja romaane, milles esmakordselt Jaapani
ülevõimu ja korea mõisnike vastu võitlev lihtne talupoeg
sai kirjanduse kangelaseks. Li Gi Jeni tegevus äratas oku-
pantide tähelepanu. 1934. a. ajasid jaapanlased kirjanike
organisatsiooni laiali ja areteerisid ligi kaheksakümmend
kirjanikku. Kahe aasta pärast vabanes Li Gi Jen, jäi polit-
sei valve alla, kuid jätkas ikka kirjanduslikku tegevust.

1945. a. augustis vabastasid Nõukogude väed Korea.
Aktiivselt hakkas Li Gi Jen osa võtma Korea Rahvademokraatliku
Vabariigi ühiskondlikust elust. Esimese sõjajärgse romaani «Taassünd»
pühendas ta maareformile. Vabastatud Korea kõige populaarsemaks
raamatuks kujunes tema külaelu käsitlev romaan «Maa».

Li Gi Jen. Maa. [Romaan.] Tlk. A. Roos. Eessõna:
A. Perventsev. Tln., 1956. 507 lk.

* * *

Perventsev, A. Eessõna. — Rmt.: Li Gi Jen. Maa. Tln.,
1956, lk. 5—11.

LÕUNA-AAFRIKA KIRJANDUS

Abrahams, P. Kõue rada. [Romaan.] Tlk. ja järelsõna
A. Hone. Tln., 1957. 272 lk.

* * *

Hone, A. Järelsõna. — Rmt.: Abrahams, P. Kõue rada.
Tln., 1957, lk. 262—266.

Lehis, J. Imperialistide «hele laik mustal mandril».
[«Kõue rada».] — «Looming», 1951, nr. 4, lk. 503—504.

MONGOLI KIRJANDUS

Mongoli muinasjutte. Tlk. L. Lebbin. Illustr. N. Kotšer-
gin. Tln., 1957. 96 lk.

Sisu: Bator-Sedkiltu. — Ananda õnn. — Inimene ei sünni ainult
enese jaoks. — Gunan-bator. — Laama ja puusepp. — Jutustus
laigulisest lambatallest ja noioni tütrest. — Sulane ja noion. —
Muinasjutt sõprusest. — Nupukas badartši. — Badartši kohtu-
nik. — Seitse paljaspead. — Arat ja lõvi. — Taibukas jänes. —
Gamdin-pillimees. — Kasvult vaksane, habe vaksa pikkune. —
Tiiger, jakk ja rebane. — Petetud kaamel. — Kumb on vanem?
— Herilane ja pääsuke. — Mispärast tuvi oigab, aga varblane
sirtsuh.

TŠADRAVALÕN LODOIDAMBA

Mongoolia Rahvavabariigi kaasaegne kirjanik Tšadravalõn
Lodoidamba on kirjutanud jutustusi ja näidendeid. Esimeses lühijutustuses
«Hunt mütsis» (1945) asus ta võitlusse ebausuga. Mongoolia intelligentsi
kujunemist näitab jutustus «Meie koolilapsed». Maapõuevarasid uuri-
vate geoloogide tööd ja seiklusi mägedes kujutab jutustus
«Altai mägedes» (1949, ümber töötatud 1951).

Lodoidamba, T. Altai mägedes. [Jutustus.] Tlk. L. Kas-
tein. Järelsõna: G. Mihhailov. Tln., 1957. 163 lk.

* * *

Mihhailov, G. Tšadravalõn Lodoidamba. — Rmt.: Lo-
doidamba, T. Altai mägedes. Tln., 1957, lk. 158—162.

POOLA KIRJANDUS

ELIZA ORZESZKO

1842—1910

Eliza Orzeszko (Pawlowska) sündis 25. mail 1842. aastal Grodno lähedal mõisniku perekonnas. Kuid varakult kuulus ta poolehoid rõhutud rahvale. Kirjanduslikku loomingut alustas Orzeszko kriitilise realistina. Tema esikteoseks on valgevene talupoegade elu käsitlev jutustus «Nälja-aastail» (1866).

Orzeszko ühiskonnakriitika süvenes 80—90-ndail aastail. Siis kirjutas ta linnakehvikute elu kujutava romaanitsükli «Hauakaevaja Sylwek» (1880), «Zygmunt Lawicz» (1882), «Seebimullid» (1882). Kirjaniku paremate teoste hulka kuulub romaan «Neemeni kaldal» (1887), mis näitab aadli laostumist ja kapitalistlike suhete tungimist põllumajandusse. Mitmed Orzeszko teosed käsitlevad naise osa ühiskonnas. Tähelepanu pöörab ta ka juutide õigusteta elule.

Kunstiküpsiks romaaniks on «Argonaudid» (1899), mis käsitleb poola suurkapitalismi esindajaid kõigi nende iseloomulike pahedega. Kirjaniku pärand on ligi viiskümmend köidet — romaane, jutustusi, memuaare, kirjavahetust.

Orzeszko suri 18. mail 1910. aastal Grodnos.

Orzeszko, E. Argonaudid. [Romaan.] Poola keelest tlk. K. Ruus. [Järelsõna.] Tln., 1957. 256 lk.

* * *

Eliza Orzeszko. — Rmt.: Orzeszko, E. Argonautid. Tln., 1957, lk. 253—255.

BOLESŁAW PRUS 1845—1912

Bolesław Prus (Aleksander Glowacki) sündis 20. aug. 1847. aastal Hrubieszów's. Oppis Varssavi ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas, kuid majandusliku kitsikuse tõttu pidi õpingud katkestama ja tööle asuma. Kirjanduslikku tegevust alustas följetonistina 1872. aastal. Hiljem sai ta tuntuks kriitilise realismi väljapaistva esindajana poola kirjanduses. Oma sotsiaalsetes novellides «Mihhalko» (1880), «Antek» (1881) jt. näitas ta tõepäraselt talurahva ja linnakehvikute elu. Töölisklassi elu kajastab jutustus «Tagasipöörduv laine» (1880). Poola talupoegade vastupanu saksa kolonisaatoritele kujutab realistlikult jutustus «Eelpost» (1886).

Laiahaardelise pildi elust Varssavis 19. sajandi viimasel veerandil saame Prusi kunstiküpssemast romaanist «Nukk» (1890), mis ühtlasi teravalt kritiseerib kodanlikku ühiskonda.

Ajaloolise pildi vanast Egiptusest annab romaan «Vaarao» (1897), milles suure kaasatundmisega kirjeldatakse rahva rasket olukorda.

1905.—1907. aasta revolutsiooni kirjanik ei mõistnud — seda näitab tema romaan «Lapsed» (1909). Kuid oma lõpetamata romaanis «Ulatused» (1911—1912) näitab ta siiski sotsiaalsete muutuste vältimatust ja toob ühe vene üliõpilase-sotsialisti positiivse kuju.

Prus suri 19. mail 1912, aastal Varssavis.

Prus, B. Nukk. Romaan. 1.—2. kd. Tlk. ja järelsõna A. Kurtna. Tln., 1957. (Suuri sõnameistreid.)
1. kd. 471 lk.; 1 leht portr.; 2. kd. 468 lk.

HENRYK SIENKIEWICZ

1846—1916

Poola kirjanduse klassik Henryk Sienkiewicz sündis 4. mail 1846. a. mõisniku perekonnas. Hiljem müüs isa mõisa ja asus elama Varssavi, kus Sienkiewicz lõpetas ülikooli ja omandas ajalooteaduste kandidaadi kraadi.

Kirjanduslikku tegevust alustas ülikooliaastail artiklite, olukirjelduste ja lühijuttudega ajakirjanduses. 1876. a. tegi kirjanik reisi Ameerika Ühendriikidesse, kus ta viibis kolm aastat, mille tulemusel ta kirjutas artikleid ja novelle. Suure armastusega ja humaansusega kujutab ta emigrantide rasket elu Ameerikas.

Sienkiewicz on tuntud suurte ajalooliste romaanide loojana. Triloogia «Tule ja mõõgaga» (1884), «Uputus» (1886), «Pan Wolodyjowski» (1887—88) käsitleb poola rahva võitlusi XVII sajandil. Ristiusu võitlust paganliku Roomaga kajastab romaan «Quo vadis?» (1896). Kirjaniku parem töö on ajalooline romaan «Ristirüütlid» (1897—1900), mis käsitleb XIV ja XV sajandil toimunud poolakate võitlusi saksa anastajatega.

Noorsoole on ta kirjutanud jutustuse «Kõrbes ja džunglis» (1911), mis on autori Aafrika-reisi tulemuseks.

Sienkiewicz suri 15. nov. 1916 Šveitsis, kus ta viibis maailmasõja ajal.

Sienkiewicz, H. Ameerika novellid. Tlk. E. Levina. Ees sõna: J. Nemtšinski. Illustr. E. Maisaar. Tln., 1954. 160 lk.; 8 lehte illustr.

Sisu: Leiva otsingul. — Orso. — Sahhem. — Läbi preeria. — Majakavaht.

* * *

Nemtšinski, J. Henryk Sienkiewicz. — Rmt.: Sienkiewicz, H. Ameerika novellid. Tln., 1954, lk. 3—14.

Laanest, A. Uusi tõlketeoseid noortele. [«Ameerika novellid.»] — «Edasi», 1954, 27. juuli.

JERZY PYTLAKOWSKI

s. 1916

Noore poola kirjaniku romaani «Vundament» (1950) tegevus hargneb esimesel sõjajärgsel aastal Wroclawi hiiglasliku vaguniehitustehase taastamisei. Teos annab värvirikka pildi poola rahva võitlusest uue rahvademokraatia eest, sotsialismihoone vundamendi rajamisest.

Pytlakowski, J. Vundament. Romaan. Tlk. K. Tamjärv. Eessõna: J. Ussievitš. Tln., 1954. 264 lk.

* * *

Ussievitš, J. Eessõna. — Rmt.: Pytlakowski, J. Vundament. Tln., 1954, lk. 5—9.

Maciag, W. Kaasaegsest poola kirjandusest. — «Sirp ja Vasar», 1956, 28. sept.

Tšernjavski, R. Märkmeid Poola uuest proosakirjandusest. — «Sirp ja Vasar», 1953, 26. juuni.

PRANTSUSE KIRJANDUS

MOLIÈRE JEAN BAPTISTE 1622—1673

Suur komöödiakirjanik Molière (Jean Baptiste Poquelin) sündis 15. jaan. 1622. aastal Pariisis õukonna mööblimeistri pojana. Juba lapsepõlves kiindus ta teatrisse. Omandas juriidilise hariduse, kuid valis näitleja elukutse. Noorte rühmaga asutas ta Pariisis «Hiilgava teatri», oli kolmteist aastat rändnäitlejaks ja trupi juhiks provintsis. Hiljem oli elu lõpuni teatri direktoriks, näitlejaks ja näitekirjanikuks Pariisis.

Kirjanduslikku tegevust alustas farssidega oma trupile. Esimeseks tõeliseks komöödiaks, millega ta alustas oma kuulsaid realistlikke ja sotsiaalselt sügavaid näidendeid, oli «Naeruväärsed peenutsejad» (1659). Järgnevad komöödiad «Abielumeeste kool» (1661) ja «Naiste kool» (1662), milles Molière astub välja meeste despotismi vastu.

Molière'i loomingut õitsengut tähistab usuliste vagatsete vastu suunatud komöödia-satiir «Tartuffe» (1664), mille ettekandmise ja vaatamise keelas peapiiskop. «Tartuffe'i» ümber käiva võitluse hoos kirjutas Molière prantsuse aristokraadi moraalselt laostumist paljastava «Don Juani» (1665) ja komöödia «Misanatroop» (1666), milles sotsiaalsele väärnähele, valele ja silmakirjalikkusele on vastandatud tõtt kõnelev aus inimene.

Meisterlikult väljendub Molière'i karakterikujutus ihnuri-
liiakasuvõtja Harpagoni kujus komöödias «Ihnus» (1668).
Kirjanduslike peenutsejate vastu on suunatud «Õpetatud
naised» (1672). Oma viimases komöödias «Ebahaige»
(1673) naerab autor välja arstid-šarlatanid ja nende kerge-
usklikud haiged. Surmavalt haigena mängis Molière selles
ise peaosas, kanti etenduse lõpul koju, kus ta tund hiljem
suri — 17. veebr. 1673.

Molière, J.-B. Tartuffe ja Õpetatud naised. [Komöödiad.]
Trt., 1940. 303 lk.

* * *

Muravjova, N. Molière. — Rmt.: Muravjova, N. ja Tura-
jev, S. Lääne-Euroopa kirjandus. Tln., 1956, lk. 38—54.

Urgart, O. Molière. Kirjaniku 275. surma-aastapäeva
puhul. — «Sirp ja Vasar», 1948, 21. veebr.

CHARLES PERRAULT

1628—1703

Prantsuse kirjanik ja kirjandusteoreetik Charles Perrault
sündis 12. jaan. 1628. Ta hülgas klassitsismi reeglid, näi-
tas kaasaegse prantsuse kirjanduse paremust ja lähendas
seda tegelikkuse realistlikule kujutamisele. Oma esteetilisi
põhimõtteid rakendas ta rahvaluule ainetel loodud muinas-
juttudes, millega saavutas maailmakuulsuse.

Perrault suri 16. mail 1703. aastal.

Perrault, C. Muinasjutud. Tlk. T. Sari. Illustr. E. Par-
viste ja V. Olt. Tln., 1952. 76 lk.

Sisu: Tuhkatriinu. — Tuttpea-Riquet. — Punamütsike. — Eeslinahk. — Saabastega kass. — Haldjad. — Pöialpoisike. — Uinuv kaunitar.

Perrault, C. Saabastega kass. Tlk. T. Hallap. Joonist. E. Parviste. Tln., 1956. 22 lk.

* * *

Niit, H. Ch. Perrault «Muinasjutud». — «Sirp ja Vasar», 1952, 5. sept.

STENDHAL

1783—1842

Stendhal (Marie Henri Beyle) sündis 23. jaan. 1783. a. advokaadi pojana. Omandas filosoofilis-kirjandusliku hariduse. Võttis ohvitserina osa Napoleoni armee sõjakäikudest Itaaliasse ja teistesse Euroopa maadesse, viibis ka Venemaal ja Moskvast. Pärast Napoleoni langust läks erru. Hiljem oli Prantsuse konsuliks Itaalias. Suri ametipuhkusel Pariisis 23. märtsil 1842. aastal.

Stendhali kirjanduslik tegevus oli mitmekülgne, ta esines traktaatidega muusika- ja maalikunsti ajaloost, kirjandus-teadlasena ja novellistina. Parima andis kirjanik suurte realistlike romaanidega.

«Maailmakirjanduse üks paremaid romaane,» nagu ütles Gorki, on «Punane ja must» (1830). Romaani sündmustiku aluseks on ajalehes avaldatud teade kohtuprotsessist. Kuid kriminaalkroonika kasvas hiilgavaks sotsiaalsühholoogiliseks romaaniks, ühiskonna kommetekroonikaks, tolle ajastu noorpõlve saatuse üldistuseks.

Stendhali teine tuntum teos on romaan «Parma klooster» (1839), mis ajaloolise tõepärasusega näitab elu ja poliitilist võitlust Põhja-Itaalias.

Stendhal. Punane ja must. XIX sajandi kroonika. Tlk. J. Semper. Järelsõna: A. Ivaštšenko. Tln., 1956. 528 lk.

* * *

Ivaštšenko, A. Järelsõna. — Rmt.: Stendhal. Punane ja must. Tln., 1956, lk. 515—523.

Pärsimägi, A. «Punane ja must». — «Rahva Hääl», 1952, 7. sept.

Reinaru, A. Kriitilise realismi tähtteos. [«Punane ja must».] — «Edasi», 1952, 10. aug.

HONORÉ DE BALZAC

1799—1850

XIX sajandi Lääne-Euroopa kriitilise realismi suurim esindaja Honoré de Balzac sündis 20. mail 1799. a. Kesk-Prantsusmaal talupoegadest pärineva ametniku perekonnas. Alghariduse sai ta vaimulikes koolides. Hiljem nimetati isa ametikohale Pariisi, kus Balzac lõpetas õigusteaduskonna. Esialgu töötas ta notari juures ja alustas kirjanduslikku tegevust.

Tähelepanu võitis ta Prantsuse kodanlikku revolutsiooni käsitleva romaaniga «Šuaanid» (1829). Nüüd algas kirjaniku pidev ja viljakas loomisperiod. Järgnesid romaanid «Šagrännahk», «Eugénie Grandet» jt. Varsti tekkis kirjanikul mõte kirjutada kaasaja ühiskonna ajalugu — 140 romaanist koosnev seeria «Inimlik komöödia», «mis hõlmab ühtaegu ajalugu ja ühiskonnakriitikat, ühiskonnapahede uurimist ja ühiskonna põhialuste analüüsi», nagu ütleb Balzac ise teose eessõnas. Balzac jõudis kirjutada 95 teost ligi 3000 konkreetse tegelasega. Samad tegelased esinevad mitmes teoses ja nii kujunevad romaanid epi-

soodideks ühe ühiskonna elust. Nii kujunes «Prantsuse ühiskonna kõige väljapaistvam realistlik ajalugu», mille kohta on tuntud Engelsi sõnad, et ta õppis Balzacilt rohkem «kui kõikide eriteadlaste — selle ajajärgu majandusteadlaste, ajaloolaste ja statistikute kõigist raamatust kokku».

Peale «Inimliku komöödia» kirjutas Balzac «Sada kummalist lugu», kaks lavateost ja kriitilisi ning publitsistlikke artikleid.

Balzac suri Pariisis 18. aug. 1850. a.

Balzac, H. Valitud teosed. 15. köites. Eessõna A. Ivaštšenko. Tln., 1955—1957.

1. kd. Inimlik komöödia. Stseenid eraelust. Eessõna «Inimlikule komöödiale». — Palli mängiva kassi maja. — Tantsupidu Sceaux's. — Kaksikperekond. — Vendetta. — Eevatütar. — Modeste Mignon. Prantsuse keelest tlk. N. Toiger. 1955. 728 lk.; 1 leht portr.

2. kd. Inimlik komöödia. Stseenid eraelust. Kodurahu. — Naise siluett. — Kolmekümne-aastane naine. — Teine siluett naisest. — Beatrix. Prantsuse keelest tlk. J. Semper ja N. Toiger. 1956. 651 lk.

3. kd. Inimlik komöödia. Stseenid eraelust. Isa Goriot. — Gobseck. — Kolonel Chabert. — Hüljatud naine. — Abieluleping. — Ateisti missa. — Ees*kosteasi. Prantsuse keelest tlk. B. Linde, N. Toiger, V. Alttoa. 1956. 675 lk.

4. kd. Inimlik komöödia. Stseenid provintsielust. — Eugénie Grandet. — Muinsuste museum. — Kuulus Gaudissart — Provintsi muusa. Prantsuse keelest tlk. N. Toiger. 1957. 584 lk.

Balzac, H. Eugénie Grandet. Pilte provintsielust. Tlk. N. Toiger. Tln., 1947. 224 lk.

Balzac, H. Gobseck. [Jutustus.] Tlk. N. Toiger. Tln., 1949. 80 lk. (Valiksari. Nr. 10.)

Balzac, H. Isa Goriot. Tlk. B. Linde. [Eessõna.] G. Meri. Tln., 1949. 348 lk.

* * *

Muravjova, N. Balzac. — Rmt.: Muravjova, N. ja Tura-
jev, S. Lääne-Euroopa kirjandus. Tln., 1956, lk. 98—127.

Kann, K. Honoré de Balzac. (155. sünnipäevaks.) —
«Noorte Hää!», 1954, 20. mai.

Kaarma, V. Honoré de Balzac kodanliku ühiskonna pal-
jastaja. — «Nõukogude Õpetaja», 1954, 22. mai.

Nikolajev, V. Suur realist. (Honoré de Balzac. 100.
surma-aastapäeva puhul.) — «Sirp ja Vasar», 1950,
19. aug.

Puzikov, A. Kodanliku ühiskonna äge paljastaja.
(Honoré de Balzac'i 100. surma-aastapäev.) — «Rahva
Hää!», 1950, 18. aug.

Urgart, O. Manduva kodanluse paljastaja. (Honoré de
Balzac'i 100. surma-aastapäeva puhul.) — «Noorte Hää!»,
1950, 18. aug.

Ivaštšenko, A. Sissejuhatuseks. Rmt.: Balzac, H.
Valitud teosed. 1. kd. Tln., 1955, lk. 5—32.

Pärsimägi, A. Rahavõimule rajaneva ühiskonna kriitika.
[Valitud teosed I.] — «Rahva Hää!», 1955, 28. okt.

Ojamaa, O. «Inimlik komöödia» eesti keeles. — «Edasi»,
1955, 25. nov.

Vinkel, A. Kaduva ühiskonna tõsielu peegel. [«Eugénie
Grandet».] — «Rahva Hää!», 1948, 21. veebr.

Liives, A. «Võõrasema». H. de Balzac'i draama RT
«Vanemuise» laval. — «Edasi», 1953, 9. jaan.

Luik, H. Raha võimu maailm. Balzac'i «Võõrasema»
RT «Vanemuise» laval. — «Sirp ja Vasar», 1953, 23. jaan.

VICTOR HUGO

1802—1885

Victor Hugo, luuletaja ja võitlev humanist, demokraatliku romantismi suurim esindaja, sündis 26. veebruaril 1802 a. Napoleoni armee kindrali perekonnas. Kirjanduslikku tegevust alustas luuletajana, ilmusid «Oodid» (1822—1826). 1827. a. ilmus ajalooline draama «Cromwell», mille eessõnas on fikseeritud demokraatliku romantismi põhimõtted — lähendada kunst elule. Romantismi tegelikuks võiduks kujunes «Hernani» esietendus 1830. aastal. 1830. a. juulirevolutsiooni tervitas kirjanik vaimustatult ja jäi edaspidi kodanlik-demokraatliku vabariigi pooldajaks.

Monarhistliku võimu vastu on suunatud ka Hugo draamad «Marion de Lorme» (1829), «Kuningas lõbutseb» (1832) ja «Ruy-Blas» (1838), mis käsitlevad valitsuse ringkondade poolt hüljatud inimesi.

Maailmakuulsuse tõi Hugo'le ajalooline romaan «Jumalama kirik Pariisis» (1831), mis paljastas feodalismi õigusetust ja usulist fanatismi.

Aastatega süvenes kirjaniku võitlus rahu ja demokraatia eest. 1849. a. juhatas ta esimest rahvusvahelist rahusõprade kongressi. Pärast 1851. aasta riigipööret oli Hugo sunnitud minema maapakku, mis kestis üheksateist aastat. Kuid ka Atlandi ookeani saartelt levisid tema inimkonna suurusest ja rõhujate fühisusest kõnelevad tööd. Ilmusid luuletuskogud — «Karistused» (1853), kodanliku luule tippsaavutus, mis revolutsioonilise paatosega vaimustas Leninit, «Vaatlused» (1856) ning «Tänavate ja metsade laulud» (1856).

Erilise jõuga kõlas Hugo humanistihääl ulatuslikus sotsiaalses romaanis «Hüljatud» (1862), mis peegeldas kaas-

aegse Prantsusmaa elu, eraomaduse kaitseks ja töötajate ekspluateerimiseks loodud seadusi, barbaarset karistussüsteemi. — L. Tolstoi nimetas seda teost parimaks prantsuse romaaniks, sest see õpetab armastama inimest.

Sotsiaalseid küsimusi käsitlevad ka romaanid «Meretõelised» (1866) ja «Inimene, kes naerab» (1869).

Vahetult Pariisi Kommuuni mõjude all kirjutas ta vabariigi kaitseks romaani «Üheksakümne kolmas aasta» (1874), mis käsitleb XVIII sajandi kodanlikku revolutsiooni.

Inimkonna ajalugu värssides kujutab «Sajandite legend» (1883).

Suur kirjanik ja rahvastevahelise rahu eest võitleja suri 22. mail 1885. a.

Hugo, V. Hüljatud. Romaan. Järelsõna: S. Brahman. Tln., 1954.

1. kd. Tlk. M. Hange ja I. Pau. 920 lk.; 1 leht portr.

2. kd. Tlk. I. Pullmann ja I. Pau. 748 lk.

Hugo, V. Gavroche. Tlk. L. Viiding. Illustr. D. Dubinski. Tln., 1955. 36 lk.; 6 lehte illustr.

Hugo, V. Cosette. Tlk. F. Kala. Illustr. L. Mei. Tln., 1941. 40 lk.

Hugo, V. Pariisi Jumalaema kirik. [Katkendid romaanist.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 334—357.

* * *

Altoa, V. Victor Hugo 150. sünnipäeva puhul. — «Looming», 1952, nr. 2, lk. 224—231.

Altoa, V. Võitleja humanismi ja rahva vabaduse eest. (150 aastat Victor Hugo sünnist.) — «Sirp ja Vasar», 1952, 23. veebr.

Randmets, E. Suur kirjanik-demokraat. Victor Hugo 70. surma-aastapäeva puhul. — «Noorte Hääl», 1955, 22. mai.

Metsar, L. Victor Hugo ühiskondlik-poliitilise võitlejana. 70 aastat kirjaniku surmast. — «Edasi», 1955, 24. mai.

Tamantsev, N. Victor Hugo — suur prantsuse kirjanik. — «Rahva Hääl», 1952, 26. veebr.

Brandis, J. Victor Hugo. — «Õhtuleht», 1952, 26. veebr.

Brahman, S. Järelsõna. — Rmt.: Hugo, V. Hüljatud. 2. kd. Tln., 1954, lk. 689—717.

Alttoa, V. Romaan-epopöa prantsuse rahva kannatusteest. [«Hüljatud.»] — «Looming», 1954, nr. 10, lk. 1275—1279.

Hallap, T. «Hüljatud». — «Rahva Hääl», 1954, 16. juuni.

Liblik, L. «Hüljatud». — «Sirp ja Vasar», 1954, 2. juuli.

Mang, M. Romaan «Hüljatud». — «Nõukogude Õpetaja», 1954, 24. juuli.

Metsar, L. V. Hugo vaated ajaloole suurromaanis «Hüljatud». — «Edasi», 1954, 13. juuli.

JULES VERNE

1828—1905

Jules Verne sündis 8. veebr. 1828 advokaadi perekonnas ja omandas isa soovil õigusteadusliku hariduse. Kirjanik oli kirglik matkaja, kes rändas Euroopas, Aafrikas ja Ameerikas. Oma loomingus asus ta edasi arendama

19. sajandi teaduse ja tehnika saavutusi. Nii saigi Verne teaduslik-fantastilise romaani loojaks. Tema teostesse ilmus ka uus kangelane — teadmishimuline uurija, insener, maadeuurija, leiutaja, teadlane, kes on täis usku inimõistuse piiritusse võimsusse. Neid kangelasi iseloomustab humanism, patriotism, internatsionalism.

Verne on kirjutanud 69 romaani, mis on koondatud sarja «Kummalised teekonnad». Üksikute teostest on tuntumad triloogia «Kapten Granti lapsed» (1866), «80 000 kilomeetrit vee all» (1870) ja «Saladuslik saar» (1875) kui ka «Kaheksakümne päevaga ümber maailma» (1873) ja «Viieteistkümne aastane kapten» (1878). Nende romaanide kangelased rändavad mööda ookeane ja mandreid, tungivad meresügavustesse ja lendavad õhupallidel. Paljudes töödes kirjeldas Verne orjastatud rahvaste hirmsat olukorda.

Verne suri 24. märtsil 1905. Tema parimad teosed kuuluvad klassikalise noorsookirjanduse põhivarasse.

Verne, J. Saladuslik saar. Tlk. S. Tui. Illustr. H. Faivre. [Järelsõna.] Tln., 1954. 628 lk.

Verne J. Viieteistkümneaastane kapten. Tlk. S. Tui. Illustr. R. Kaljo. [Järelsõna.] Tln., 1956. 360 lk.

* * *

Tui, S. Jules Verne. — «Stalinlik Noorus», 1955, nr. 3, lk. 24—25.

Teaduslik-fantastilise žanri suurmeister. 50 aastat Jules Verne'i surmast. — «Noorte Hääl», 1955, 24. märts.

Brandis, J. Jules Verne. (125. sünniaastapäeva puhul.) — «Õhtuleht», 1953, 7. veebr.

Järelsõna. — Rmt.: Verne, J. Saladuslik saar. Tln., 1956, lk. 617—619.

Brandis, J. Märkmeid teaduslikust fantastikast. J. Verne'i «Saladusliku saare» eesti keeles ilmumise puhul. — «Sirp ja Vasar», 1954, 3. dets.

Jules Verne. — Rmt.: Verne, J. Viieteistkümneaastane kapten. Tln., 1956, lk. 355—358.

ÉMILE ZOLA

1840—1902

Sotsiaalse romaani klassik Émile Zola sündis 2. apr. 1840. a. Pariisis itaalia rahvusest inseneri pojana. Isa suri varakult ja perekond sattus raskustesse. Lõpuks leidis noormees teenistuse kirjastuses. Mõni aasta hiljem pühendas Zola end kirjanikukutsele.

Tema peatöök on 20 teosest koosnev romaanisari «Rougon-Macquart'id» (1871—1893), milles näeme ühe perekonna viit sugupõlve. 1200 tegelast kuuluvad kõikidesse ühiskonnakihtidesse ja näitavad Prantsusmaa sotsiaalset ajalugu Napoleon III teise keisririigi algusest kuni Pariisi Kommuuni purustamiseni.

Sarja silmapaistvateks teosteks on tööliste elu ja võitlust kujutavad romaanid «Löks» (1877) ja «Söekaevurid» (1885), mille teemaks on töö ja kapitali kokkupõrge, söekaevurite võimas streik. Romaanis «Häving» (1892) kirjeldab Zola Prantsuse-Preisi sõjale järgnenud keisririigi hukkumist, selle «meeletuse ja häbiajastu» katastroofi.

Reaktsioonilise ja antidemokraatliku kiriku vastu on suunatud triloogia «Kolm linna» (1894—1898).

Zola viimane romaanisari, milles valitseb reformistlik

utopism, on «Neli evangeeliumi», millest ilmusid «Viljakus» (1899), «Töö» (1900) ja «Tõde» (1903).

Rohkesti avaldas Zola ka kirjandus-kriitilisi artikleid (kogumik «Eksperimentaalne romaan» 1880, «Romanistid-naturalistid» 1881 jt.), milles ta esines naturalistliku kirjandusliku koolkonna teoretikuna.

Zola suri 29. sept. 1902. aastal.

Zola, E. Häving. Romaan. Tlk. N. Toiger. Järelsõna: G. Meri. Tln., 1949. 531 lk.

Zola, E. Söökaevurid. [Romaan.] Tlk. J. Semper. Järelsõna: L. Liblik. Tln., 1953. 448 lk.

* * *

Altoa, V. Émile Zola. — «Looming», 1952, nr. 9, lk. 1046—1057.

Metsar, L. Kirjanik-võitleja. (115 aastat Émile Zola sünnist.) — «Edasi», 1955, 2. apr.

Liblik, L. Émile Zola — sotsiaalse romaani klassik. 50-nda surma-aastapäeva puhul. — «Sirp ja Vasar», 1952, 26. sept.

Mägi, O. Émile Zola — kapitalistliku ühiskonna paljastaja. (Kirjaniku 50. surma-aastapäeva puhul.) — «Rahva Hääl», 1952, 28. sept.

Kann, K. Émile Zola (1840—1902). Väsimatu võitleja demokraatia eest. — «Noorte Hääl», 1952, 28. sept.

Ivašenko, A. Émile Zola ja kaasaegne Prantsusmaa. — «Edasi», 1952, 30. sept.

Brandis, J. Suur prantsuse kirjanik. (Émile Zola 50. surma-aastapäevaks.) — «Õhtuleht», 1952, 29. sept.

Meri, G. Zola ajalooromaan. — Rmt.: Zola, E. Häving. Tln., 1949, lk. 517—530.

Liblik, L. Emile Zola. — Rmt.: Zola, E. Söekaevurid. Tln., 1953, lk. 439—446.

Meri, L. Võimas ajadokument uue tärkamisest. [«Söekaevurid».] «Looming», 1954, nr. 4, lk. 504—508.

Alttoa, V. Klassikaline romaan tööliste elust. («Söekaevurid».) — «Rahva Hääl», 1953, 21. nov.

Kann, K. «Söekaevurid». — «Noorte Hääl», 25. nov.

Tedre, Ü. Kaks maailma. [«Söekaevurid».] — «Edasi», 1953, 22. dets.

ANATOLE FRANCE

1844—1924

Suur prantsuse kirjanik-realist Anatole France (Jacques Anatole Thibaut) sündis 16. apr. 1844. a. Pariisis. Tema looming kajastab kõige sügavamini perioodi Pariisi Kommunist kuni esimese maailmasõja lõpuni. Oma varasemas loomingus nägi France elunähtusi kodanliku intelligendi kitsapiirilistest seisukohtadest, lähtudes, seda eriti oma kasvatus ja miljööst tõttu (ta pärines jõuka kaupmehe perekonnast ja sai hiilgava hariduse, kunagi kokku puutumata majanduslike raskuste ja elumuredega). Küpsel loominguperioodil aga vaatles France elu suure humanisti terava pilguga ning kujutas seda õigesti ja ausalt. Oma elu lõpul pööras ta kapitalismile otsustavalt selja ning kuulutas end solidaarseks äsja asutatud prantsuse kommunistliku parteiga.

Oma paremates teostes paljastas France kodanlikku

reaktsiooni selle mitmesugustes avaldusvormides. Juba tema esimene romaan «Sylvestre Bonnard'i roim» (1881) näitab meile kodanliku ühiskonna silmakirjalikkust ja ebanimlikke seadusi. Halastamatut irooniat kodanliku korra kohta sisaldavad ka teised esimese loominguperioodi romaanid «Kuningatar Hanejala praeköök» (1893), «Jerome Coignard'i vaated» (1893), «Punane liilia» (1894) jt. Oma filosoofilisele skeptitsismile pole kirjanikul aga vastu seada mingit positiivset programmi.

Grandioosseks pamfletiks «ilma vabariiklasteta vabariigi» kohta on sari realistlikke romaane üldpealkirja all «Kaasaja ajalugu» (1897—1901). Siin jõuab ka romaani positiivne tegelane progressiivsete poliitiliste jõudude võitlusest osavõtuni. Kuid kirjaniku unistused ühiskonna ümberkorraldamisest on abstraktsed ja idealistlikud, nagu näitab tema utoopiline romaan «Valgel kivil» (1904).

Suure tähtsuse andis France 1905. a. revolutsioonile. Ta valiti «Vene rahva sõprade ühingu» esimeheks, tema kõned ja artiklid («Vene rahva kaitseks», «Uue laenu vastu tsaarile» jt.) on võitleva publitsistika eeskujuks.

Suure satiirikuna esineb France romaanides «Pingviinide saar» (1908), «Jumalad janunevad» (1912) ja «Inglite mäss» (1914).

Pamfletliku teravusega kirjutatud «Pingviinide saar» pole satiir mitte üksnes kodanliku Prantsusmaa, vaid kogu klassiühiskonna kohta selle ajaloolises arengus.

France oli üks esimesi Lääne-Euroopa kirjanikke, kes soojalt tervitas Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni, rida kõnesid ja artikleid pühendas ta revolutsioonilisele Venemaale. Elu viimastel aastatel vabanes ta kodanliku maailmakorra illusioonidest ja leidis oma koha sotsialismi ja proletaarse demokraatia eest võitlejate ridades.

Anatole France suri 13. oktoobril 1924. a.

France, A. Pingviinide saar. [Romaan.] Tlk. H. Rajandi. [Järelsõna:] O. Ojamaa. Tln., 1956. 272 lk.; 1 leht portr.

* * *

Brandis, J. Teoks saanud mõte. Anatole France'i 30. surma-aastapäeva puhul. — «Sirp ja Vasar», 1954, 15. okt.

Metsar, L. Anatole France ja vene revolutsiooniline liikumine. 30 aastat A. France'i surmast. — «Edasi», 1954, 13. okt.

Ojamaa, O. Anatole France'i «Pingviinide saar». — Rmt.: France, A. Pingviinide saar. Tln., 1956, lk. 245—254.

Pärsimägi, A. «Pingviinide saar». — «Rahva Hääl», 1956, 30. mai.

Liblik, L. Rõõm uuest tõlketeosel. [«Pingviinide saar».] — «Noorte Hääl», 1956, 29. mai.

Torpats, Ü. Anatole France'i «Pingviinide saar» eesti keeles — «Edasi», 1956, 3. juuni.

ROMAIN ROLLAND

1866—1944

Väljapaistev prantsuse kirjanik, muusikateadlane ja ühiskonnategelane Romain Rolland sündis 29. jaan. 1866. a. notari pojana. Ta sai laialdase hariduse ja töötas kunstiringi muusikaajaloo õpetajana Pariisis.

Tema kujunemist mõjustas L. Tolstoi, kellega ta oli kirjavahetuses. Suurt huvi tundis ta sotsialistlike ideede vastu. «Saja aasta jooksul muutub Euroopa sotsialistlikuks või lakkab eksisteerimast», kirjutas ta.

Kirjanikuteed alustas Rolland dramaturgina. Tema «revolutsioonidraamasid» lavastasid hiljem töölisteatrid.

20. sajandi algul kirjutas Rolland rea suurte kunstitegelaste elulugusid: «Beethoveni elu», «Michelangelo», «Tols-toi elu».

Aastail 1904—1912 kirjutas Rolland monumentaalse 10-köitelise, sajandi alguse parima Lääne-Euroopa romaani «Jean-Christophe». Elurõõmu ja tööd ülistab «Colas Breugnon» (1918), mis on «võib-olla meie aja kõige imeväärsem raamat», nagu ütles Gorki.

Pärast esimest maailmasõda oli Rolland rahuliikumise algatajaks ja võitlejaks progressiivsete ühiskondlike ideede eest, temalt ilmus rida artiklite kogusid — «Uue maailma kaitseks» (1932), «Viisteist aastat võitlust» (1935), «Revolutsiooni kaudu rahule» (1935), «Kuidas vältida sõda» (1936).

Uue maailma loomise eest võitlevaid inimesi näitab romaan «Võlutud hing» (1922—1933).

Rolland oli pidevas kirjavahetuses ka Gorkiga. 1935. a. külastas ta Nõukogude Liitu.

Rahvast kui ajaloo liikumapanevat jõudu ülistab tragöödia «Robespierre» (1939).

Rolland suri 30. dets. 1944. a.

Rolland, R. Colas Breugnon. Elame veel! 2. tr. Tlk. M. Sillaots. Illustr. V. Karrus. Tln., 1946. 252 lk.

Rolland, R. Sõja-aastate päevik. — «Sirp ja Vasar», 1955, 15. märts.

* * *

Sirge, R. Romain Rolland'i võitlustee. — «Looming», 1945, nr. 3, lk. 350—358.

Hallap, T. Suur rahu eest võitleja. Kümme aastat

Romain Rolland'i surmast. — «Rahva Hääl», 1954, 30. dets.

Kann, K. Võitleja rahu ja demokraatia eest. Romain Rolland'i 10. surma-aastapäeva puhul. — «Noorte Hääl», 1954, 30. dets.

Jürna, M. Romain Rolland. Üheksakümmend aastat kirjaniku sünnist. — «Noorte Hääl», 1956, 29. jaan.

Mets, L. Suur kirjanik-humanist. 10 aastat Romain Rolland'i surmast. — «Edasi», 1954, 26. dets.

Romain Rolland. 10. surma-aastapäevaks. T. Motõljeva järgi. — «Nõukogude Õpetaja», 1954, 25. dets.

Väinaste, J. Romain Rolland: Colas Breugnon. — «Sirp ja Vasar», 1946, 7. sept.

HENRI BARBUSSE

1873—1935

Revolutsiooniline kirjanik ja publitsist Henri Barbusse sündis 17. mail 1873. a. vähetuntud literaadi perekonnas. Ta kaitses dissertatsiooni filosoofia alal ja pühendus seejärel kirjanduslikule tegevusele. Kirjaniku esimesed teosed — luuletuskogu «Nutvad naised» (1895) ja romaan «Palujad» on kantud pessimistlikust elutunnetusest. Alles teine romaan «Põrgu» (1908) tõi kirjaniku realismi teele. Selles näitas ta kodanliku Prantsusmaa elu kogu tema viletsuses ja näotuses.

1914—1917 võitles Barbusse lihtsõdurina esimeses maailmasõjas. Rasketes rindetingimustes sündis romaan «Tuli», mis ilmus 1916. a. «See on esimene raamat, mis kõneleb sõjast lihtsalt ja karmilt, rahulikult ja tõe määratu

jõuga,» ütleb Gorki. Oktoobrirevolutsiooni innustusel on ilmunud järgmine suur romaan «Selgus» (1918), milles väikekodanlik ametnik sõjaraskusi ja koledusi läbi elades leiab selguse, tõe. Ka kirjaniku ühiskondlik tegevus ja publitsistlikud kogud, nagu «Nuga hammaste vahel», «Valgus kuristikus», «Võitleja sõna», «Timukad» jt. käsitlevad peamiselt võitlust militarismi ja imperialismi vastu. Uue žanri — dokumentaalnoveelli — loojana esineb Barbusse kogus «Faktid» (1928). Barbusse oli suur Nõukogude Liidu sõber, kes viibis siin mitmel korral. Oma tähelepanekute põhjal kirjutas ta raamatud «Näe, mis on tehtud Gruusias» (1929) ja «Venemaa» (1930).

H. Barbusse suri 20. aug. 1935. a. Moskvas, leinarongis saadeti ta põrm Pariisi.

Barbusse, H. Tuli. (Ühe rühma päevik). [Romaan.] Eessõna: M. Gorki. Tln., 1954. 327 lk.; 1 leht portr.

Henri Barbusse. — Rmt.: Barbusse, H. Tuli. Tln., 1954, lk. 316—323.

* * *

Gorki, M. Eessõna. — Rmt.: Barbusse, H. Tuli. Tln., 1954, lk. 5—9.

Pärsimägi, A. Demokraatia ja rahu tribuun. Henri Barbusse'i 80. sünni-aastapäeva puhul. — «Rahva Häälel», 1953, 17. mai.

Jürna, M. Henri Barbusse. 20 aastat kirjaniku-revolutsionääri surmast. — «Noorte Häälel», 1955, 30. aug.

Metsar, L. Kirjanik-revolutsionäär. 20 aastat Henri Barbusse'i surmast. — «Edasi», 1955, 30. aug.

Hallkask, V. Henri Barbusse. 20. surma-aastapäeva puhul. — «Nõukogude Õpetaja», 1955, 27. aug.

Alttoa, V. Tõde imperialistlikust sõjast. [«Tuli».] — «Looming», 1955, nr. 3, lk. 379—382.

Pärsimägi, A. Mille eest nad langesid? [«Tuli».] — «Rahva Hääl», 1955, 4. märts.

Vääri, E. Henri Barbusse ja tema «Tuli». — «Sirp ja Vasar», 1955, 21. jaan.

Paas, V. Kirglik protest imperialistliku sõja vastu. [«Tuli».] — «Noorte Hääl», 1955, 15. jaan.

ELSA TRIOLET

s. 1897

Elsa Triolet-Aragon sündis 1897. aastal Moskvas. Lõpetas Moskva Arhitektuuri Instituudi. 1919. aastal asus elama Prantsusmaale. Esimesed teosed «Tahitil» (1925), «Maasikas» (1926) ja «Kaitsevärv» (1928) on kirjutatud vene keeles ja ilmusid Moskvas. Kümme aastat hiljem ilmus esimene romaan «Tere õhtust, Thérèse» (1938) prantsuse keeles. Isiklike kokkupuutumiste põhjal kirjutas Triolet huvitava teose «Majakovski, vene poet. Mälestused» (1939).

Teise maailmasõja aastatel võttis Triolet osa prantsuse patriootide vastupanuliikumisest, oma töödes kutsus rahvast üles fašismivastasele võitlusele. Ilmusid jutustused «Kalevi rikkumise eest trahv 200 franki» (1945). Sõja ajal ilmus veel romaan «Valge hobune».

Vahetult seoses kaasajaga on ka tema sõjajärgsed romaanid — «Keegi ei armasta mind», «Relvastatud fantoomid» (1947). Aatomisõja vastu kutsub üles fantastiline romaan «Raudjas hobune ehk inimlikud kavatsused»

(1953). Emigrantide elu kujutab «Välismaalaste kohtumised» (1956). Põrandaalustes tingimustes on kirjutatud jutustus «Avignoni armastajad», mis kujutab elu sõjakeerisesse kistud Prantsusmaal.

Vene kirjandust käsitleb veel «Anton Tšehhov. Tema elu ja looming» (1954).

Triolet, E. Avignoni armastajad. Prantsuse keelest tlk. ja eessõna A. Gross. Tln., 1957. 60 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 12.).

JEAN LAFFITTE

s. 1910

Tööline-kommunist Jean Laffitte (sündis 24. märtsil 1910. aastal) alustas kirjanduslikku tegevust pärast Prantsusmaa vabastamist saksa fašistidest. Ta on kirjutanud mitmeid antifašistlikke publitsistlikke töid ja jutustusi. Prantsusmaa kangelaslikku võitlust okupantide vastu kajastab autobiograafiline jutustus «Need, kes elavad» (1947). Raamatu teine ja kolmas osa kirjeldavad elu fašistlikus surmalaagris, kuid kommunistid ei murdu ka seal. Terava pilguga on näidatud agressiivses Ameerika imperialismis tõusvat fašismi. Jutustus «Me tuleme lumikellukeste järele» (1948) kirjeldab ühe kommunistliku partisanirühma tegevust hitlerliku okupatsiooni päevil. Prantsuse patrioote, kangelaslikke naisi, kes võtsid osa vastupanuliikumise võitlusest, kirjeldab triloogia esimene köide «Rose France» (1950). Teise maailmasõja viimast perioodi käsitleb triloogia teine osa «Komandör Marceau» (1953).

Laffitte, J. Need, kes elavad. Tlk. N. Toiger. Eessõna: B. Pessis. Tln., 1951. 304 lk.

* * *

Pessis, B. Eessõna — Rmt.: Laffitte, J. Need, kes elavad. Tln., 1951, lk. 5—14.

Vääri, E. Raamat võitlejaist, kes ei murdu. [«Need, kes elavad».] — «Looming», 1952, nr. 2, lk. 252—254.

Beekman, V. Võitlus jätkub. [«Need, kes elavad».] — «Sirp ja Vasar», 1952, 5. jaan.

Slutsk, A. Need, kes elavad. — «Rahva Hää!», 1951, 28. dets.

Kraav, A. «Need, kes elavad». — «Noorte Hää!», 1952, 8. jaan.

Rand, U. Need, kes elavad ja võitlevad. — «Edasi», 1951, 15. dets.

Gerassimov, S. Elavad võitlevad ja võidavad. [«Me tuleme lumikellukeste järele».] — «Rahva Hää!», 1950, 12. mai.

Beekman, V. Prantsusmaa tütar. [«Rose France».] — «Sirp ja Vasar», 1952, 14. nov.

ANDRÉ STIL

s. 1921

André Stil sündis 1. aprillil 1921. a. Hergny söekaevurite asulas, Prantsusmaa suurima söebasseini keskuses, kus ta hiljem õpetajaks oli. Teadusliku kraadi omandas ta filosoofia alal.

Kui fašistid Prantsusmaa okupeerisid, hakkas Stil osa võtma kommunistliku partei poolt juhitud vastupanuliikumisest.

Kirjanduslikku tegevust alustas ajakirjanduses. Algusest peale esineb ta uut tüüpi kirjanikuna, kirjanikuna-võitlejana. Tema jutustused-olukirjeldused «Sõna kaevur, seltsimehed...» (1949) kajastavadki kaevurite elu.

1950. a. määrati Stil kommunistliku partei häälekandja «Humanité» peatoimetajaks. Samal aastal ilmus teine kogu jutustusi ««Seine» läks merele» ja seitse teist jutustust rahu kaitseks.

Kogu Prantsusmaa tegelikkust näitab romaan «Esimene lõök» (1952), mis kujutab sadamatöölise elu ja võitlust ameerika kolonisaatorite vastu.

Stil, A. Esimene lõök. Romaan. Tlk. L. Liblik ja J. Semper. Järelsõna: I. Solomõkov. Tln., 1953. 452 lk.

* * *

Solomõkov, I. Kirjanik ja võitleja André Stil. — Rmt.: Stil, A. Esimene lõök. Tln., 1953, lk. 435—449.

Alttoa, V. Prantsuse rahvas võitleb. [«Esimene lõök».] «Looming», 1952, nr. 7, lk. 834—837.

Ellem, I. Prantsuse proletaarlased valvepostil. [«Esimene lõök».] — «Sirp ja Vasar», 1953, 20. nov.

Utt, O. «Esimest lõöki» lugedes. — «Edasi», 1953, 16. dets.

Mänd, J. Innustav võitlusteos prantsuse proletariaadist. [«Esimene lõök».] — «Õhtuleht», 1953, 18. nov.

Passõnkov, I. Romaan Prantsusmaa lihtsatest inimestest. [«Esimene lõök».] — «Rahva Hää», 1952, 2. apr.

Krjažev, I. Romaan rahva vihast okupantide vastu. [«Lugu suurtükiga» — «Esimese lõögi» 2. osa.] — «Õhtuleht», 1952, 24. okt.

RUMEENIA KIRJANDUS

MIHAIL SADOVEANU

s. 1880

Rumeenia kirjanduse klassik ja väljapaistev ühiskonnategelane Mihail Sadoveanu sündis Moldaavia linnakeses Paškanis 5. nov. 1880. a. advokaadi pojana.

Sadoveanu on kirjutanud üle saja jutustuse, romaani ja olukirjelduse nii täiskasvanutele kui ka igas vanuses lastele. Keskseks teemaks tema loomingus on talurahva elu kujutamine möödunud sajandi lõpust meie päevadeni. Rahvademokraatia võiduletulekuga sai temast aktiivne uue elu ehitaja.

Sadoveanu väljapaistvamaid töid on jutustus «Mitrea Cocor» (1949), lugu ühest talupoisist, kes sai kodumaa aktiivseks ümberehitajaks.

Lapsepõlvemälestusi möödunud sajandi lõpust sisaldab «Lillede saar» (1950) ja teised jutustused.

1952. a. ilmus romaan «Nicoara Potcoava» ja 1954. aastal kirjandus-kriitiliste artiklite kogu «Minevikust ja olevikust».

Sadoveanu, M. Jutustusi. Tlk. E. Kuusküll. Illustr. P. Pavlinov. Tln., 1954. 40 lk.; 6 lehte illustr.

Sisu: Puika. — Tõrges Janoš. — Jutustus hanedest. — Haugas, — Vägilane Mazarjan.

Sadoveanu, M. Lilled saar. Tlk. N. Roose. Illustr.
A. Kütt. Tln., 1955. 172 lk.

Sadoveanu, M. Mitrea Cocor. [Jutustus.] Tlk. I. Tamm.
Eessõna: I. Anissimov. Tln., 1952. 204 lk.; 1 leht portr.

* * *

Mihail Sadoveanu. Ajakirjast «Narodnaja Rumõnia». —
«Edasi», 1956, 22. jaan. (Kuidas töötavad kirjanikud.)

Anissimov, I. Sadoveanu ja ta uus jutustus. — Rmt.:
Sadoveanu, M. Mitrea Cocor. Tln., 1952, lk. 3—13.

Saar, F. Uue Rumeenia sünd. [«Mitrea Cocor».] —
«Edasi», 1953, 6. veebr.

Loodus, M. Rumeenia klassiku lastejutustused eesti kee-
les. [«Jutustusi».] — «Edasi», 1954, 28. märts.

SAKSA KIRJANDUS

JOHANN WOLFGANG GOETHE

1749—1832

Suurim saksa rahva poeet, Engelsi sõnade järgi «suurim sakslane» J. W. Goethe sündis 28. aug. 1749. a. Frankfurdis Maini ääres. Õppis õigusteadust, kuid tegeles ka arstiteaduse, filosoofia ja kirjandusega. Noorusaastail oli Goethe kirjandusliku «tormi ja tungi» liikumise eesotsas. Selle rühmituse kirjanikud esinesid protestiga feodaal-absolutistliku ikke ja isiksuse orjastamise vastu. Inimvabaduse idee, protest sünge tõelisuse vastu väljendus juba Goethe esimestes teostes: draamas «Götz von Berlichingen» (1771), sentimentaal-psühholoogilises romaanis «Noore Wertheri kannatused» (1774), dramaatilises katkendis «Prometheus» jt. Luules sai ta tundesooja lüürikaga, toetudes rahvalaulukultuuri rikkusele, suureks rahvuslikuks poeediks.

1775. a. asus Goethe hertsog Karl Augusti kutsel Weimaris, kuhu jäi elu lõpuni kõrgetesse riigiametitesse. Siin tegeles ta loodusteadustega, kirjutades ka ise hulga töid botaanika, meteoroloogia jt. aladel. Asunud Weimaris, hakkas Goethe eemalduma «tormi ja tungi» printsiipidest. Ta otsis teid leppimiseks ümbritsevaga.

Suur tähtsus Goethe vaadete arengus oli reisil Itaaliasse (1786—1788). Tema ideaaliks sai antiikkunst, kasutusele võttis ta range ja lihtsa klassitsistliku vormi. Tal valmis

luulesari «Rooma eelegiad» (1790), tragöödiad «Egmont» (1787), «Iphigenie Taurias» (1787), «Iorquato Tasso» jt. Realistlikes romaanides «Wilhelm Meisteri õppeaastad» (1796) ja «Wilhelm Meisteri rännuaastad» (1821—1827) annab Goethe pildi tolleaegse saksa kodanliku ühiskonna arengust.

Goethe kui saksa lüürika suurmeistri peateoseks on poem-tragöödia «Faust», mis valmis 56 aasta jooksul (1774—1830). «Faustis» väljendub usk inimesse, tema mõistuse suurusse, usk headuse võidusse kurja üle ja progressi jõudude võidusse reaktsiooni jõudude üle. «Fausti» aluseks võttis Goethe vana legendi teaduses petunud õpetlasest, kes sõlmis lepingu kuradiga, et see teeniks teda kogu elu, mille tasuks saab pärast surma hinge. Teoses kajastub Goethe isiklike vaadete areng rahutuilt otsinguilt konkreetse praktilise tegevuse juurde. Tragöödia teises osas jõuab Faust järeldusele, et elu mõtteks on loov töö rahva õnne nimel.

Goethe hilisemast loomingust võib nimetada lüüriliste luuletuste tsükli «Lääne-ida diivan» (1819) ja autobiograafiat «Luule ja tõde. Minu elust» (1811—1831).

Goethe suri 22. märtsil 1832. a. Weimaris.

Goethe, J. W. Faust. 1. jagu. Tlk. A. Sang. Järelsõna: J. Spasski. Tln., 1946. 269 lk.

Goethe, J. W. Götz von Berlichingen. Raudkäega rüütel. Näidend. Tlk. B. Alver. Tln., 1947. 140 lk.

Goethe, J. W. Haldjate kuningas. — Kannike. — Järvel. — Mignon. [Luuletused.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 202—204.

Goethe, J. W. Rooma eelegiatest: XIV, XVII. — Kõneleb tütarlaps. [Luuletused.] Tlk. A. Kaalep. — «Looming», 1957, nr. 3, lk. 425.

Goethe, J. W. Tervitus ja lahkumine. — Mailaul. — Kuidimees Kronosele. — Uus armastus, uus elu. — Kuule. — Sissepääs. [Luuletused.] Tlk. A. Sang. — «Looming», 1957, nr. 3, lk. 426—428.

Goethe, J. W. Amor maastikumaalijana. [Luuletus.] Tlk. A. Kaalep. — «Nõukogude Naine», 1957, nr. 3, lk. 14.

* * *

Turajev, S. Goethe. Rmt.: Muravjova, N. ja Turajev, S. Lääne-Euroopa kirjandus. Tln., 1956, lk. 55—78.

Fedin, K. Suur saksa kirjanik. J. W. Goethe 200. sünniaastapäevaks. — «Noorte Hääl», 1949, 28. aug.

Šaginjan, M. Suur saksa poet-humanist Goethe. (200. sünniaastapäeva puhul.) — «Rahva Hääl», 1949, 28. aug.

Ellem, J. J. W. Goethe. Suure saksa kirjaniku 120. surma-aastapäeva puhul. — «Edasi», 1952, 22. märts.

Spasski, J. Järeisõna. — Rmt.: Goethe. Faust. Tln., 1946, lk. 254—267.

Kruus, V. Suure luuletaja linnas Weimaris. — «Noorte Hääl», 1957, 22. märts.

FRIEDRICH SCHILLER

1759—1805

Saksa kirjanduse klassik Friedrich Schiller sündis Württembergis Schwaabimaal 10. nov. 1759. a. Ta oli vaese sõjaväearsti poeg. Hariduse sai sõjaväelises õppeasutuses, mille lõpetamise järel määrati ta sõjaväearstiks Stuttgarti.

Hoolimata rangest keelust luges Schiller juba õpilasena vaigustusfilosoofide toid ja tegeles kirjandusliku loominguuga.

Oma esimestes näidendites «Röövliid» (1781), «Fiesco vandenõu Genuas» (1782) ja «Salakavalus ja armastus» (1783) väljendas Schiller «tormi ja tungi» mässumeeleolusid ja vabaduspüüet, protesti feodaalse korra vastu. Need draamad said publiku poolehoidu osaliseks, kuid Württembergi hertsog käskis Schilleril loobuda kirjanduslikust loomingu-
st. Ta põgenes Mannheimi, sealt edasi Dresdeni ja Leipzigi. 1787. aastal ilmus draama «Don Carlos». 1790. aastal sai Schiller Jenas ajaloo-professori koha. Siin kirjutas ta rea töid ajaloo ja filosoofia alal. Ta jätkas ka uuikirjanduslikku loomingu-
t, kuid mitte enam «tormi ja tungi» esindajana. Kogenud suurt lõhet ideaalide ja tegelikkuse vahel, eemaldus Schiller kaasaja teemadest. Ta kirjutas luuletusi, ballaade ja hiljem näidendeid ajaloolistel teemadel: triloogia «Wallenstein» (1798—1799), «Maria Stuart» (1800), «Orleani neitsi» (1801), «Messiina pruut» (1803), «Wilhelm Tell» (1804). Viimane näidend «Demetrius» jäi lõpetamata. Schiller suri 9. mail 1805. a.

Maailmakirjanduses tuntakse Schillerit kui geniaalset näitekirjanikku, kelle kogu loomingu-
t läbib vabaduse idee. Oma näidendites tõstis ta üles suuri ajaloolisi probleeme, esinedes kui humanist ja Saksamaa ühinemise eest võitleja.

Schiller, F. Salakavalus ja armastus. Kodanlik tragöödia. [Järelsõna.] Tln., 1955. 115 lk.

Schiller, F. Wilhelm Tell. Näidend 5 vaatuses. Tlk. P. Viiding. [Järelsõna.] Tln., 1952. 176 lk.

Schiller, F. Peeker. [Ballaad.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 253—256.

Schiller, F. Röövlid. [Katkendid.] — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 257—287.

Schiller, F. Luuletusi: Laulu võim. — Alpikütt. — Epigramme: Laps hällis. — Zeus Heraklesele. — Headus ja suurus. — Ootus ja täitumine. — Sõber ja vaenlane. — ... tervisveeallikas. — Eepiline heksameeter. — Nooruse lätted. — Looduseuurijad ja transtsendentaalfilosoofid. — Surematus. Saksa keelsest tlk. A. Kaalep. — «Looming», 1955, nr. 5, lk. 530—534.

Schiller, F. Uue sajandi saabumine. — Metafüüsik. — Wilhelm Tell. — Lootus. [Luuletused.] Saksa keelest tlk. A. Kaalep. — «Stalinlik Noorus», 1955, nr. 5, lk. 14—15.

* * *

Eichenholz, M. ja Galitski, L. Johann Friedrich Schiller. 1759—1805. — Rmt.: Eichenholz, M. ja Galitski, L. Välismaine kirjandus. Tln., 1951, lk. 249—252.

Alttoa, V. Friedrich Schiller. 150. surma-aastapäeva puhul. — «Stalinlik Noorus», 1955, nr. 5, lk. 13—14.

Raadi, G. Friedrich Schiller. 150 aastat suure saksa kirjaniku surmast. — «Rahva Hääl», 1955, 8. mai.

Saksa rahva suur poeg. (150 aastat Friedrich Schilleri surmast.) — «Noorte Hääl», 1955, 8. mai.

Meri, L. Schilleri dramaturgia. — «Sirp ja Vasar», 1955, 6. mai.

Pervik, A. Schiller eesti keeles. — «Edasi», 1955, 10. mai.

Elling, M. Ühtse Saksamaa laulik. (Friedrich Schilleri 150. surma-aastapäevaks.) — «Õhtuleht», 1955, 9. mai.

Zuhhovitskaja, M. Friedrich Schiller. Kirjaniku 195. sünni-aastapäevaks. — «Õhtuleht», 1954, 10. nov.

Arunda, E. Friedrich Schiller. Kirjaniku 150. surma-aastapäevaks. — «Nõukogude Õpetaja», 1955, 7. mai.

«Salakavalus ja armastus». — Rmt.: Schiller, F. Salakavalus ja armastus. Tln., 1955, lk. 110—111.

Friedrich Schiller ja tema näidend «Wilhelm Tell». — Rmt.: Schiller, F. Wilhelm Tell. Tln., 1952, lk. 169—175.

JAKOB JA WILHELM GRIMM

1785—1863

1786—1859

Vennad Grimmid olid hariduselt juristid, kuid kogu elu pühendasid nad saksa kultuuri ja keele ajaloo uurimisele. Mõlemad olid Göttingeni ülikooli professorid ja hiljem Berliini teaduste akadeemia liikmed. Koos avaldasid nad kuulsa kaheköitelise muinasjutukogu «Laste ja kodumuinasjutud» (1812—1822) ja muistendite kogumiku «Saksa saagad» (1816—1818).

Jakob Grimmil (4. jaan. 1785 — 20. sept. 1863) on põhjanevad uurimused mütoloogia ja filoloogia alal: «Saksa mütoloogia» (1835), «Saksa grammatika» (4 köidet, 1819—1837), «Saksa keele ajalugu» (1848) ja koos vennaga alustatud «Saksa sõnaraamat». «Saksa grammatika» on esimene võrdlev-ajalooline uurimus germaani keelte alal. J. Grimmi teoses «Reinuvader Rebane» (1834) on kuus J. Grimmi poolt tõlgitud eesti muinasjuttu.

Wilhelm Grimm (24. veebr. 1786 — 16. dets. 1859) elu ja töö on tihedas seoses venna omaga. Eraldi avaldas ta uurimuse «Saksa kangelassaagad» (1829).

Grimm, J. ja Grimm, W. Muinasjutte. Tlk. S. Tui. Illustr. A. Keerend. Tln., 1951. 55 lk.

Sisu: Hunt ja seitse kitsetalle. — Lumivalgeke. — Vaene möldripoiss ja kassike. — Noor hiiglane. — Tark talutütar. — Magus puder. — Vaim pudelis.

Grimm, J. ja Grimm, W. Konn-kuningas. Muinasjutt. Tlk. L. Nurkse. Illustr. U. Martin. Tln., 1945. 12 lk.

Grimm, J. ja Grimm, W. Kuldlind. Muinasjutt. Illustr. V. Lember. Tln., 1946. 16 lk.

Grimm, J. ja Grimm, W. Vahva rätsep. Muinasjutt. Illustr. V. Lember. Tln., 1947. 16 lk.

HEINRICH HEINE 1797—1856

Luuletaja ja publitsist Heinrich (Harry) Heine sündis 13. dets. 1797. a. Düsseldorfis Reinimaal juudi rahvusest vaesunud kaupmehe pojana. Saades sugulastelt majanduslikku toetust omandas ta juriidilise hariduse.

Esimene luuletuskogu «Noored kannatud» ilmus juba üliõpilaspõlves (1821). Varsti pühendus ta täiesti kirjan- duslikule loomingule. Populaarsuse saavutas Heine «Laulude raamatuga» (1827), millesse on koondatud romanti- line lüürika. Eriti tuntuks sai saksa reaktsiooni pilkav proosateos «Reisipildid» (1826—1830). See keelati valit- suse poolt. Tagakiusatuna reaktsiooniliste võimude poolt, sõitis Heine 1831. a. Pariisi, kuhu jäigi elu lõpuni. Siin

avaidas Heine oma publitsistlikud teosed «Prantsuse olud» (1833), «Saksamaast» (1835), «Lutetia» (1854) jt. Ilmusid ka meisterlikud luuleteosed, nagu satiiriline poem «Atta Troll» (1847) ja «Uued luuletused» (1844).

1843. a. tutvus Heine Marxiga, kelle mõjul poliitilised teemad saavad tähtsa koha Heine luules. Heine loomingu kõrgpunkti tähistab poliitiline poem «Saksamaa» (1844). See satiiri meistriteos piitsutab Saksamaa valitsevaid ringkondi, samal ajal väljendades autori patriotismi. Heine selleaegne poliitiline luule ilmus kogus «Ajalaulud» (1846).

Alates 1848. aastast jäi Heine haiguse tõttu voodisse. Haiguse ajal kirjutas ta viimase luuletuskogu «Romanzero» (1851). Selles avaldus ta veendumus kommunismi võidu paratamatusest, kuid teiselt poolt ka ta piiratud kujutus kommunismist.

Heine suri Pariisis 17. veebruaril 1856. a.

Heine, H. Luuletused ja poemid. Koost. A. Sang. [Järelsõna:] V. Altoa. Tln., 1956. 479 lk.; 1 leht portr.

Heine, H. Valik luuletusi. Tlk. ja järelsõna: A. Sang. Illustr. M. Laarman. Tln., 1947. 238 lk.

Heine, H. Atta Troll. Suveöö unenägu. Tlk. J. Kross. — Rmt.: Heine, H. Luuletused ja poemid. Tln., 1956, lk. 291—371.

Heine, H. Saksamaa. Talvemuinasjutt. Tlk. A. Sang. Rmt.: Heine, H. Luuletused ja poemid. Tln., 1956, lk. 373—447.

* * *

Pissarev, D. Heinrich Heine. — Rmt.: Pissarev, D. Valitud artiklid. Tln., 1952, lk. 208—252.

Dobroljubov, N. Valitud filosoofilised teosed. — 1. kd. Tln., 1948, lk. 115—116.

Zweig, A. Heinrich Heine. 100. surma-aastapäev. — «Sirp ja Vasar», 1956, 17. veebr.

Kaalep, A. Heinrich Heine. Suure luuletaja 100. surma-aastapäevaks. — «Rahva Hääl», 1956, 17. veebr.

Jürna, M. Heinrich Heine 100. surma-aastapäevaks. — «Noorte Hääl», 1956, 17. veebr.

Meister, L. Heinrich Heine 100. surma-aastapäevaks. — «Nõukogude Õpetaja», 1956, 18. veebr.

Altoa, V. Heine 40-ndate aastate ajaluu. — «Edasi», 1956, 17. veebr.

Altoa, V. Heinrich Heine. — Rmt.: Heine, H. Luuletused ja poemid. Tln., 1956, lk. 448—452.

Tulik, A. Surematu poeesia. [«Luuletused ja poemid».] — «Looming», 1956, nr. 8, lk. 2088—2096.

Sang, A. Heinrich Heine. — Rmt.: Heine, H. Valik luuletusi. Tln., 1947, lk. 217—233.

Parve, R. Heinrich Heine: Valik luuletusi. — «Looming», 1948, nr. 6, lk. 757—761.

WILHELM HAUFF 1802—1827)

Wilhelm Hauff (29. veebr. 1802 — 18. veebr. 1827) on «švaabi koolkonda» kuuluv saksa hilisromantik. Kirjutas ajaloolise romaani «Lichtenstein» (1826) ja paroodilise

romaani «Inimene kuult» (1826), milles naeruvääristas religioosset ja väikekoodanlikku variserlikkust.

Hauffi loomingu väärtuslikum osa on ta muinasjutud, mis ilmusid a. 1826—1828. Neis on kasutatud saksa folkloori süžeesid ja kujusid, kuid esineb ka idamaisi motiive («Lugu kaliif toonekurest» jt.). Hauff kirjutas ka novelle ja lüürikat.

Hauff, W. Kääbus Nina. Muinasjutt. Illustr. V. Lember. Tln., 1947. 40 lk.

Hauff, W. Lugu kaliif toonekurest. Muinasjutt. Illustr. V. Lember. Tln., 1947. 20 lk.

Hauff, W. Lugu väikesest Mukist. Muinasjutt. Illustr. V. Lember. Tln., 1947. 32 lk.

GEORG WEERTH

1821—1856

Georg Weerth, keda Engels nimetas «saksa proletariaadi esimeseks ja tähtsamaks luuletajaks», sündis 17. veebruaril 1821. a. Detmoldis Reinimaal. Ta töötas kontoriamehikuna Kölnis ja Bonnisis. 1843. aastal elas Londonis, kus tutvus Engelsiga. Hiljem Brüsselis sai Weerthist Marxi ja Engelsi mõjul kommunistlik luuletaja. 1847. aastal astus ta Kommunistide Liitu. Järgmisel aastal hakkas ta Marxi ja Engelsi revolutsioonilise ajalehe «Neue Rheinische Zeitung» satiirinurga toimetajaks. Tema följetonid said väga populaarseks.

Perioodil 1845—1848 kirjutas Weerth jutustusi, följetone, visandeid («Humoristlikud skitsid saksa ärielust» jt.), rohkesti luulet, nagu tsükkel «Lancashire'i laulud», «Töös-

tus» jt. Tema suurimaks satiiriliseks teoseks on romaan «Kuulsa rüütli Schnapphahnski elu ja teod» (1849).

Pärast 1848. aasta revolutsiooni lüüasaamist ei kirjutanud Weerth enam midagi. Kirjanik suri 30. juulil 1856. a. Kuuba saarel.

Weerth, G. Valitud teosed. Luuletused tlk. R. Parve, proosa tlk. I. Sikemäe. Puulõige F. Steinilt. [Eessõna:] Friedrich Engels Weerthi kohta, lk. 3—8. Tln., 1956. 183 lk.; 1 leht portr.

Sisu: Luuletusi. — Lancashire'i laulud. — Käsitöösellide laulud. — Humoristlikud skitsid saksa ärielist. — Kuulsa rüütli Schnapphahnski elu ja teod.

* * *

Georg Weerth. — «Sirp ja Vasar», 1953, 25. sept.

Georg Weerth. 100 aastat poeedi surmast. — «Nõukogude Õpetaja», 1956», 28. juuli.

Kaalep, A. Georg Weerthi «Valitud teosed». — «Rahva Hääl», 1956, 16. nov.

LION FEUCHTWANGER

s. 1884

Silmapaistev kaasaegne saksa kirjanik Lion Feuchtwanger sündis 7. juulil 1884. Oli sunnitud 1933. aastal emigreeruma. Alates 1940. aastast elab Kalifornias. On kirjutanud draamasid, romaane, novelle, luuletusi ja esseid.

Ülemaailmselt tuntuks sai ta ajalooliste romaanidega «Inetu hertsoginna» (1923), «Juut Süss» (1925), «Juudi sõda» (1932) jt., milles ta meisterlikult ja realistlikult kujutab möödunud ajajärgu olusid, seades rahvus- ja rassi-vaenule vastu rahvaste sõpruse ja vendluse.

Suur tähtsus maailma progressiivsete jõudude võitluses imperialistliku reaktsiooniga on Feuchtwangeri antifašistlikel romaanidel «Edu» (1930), «Perekond Oppenheim» (1933) ja «Pagu» (1939).

Sõjajärgseil aastail on Feuchtwangerilt ilmunud veel mitu ajaloolist romaani, nagu «Rebased viinamäel» (1948), «Goya» (1951), «Narritarkus» (1953), «Vennad Lautensackid». Need teosed seovad autorit maailma rahvaste liikumisega rahu ja demokraatia eest.

Feuchtwanger, L. Juudi sõda. Tlk. ja järelsõna A. Sang. Tln., 1946. 360 lk.

Feuchtwanger, L. Juut Süss. Romaan. Tlk. F. Kauba. Tln., 1948. 488 lk.

* * *

Brendt, W. Lion Feuchtwangeri 70. sünni-aastapäev. — «Pilt ja Sõna», 1954, nr. 9, lk. 20.

Izakov, B. Viis kohtu. st. — «Sirp ja Vasar», 1956, 6. jaan.

Sang, A. Järelsõna. — Rmt.: Feuchtwanger, L. Juudi sõda. Tln., 1946, lk. 357—358.

Hint, A. «Juudi sõda» ja «Juut Süss». — «Looming», 1948, nr. 10, lk. 1268—1273.

ERICH WEINERT

1890—1953

Kirjanik-kommunist Erich Weinert (sündis 4. aug. 1890. aastal) saavutas saksa tööliste seas suure populaarsuse oma luuletustega, mida ta esitas sagedasti tööliiskoosolekuil ja avaldas ajakirjanduses. Hitleri võimu-aastail elas

ta välismaal — Šveitsis, Prantsusmaal, võitles Hispaanias ja elas aastail 1935—1946 Nõukogude Liidus. Siis pöördus Weinert tagasi kodumaale, kus võttis aktiivselt osa demokraatliku Saksamaa kirjanduslikust ja ühiskondlikust elust. Weinerti poliitilis-revolutsioonilised luuletused, kaasakiskuvad oma huumori ja terava satiiriga, ilmusid kogudes «Kutsed öösse» (1947), «Vahemäng» (1950) jt. Weinert on tõlkinud ka nõukogude ja prantsuse luulet ja kirjutanud mälestusi Hispaaniast ja Stalingradist («Camaradas», 1951; «Memento Stalingrad», 1951).

Weinert suri 20. aprillil 1953. aastal.

Weinert, E. Nendele pole miski püha. [Lühinäidend.] Saksa keelest tlk. V. Beekman Tlk., 1955. 15 lk. (Isevevusnäitelava. «Stalinliku Nooruse» kaasanne. Nr. 2.)

ANNA SEGHERS

s. 1900

Demokraatliku Saksamaa silmapaistev naiskirjanik Anna Seghers (Netty Reiling) sündis 19. nov. 1900. a. Mainzis. Tema elu ja looming on lahutamatult seotud saksa töölisklassi vabadusvõitlusega. Fašistliku võimu aastail elas Seghers Pariisis, kuid ka siin võttis ta osa võitlusest fašismi vastu, esinedes tööliiskoosolekuil ja ajakirjanduses.

Kirjanikuna tuntuks sai Seghers esimese pikema teosega «Santa Barbara kalurite ülestõus» (1927). Tööliste võitlus kapitalismi vastu on teemaks nii selles kui ka järgnevates teostes «Teekaaslased» (1932) ja «Tee läbi veebruari» (1934).

Emigrandina kirjutatud teostest on tuntumad romaanid

«Päästmine» ja «Seitsmes rist» (1939). Viimane neist tõi kirjanikule ülemaailmse kuulsuse.

1947. a. tuli Seghers tagasi kodumaale ja kirjutas romaani «Surnud jäävad nooreks» (1949). Selle teose juhtmõtteks on rahva hüveks elu ohverdava inimese surematus.

Seghers, A. Seitsmes rist. Romaan. Tlk. A. Kerge. Epi loogi «Saboteerijad» tlk. H. Välk. [Järelsõna.] Tln., 1952. 432 lk.

Seghers, A. Surnud jäävad nooreks. Romaan. Tlk. L. Riikojä ja H. Välk. Eessõna: V. Rozanov. Tln., 1954. 464 lk.

* * *

Naumov, P. Anna Seghers. — «Noorte Hää», 1952, 3. jaan.

Järelsõna. — Rmt.: Seghers, A. Seitsmes rist. Tln., 1952, lk. 430—431.

Gross, V. Rahukindluse müürikivi. [«Seitsmes rist».] — «Rahva Hää», 1953, 14. jaan.

Tšernjavski, R. Rahurelv. Anna Seghersist ja tema ro maanist «Seitsmes rist». — «Sirp ja Vasar», 1953, 13. veebr.

Rozanov, V. Eessõna. — Rmt.: Seghers, A. Surnud jäävad nooreks. Tln., 1954, lk. 3—14.

Rooliht, A. Rahu nimel, õnneliku tuleviku nimel. [«Surnud jäävad nooreks».] — «Looming», 1952, nr. 4, lk. 489—495.

WILLI BREDEL

s. 1901

Kaasaegne saksa kirjanik ja publitsist, kommunist Willi Bredel sündis 2. mail 1901 Hamburgis töölis perekonnas.

Juba nooruses õppis ta tundma saksa töölisklassi elu ja poliitilist võitlust, olles ise lihttöeline. Hiljem sai temast sotsialismi eest võitleja Saksamaal, elukutseline parteitöötaja. Seoses tema revolutsioonilise tegevusega tuli tal korduvalt viibida vanglas, kus ta kirjutas oma esimesed ilukirjanduslikud tööd — algul jutustusi, hiljem romaanid «Masinaehitustehas N. ja K.» (1932), «Rosenhofi tänav» (1932), «Paragrahv eraomanduse kaitseks» (1933). Need töölisklassi poliitilisele võitlusele pühendatud teosed tõid Bredelile kirjanikukuulsuse. Emigrandina Prahast kirjutas ta romaani «Katsumus» (1934), mis käsitleb Saksamaa kommunistide elu põranda all. 1934. aastal sõitis Bredel Moskvasse, kus toimetas saksa emigrantide ajakirja «Das Wort» [«Sõna»]. Nõukogude Liidus kirjutas ta ka romaani «Sinu tundmata vend» (1937) — romaani «Katsumus» järg. Mõlemad romaanid on silmapaistvad teosed anti-fašistlikus kirjanduses.

Teise maailmasõja ajal alustas Bredel oma tähtsama teose, triloogia «Sugulased ja tuttavad» kirjutamist. Selles esitab ta perekonna-kroonika taustal Saksa töölisliikumise ajaloo 19. sajandi lõpust tänapäevani. Triloogia esimene köide «Isad» ilmus 1943. a. Moskvas, teine köide «Pojad» (1949) ja kolmas köide «Lapselapse lapsed» (1954) — Saksa Demokraatlikus Vabariigis, kuhu Bredel tuli 1945. a. 1948. a. ilmus «Ernst Thälmann», saksa töölisklassi juhi biograafia.

Peale kirjandusliku tegevuse võtab Bredel osa ka poliitilisest ja ühiskondlikust tööst, olles ajakirja «Heute und Morgen» [«Täna ja Homme»] toimetaja.

Bredel, W. Sugulased ja tuttavad. [Isad. — Pojad.] Roman. Tlk. H. Välk ja V. Tomberg. [Järelsõna.] Tln., 1955. 784 lk.

* * *

Willi Bredel. — Rmt.: Bredel, W. Sugulased ja tuttavad. Tln., 1955, lk. 781—782.

Vainu, H. Miks töölisklass võib vahel saada kaotuse osaliseks. [«Sugulased ja tuttavad.»] — «Looming», 1956, nr. 4, lk. 535—539.

Saare, E. Revolutsioonilises Hamburgis. [«Sugulased ja tuttavad.»] — «Ohtuleht», 1956, 12. jaan.

Tihhonov, N. Lugu kuulsast elust. Willi Bredeli raamatust «Ernst Thälmann». — «Rahva Hääl», 1950, 28. sept.

EDUARD CLAUDIUS

s. 1911

Saksa kirjanik-kommunist Eduard Claudius sai ilukirjanikuna tuntuks oma esimese romaaniga «Rohelised oliivipuud ja mägede paljad nõlvad» (1946). Samal loomingu-perioodil ilmusid veel novellikogud «Vihkamine» (1947), «Äike» (1948) ja romaan «Maa sool» (1948).

Romaan «Need, kes on meiega» (1951) näitab tööliste elu kaasaegses demokraatliku Saksamaa tehases.

Kogu Claudiuse looming on võitleva antifaašistliku iseloomuga.

Claudius, E. Need, kes on meiega. [Romaan.] Tlk. A. Kerge. [Järelsõna:] Eduard Claudius, lk. 294—295. Tln., 1956. 296 lk

STEFAN HEYM

s. 1913

Progressiivne saksa kirjanik Stefan Heym sündis Saksamaal, kust ta fašismi võimuletulekul põgenes Tšehhoslovakkiasse ja sealt edasi Ameerika Ühendriikidesse. Teise

maailmasõja ajal võitles Heym Ameerika armee lääneringel. Pärast sõda on ta aktiivselt osa võtnud ülemaailmsest rahuliikumisest. Ameerika Ühendriikidest pöördus ta 1952. aastal kodumaale, Saksa Demokraatlikku Vabariiki.

Heymi kirjanduslik looming algas kolmekümnendatel aastatel. Ülemaailmse kuulsuse saavutas ta romaaniga «Ristirüütlid» (1948), mis näitab Ameerika imperialistlikke eesmärke teises maailmasõjas. Hiljem on ilmunud veel romaanid «Goldsborough» (1953), «Mõistuse silmad» (1955), ja jutustuste kogu «Inimsööjad» (1952).

Heym, S. Ristirüütlid. [Romaan.] Tlk. J. Seilental. [Järelsõna.] Tln., 1954. 672 lk.

* * *

Stefan Heym. — Rmt.: Heym, S. Ristirüütlid. Tln., 1954, lk. 671—672.

Kirk, M. Mille nimel nad sõdivad? [«Ristirüütlid».] — «Rahva Hääl», 1954, 11. nov.

Liivaku, U. «Ristirüütlid». — «Õhtuleht», 1954, 11. okt.

* * *

Raudsepp, V. Märkmleid uuest saksa kirjandusest. — «Looming», 1956, nr. 9, lk. 1303—1323.

SOOME KIRJANDUS

ALEKSIS KIVI

1834—1872

Soome realistliku kirjanduse, nii eepika, lüürika kui draama rajaja Aleksis Kivi (Stenvall) sündis 10. okt. 1834. a. Lõuna-Soomes Nurmijärve kihelkonnas vaese külarätsepa pojana. Ta haridustee ulatus küll ülikoolini, kuid oli kehvuse ja nõrga tervise tõttu üsna katkendlik.

Kivi kirjanduslikud katsetused on pärit kooliaastatest. Esimese auhinna sai ta näidendiga «Kullervo» (1864) Soome Kirjanduse Seltsi poolt korraldatud võistlusel. Tema järgmine näidend «Nõmmekingsepad» (1864), mille aine on pärit kirjaniku kodukohast, oli esimene tõeliselt algupärane komöödia soome keeles. Üldse kirjutas Kivi üle kümne näidendi. Ta avaldas ka kogu luuletusi «Kanarbik» (1866).

Kivi peateoseks on suure poeetilise jõuga kirjutatud humoristlik romaan «Seitse venda» (1870), mis kujutab soome talupoegade elu möödunud sajandi esimesel poolel. Peategelased, seitse venda, satuvad pärast vanemate surma kirikuga vastuollu ja põgenevad loodusesse, metsa. Hiljem pöörduvad nad tagasi kodukohta, ühiskonda. Rahva elu,

kombed, uskumused, tunded ja mõtted leidsid romaanis esmakordselt suurejoonelise ja värvika kujutuse.

Aleksis Kivi suri 31. dets. 1872 Nurmjärvel.

Kivi, A. Seitse venda. Romaan. Tlk. F. Tuglas. [Järel-
sõna.] A. Gallén-Kallela illustr. Tln., 1955. 344 lk.; 7 lehte
illustr.

Kivi, A. Nõmmekingsepad. Komöödia 5 vaatuses. Tlk.
ja järelsõna: F. Tuglas. Tln., 1957. 132 lk.; 1 leht portr.

Aleksis Kivi. — Rmt.: Kivi, A. Seitse venda. Tln., 1955,

* * *

Aleksis Kivi. — Rmt.: Kivi, A. Seitse venda. Tln., 1955,
lk. 341—343.

Järv, A. Aleksis Kivi ja realism soome kirjanduses. —
«Edasi», 1954, 10. okt.

Hameri, A. A. Kivi «Seitse venda» eesti keeles. —
«Edasi», 1955, 29. nov.

Hameri, A. Teosest ja tõlgendusest. [«Seitse venda» TR
Draamateatris.] — «Sirp ja Vasar», 1956, 16. märts.

Lumet, H. Hea kavatsus, puudulik teostus. «Seitse venda»
V. Kingissepa nim. TR Draamateatris. — «Rahva Hääl»,
1956, 6. märts.

Levin, S. «Seitse venda». [Lavastus.] — «Õhtuleht»,
1956, 16. märts.

Põldroos, P. Kiri Voldemar Pansole. Sina ja «Seitse
venda». — «Noorte Hääl», 1956, 23. märts.

Tuglas, F. Järelmärkus. — Rmt.: Kivi, A. Nõmmeking-
sepad. Tln., 1957, lk. 129—131.

JUHANI AHO

1861—1921

Juhani Aho (Johannes Brofeldt) sündis 11. sept. 1861. a. Lapinlahel, kus ta isa oli abiõpetajaks. Õppis Kuopios. Pooleteise aasta järel jättis pooleli ülikooli ja asus tööle ajakirjanikuna. Kirjanduslikku tegevust alustas kriitikuna realismi seisukohalt. Esimesed jutustused — «Sipola Aapo kosjaretk» ja «Sel ajal, kui isa lambi ostis» ilmusid 1883. a. 1884. aastal ilmus humoristlik jutustus «Raudtee». Noor kirjanik osutus teravaks rahva elu kujutajaks ja heaks looduse tundjaks. Järgnevad psühholoogilised jutustused «Õpetaja tütar» (1885) ja «Õpetaja proua» (1893), suured ajaloolised romaanid «Panu» (1897), «Kevade ja tagatalv» (1905—1906), «Juha» (1911). Üksmeelse tunnustuse võitis Aho lühijutustustega «Laastud» (1891—1921), millest ilmus 8 köidet.

Aho suri 8. aug. 1921. a. Helsingis.

Aho, J. Raudtee ehk jutt taadist ja eidest, kes seda enne ei olnud näinud. Soome keelest tlk. G. Suits. Tln., 1957. 132 lk.

MAIJU LASSILA

1868—1918

Maiju Lassila (Algoth Untola), soome demokraatliku kirjanduse andekamaid esindajaid, sündis 8. novembril 1868. a. Lääne-Karjalas vaese talupoja perekonnas. Lõpetas rahvakooli, töötas sulasena talus, hiljem pääses siiski Sortavala õpetajateseminari ja 1891—1898 töötas rahvakooli õpetajana. Aastail 1898—1904 elas ta Peterburis, tuli siis tagasi Soome ja läks üle kirjanduslikule ja poliitilisele tegevusele.

Üldse on ta kirjutanud ligi nelikümmend teost. Esikteoseks on Irmari Rantamala nime all ilmunud kuue-osaline romaan, mille kolm esimest osa kannavad nimetust «Harhama» ja viimased kolm «Marta» (1909). Romaani esimene osa kujutab Venemaad ja Peterburi 1905. aasta revolutsiooni ajal ja kutsub otseselt üles vastupanule. Teos ei äratanud tähelepanu. Uus külaelu käsitlev humoristlik jutustus «Tuletikke laenamas» (1910) ilmus varjunime Maiju Lassila all. Siit peale arenes kirjaniku looming — komöödiad ja jutustused — rahvapärase huumori ja satiiri suunas. Kiriku ja vanameelsete poliitiliste vaadete vastu on suunatud pamfletiline jutustus «Liiga tark» (1915). Linna- ja ärikeskkonda, kodanliku spekulatsiooni maailma käsitleb jutustus «Surnuist ärganud» (1915).

1918. aasta Soome revolutsioonist võttis kirjanik osa agitaatorina ja ajakirjanikuna. Revolutsiooni julma mahasurumise järel mõisteti kirjanik surma 21. mail 1918.

Lassila, M. Tuletikke laenamas. Kolm jutustust. Soome keelest tlk. H. Lepik ja E. Jaakson. [Järelsõna:] L. Virolainen. Illustr. H. Rooneem. Tln., 1957. 520 lk.

Sisu: Tuletikke laenamas. — Liiga tark. — Surnuist ärganud.

* * *

Virolainen, L. Maiju Lassila. — Rmt.: Lassila, M. Tuletikke laenamas. Tln., 1957, lk. 507—518.

PENTTI HAANPÄÄ

1905—1955

Pentti Haanpää on 1920—1950-ndate aastate Soome demokraatliku kirjanduse silmapaistvamaid esindajaid, humoriga satiirik. Ta sündis 14. okt. 1905. a. Põhja-Soomes.

Pärast rahvakooli lõpetamist hakkas tegema põllutööd, hiljem oli juhuslikel metsa- ja parvetustöödel. Kirjutama hakkas varakult. Jutustuste esikkogu «Mööda maanteed» ilmus 1925. aastal. Varsti ilmus teine kogu ja romaan «Lugu kolmest põikpeast» (1927). Suurt tähelepanu äratas ta koguga «Kasarmus ja õppeväljal» (1928).

Laiahaardelise pildi talurahva elust annab «Peremehed ja peremeeste varjud» (1935) — «romaan talupoja hukkumisest». Kriitiliselt kirjeldab kodanlikku ühiskonda ka romaan «Kas tekib uus sugu?» (1937).

Soome rahvast teises maailmasõjas kujutab romaan «Üheksa mehe saapad» (1945). Soome kirjanduse ühe parema talupoja-kuju annab lopsakas ja rahvaliku huumoriga kirjutatud romaan «Iisakki Sõnaaher» (1953).

Pärast sõda on ilmunud veel kaks pikemat jutustust ja lühemate tööde valikkogud. Haanpää viimaseks teoseks on tema Hiina reisi muljeid kirjeldav «Hiina jutud» (1954).

Pentti Haanpää elu katkestas õnnetu surm 1955. aasta 3. oktoobril.

Haanpää, P. Jutud. Tlk. H. Lepik, S. Kõiv, E. Männik ja H. Nassar. Illustr. E. Okas. Tln., 1957. 379 lk.; 1 leht portr.

Sisu: Lugu kolmest põikpeast. — Käbe-Leena poeg. — Jahud. — Heinakuise kuuma keskpäeva juhtumused ja epiloog. — Vanaperenaine. — Jõudemees ja küla järve kaldal. — Tagamaa traagika. — Jutukus. — Pärast palvetunde. — Kuusepuu. — Kiusatus laanes. — Pätsi — raieosmikute kunstnik.

Haanpää, P. Elu suurelt maanteelt ja teisi jutte. Soome keelest tlk. ja järelsõna V. Kabur. Tln., 1957. 64 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 1.)

Sisu: Elu suurelt maanteelt. — Lõõtspillimehe elulugu. — Pool miljonit puutüve. — Riiukajakas. — Põgenemine ja tagasitulek. — Äke ja hõbekarikas. — Noor Narkaus ja sõda. — Heta

Rahko kõrge iga. — Ärkamine. — Kirikuskäimine vähempakkumisel. — Kange süda. — Huviretk. — Pussise eit, auväärne nais-terahvas. — Lodja Jussi.

* * *

Pentti Haanpää surnud. — «Looming», 1955, nr. 11, lk. 1403—1404.

ELVI SINERVO

s. 1912

Elvi Sinervo (sündis 4. mail 1912. aastal) on soome kaasaegse kirjanduse silmapaistvamaid esindajaid. Juba üliõpilasena kujunes temast aktiivne ühiskondlik võitleja. Kirjanduslikku loomingut alustas ta jutustustega fašismivastase rahvarinde poolt väljaantavas ajakirjas «Tulekandjad» (1937). Soome-Nõukogude Liidu sõprusühingu aktiivse tegelasena heideti ta Suure Isamaasõja algul vanglasse. Kuid Sinervo jätkas ka seal loomingulist tööd. 1944. a. ilmus luuletuskogu «Pilved». Vanglas alustas ta ka oma tuntumat romaani «Vahetatud Viljami» (1946). Vanglaelamustest on võrsunud ka jutustus «Seltsimees, ära reeda!» (1947). Kümne aasta jutuloomingut sisaldab valikkogu «Mäkketõus» (1948). 1950. a. avaldas Sinervo luuletuskogu koos Arvo Turtiaisega. Hiljuti ilmus ta uus luuletuskogu «Neiukaev». Sinervo on kirjutanud ka näidendeid.

Sinervo, E. Seltsimees, ära reeda! [Jutustus.] Soome keelest tlk. ja järelsõna E. Puskar. Tln., 1957. 112 lk.; 1 leht portr.

* * *

Puskar, E. Autorist ja tema loomingust. — Rmt.: Sinervo, E. Seltsimees, ära reeda! Tln., 1957, lk. 108—111.

TAANI KIRJANDUS

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

1805—1875

• Taani kirjanduse klassik Hans Christian Andersen sündis 2. aprillil 1805 Odense linnas vaese kingsepa pojana. 14-aastaselt alustas ta Kopenhaagenis iseseisvat elu. Hariduse omandamine oli seotud suurte raskustega.

Andersenilt ilmus romaane, näidendeid, jutustusi, reisiraju, luuletusi, kuid õige väljendusvormi ja ülemaailmse kuulsuse leidis ta muinasjuttudes. Nii ilmusid «Muinasjutud lastele» (1835—1837), «Uued muinasjutud» (1845—1848) ja «Jutustused» (1852—1853). Muinasjutte kirjutas ta ka hiljem kogu elu jooksul. Muinasjuttudes peegeldab ta kaasaja tegelikkust, lihtsate inimeste elu, need aitasid kaasa rahvusliku teadvuse tugevdamiseks mahajäänud Taanis. Andersenil muinasjutud on rahvalikult lihtsad, poetilised ja looduslähedased. Sündmused annab kirjanik edasi humoristlikult.

Tähelepanu äratav on Andersenil autobiograafia «Minu elu muinasjutt» (1846).

Andersen suri 4. augustil 1875 Kopenhaagenis.

Andersen, H. C. Inetu pardipoeg ja teisi muinasjutte. Tlk. A. Kabral. Illustr. E. Vaher ja H. Mitt. Tln., 1951. 80 lk.

Sisu: Tuleraud. — Kuninga uued rõivad. — Kindlameelne tinasõdur. — Metsluigid. — Inetu pardipoeg. — Ööbik.

Andersen, H. C. Pöial-Liisi. Tlk. H. Tiidus. Illustr. S. Skop. Tln., 1956. 31 lk.

Andersen, H. C. Ööbik. Illustr. V. Aleksejev. Tln., 1949. 24 lk.

* * *

Laugaste, E. Hans Christian Andersen. — «Looming», 1955, nr. 4, lk. 499—503.

Lind, L. Muinasjuttude meister. H. Chr. Anderseni 150. sünni-aastapäeva puhul. — «Sirp ja Vasar», 1955, 1. apr.

Elling, M. Muinasjutu suurmeister. Hans Christian Anderseni 150. sünniaastapäevaks. — «Õhtuleht», 1955, 2. apr.

Suur muinasjutumeister. 150 aastat Hans Christian Anderseni sünnist. — «Noorte Hääl», 1955, 2. apr.

MARTIN ANDERSEN NEXÖ

1869—1954

Taani proletaarse kirjanduse rajaja ja ühiskondlik võitleja Martin Andersen Nexö sündis 26. juunil 1869. aastal Kopenhaagenis kiviraiuja perekonnas. Varasest noorusest peale sai ta tunda kõiki rõhutatud töörahva elu raskusi. Leivamurede pärast pidi ta katkestama õpingud vaestekoolis ja asuma tööle kivimurdu. Alles hiljem, kui seljataga olid tööpoisi ja talusulase aastad, sai temast uuesti linnatöeline ja õpilane rahvaülikoolis, mille lõpetamise järel sai rahvakooli õpetajaks.

Nexö looming on ulatuslik ja mitmekülgne. Ule poole sajandi kestnud loomingu vältel on ta kirjutanud luuletusi, draama «Dangordi rahvas», kuid peamiselt proosat — jutustusi, romaane, publitsistikat ja memuaare.

Esimised jutustused — kogud «Varjud» (1898), «Mutimullahunnikud» (1900), «Lapsepõlve rand» (1911) jt. käsitlevad töötä ja sageli koduta kehvikute elu.

Maailmakuulsuse töid kirjanikule kolm sotsiaalset romaani. «Vallutaja Pelle» (1906—1910) peegeldab ajaloolise tõetruudusega töölisliikumise arengut Taanis. Kehviku poeg Pelle on karjane, tööpoiss ja kingsepaõpilane nagu autorgi. Kuid Pelle kujuneb töolistest eemaldunud parempoolseks sotsialistiks.

Lihtsa maatüdruku elukäiku suurte klassivastuolude tingimustes käsitleb teine suur romaan «Inimlaps Ditte» (1917—1922). Kirjanik nõuab rahva hulgast tulnud naisele kohta ühiskondlikus elus.

Romaanisarja läbivaks positiivseks tegelaseks on töölisingkondadele lähedane ajakirjanik ja kirjanik Morten, kelle hüüdnime «Punane Morten» kannabki triloogia viimane romaan, mis on omakorda kavatsetud kolmes osas. Esimene osa «Ei-kellegi maa» ilmus 1945. aastal ja teine osa «Kadunud sugupõlv» 1948. Kolmanda osa «Laul elule» kirjutamine jäi pooleli.

Nexö oli ka Taani esimesi kommuniste ja Nõukogude-maa suur sõber. Korduvate viibimiste järel Nõukogude Liidus avaldas ta olukirjeldusi ja artikleid. Tuntuks sai kirjanik ka aktiivse võitlejana rahu eest.

M. Andersen Nexö suri Saksa Demokraatlikus Vabariigis. 1. juunil 1954. a. — oma 85. eluaastal. Ta põrm viidi Taani.

Andersen Nexö, M. Vallutaja Pelle. Romaan. 1.—2. kd. Tlk. E. Prenzlau jt. [Eessõna:] N. I. Krõmova ja V. P. Neustrojev. Tln., 1957. 559 lk.; 1 leht portr.; 560 lk. (Suuri sõnameistreid.)

* * *

Krõmova, N. I. ja Neustrojev, V. P. Martin Andersen Nexö elu ja looming. — Rmt.: Andersen Nexö, M. Vallutaja Pelle. Tln., 1957, lk. 5—24.

Altoa, V. Martin Andersen-Nexö. (1869—1954.) — «Looming», 1954, nr. 6, lk. 741—744.

Anissimov, I. Kirjanik-võitleja. Martin Andersen Nexö mälestuseks. — «Sirp ja Vasar», 1954, 11. juuni.

Voronov, N. Kirjanik, kommunist, võitleja. Uus raamat Martin Andersen-Nexöst. — «Rahva Hääl», 1951, 7. dets.

Altoa, V. Taani varaseim proletariaadiromaan eesti keeles. [«Vallutaja Pelle.»] — «Looming», 1957, nr. 7, lk. 1109—1115.

Tomberg, T. «Dangordi mõis». [«Dangordi rahvas»] [M. Andersen Nexö draama Karjala-Soome Riikliku Draamateatri esituses.] — «Rahva Hääl», 1956, 17. juuni.

TŠEHHOSLOVAKKIA KIRJANDUS

Slovaki muinasjutte. Tlk. K. Puskar. Eessõna. Tln., 1951. 80 lk., illustr.

Sisu: Käsikivi. — Kolm pesunaist. — Metsavaht Janko ja kolm koera. — Nõiutud mets. — Naise tarkus. — Karjane Janko ja imeilus madu.

Päiksele külla. Slovaki muinasjutt. Tlk. M. Tender. Illustr. M. Karpenko. Tln., 1956. 14 lk.

IVAN OLBRACHT

1882—1952

Tšehhi rahvakirjanik Ivan Olbracht (Kamil Zeman) sündis 6. jaan. 1882. a. progressiivse kirjaniku Antal Stašeki pojana. Varakult hakkas ta tegelema publitsistikaga. Esimene kogu jutustusi ilmus 1913. a. Viljastavalt mõjus ta loomingle aktiivne töö Tšehhoslovakkia kommunistlikus parteis ja sõit Nõukogudemaale 1920. aastal, mille tulemusena ilmus raamat «Pilte kaasaegsest Venemaast».

Kahekümnendail aastail kirjutas Olbracht rea teoseid, mis jõuliselt kajastavad tolleaegset poliitilist tegelikkust. Uueks tähiseks rahvusliku kultuuri ajaloos on romaan «Anna-proletaarlane» (1928), mis tšehhi kirjandusse tõi

uue ühiskondliku kangelase — töölisklassi. Teoses on õieti näidatud töölisliikumise areng ja kommunistliku partei tekkimine kodanlikus vabariigis.

Tähtsal kohal on Olbrachti loomingus Taga-Karpaatia Ukrainale pühendatud jutustuste kogud «Mäed ja sajanidid» (1935), «Holet orus» (1937) ja romaan «Röövel Nikola Šuhaj» (1933), mille aluseks on tõelised sündmused.

Fašistliku okupatsiooni ajal võttis Olbracht osa põrandalusest vastupanuliikumisest, hiljem pühendas ta oma jõu sotsialismi ülesehitamisele rahvademokraatlikus Tšehhoslovakkias.

Olbracht suri 30. dets. 1952. aastal.

Olbracht, I. Röövel Nikola Šuhaj. Romaan. Tlk. R. Paa-vel. Eessõna: P. Kleiner. Tln., 1954. 176 lk.

* * *

Kleiner, P. Eessõna. — Rmt.: Olbracht, I. Röövel Nikola Šuhaj. Tln., 1954., lk. 3—6.

Kail, E. Romaan legendaarsest kangelasest. — «Õhtuleht», 1954, 27. okt.

KAREL ČAPEK

1890—1938

Karel Čapek on üks andekamaid XX sajandi tšehhi kirjanikke. Ta sündis 9. jaanuaril 1890 arsti pojana. Õppis Praha ja välismaa ülikoolides. Esimesteks novellikogudeks oli «Ristilöömine» (1917) ja «Painavad jutustused» (1921). Peagi hakkasid kirjanikku huvitama puhtsotsiaalsed probleemid — ilmus draama «Rossumi universaalsed robotid» (1921), mis näitab «robotite» vastuhakku inimsoole.

Aatomituuma tarvituselevõtmist käsitlevad romaanid «Absoluudi vabariik» (1923) ja «Karaktiit» (1924). Sotsiaalsed motiivid domineerivad ka 1923. aastal avaldatud vaimukates reisikirjades Inglismaalt.

Võitlus fašismi vastu aitas kirjanikul luua suure ühiskondliku väärtusega teoseid. Teaduslik-fantastilises žanris on aastail 1935—1936 kirjutatud populaarne romaan «Sõda salamandritega» ja draama «Valge taud». Otseseks üleskutseks võitlusele fašismi vastu sai 1937. aastal ilmunud näidend «Ema».

Karel Čapek suri 1938. aasta detsembris.

Čapek, K. Valitud teosed. [Järelsõna.] Tlk. F. Kõlli. Tln., 1956. 848 lk.

Sisu: Inglise kirjad. — Sõda salamandritega. — Valge taud. — Ema.

* * *

Karel Čapek. — Rmt.: Čapek, K. Valitud teosed. Tln., 1956, lk. 481—483.

Kaints, V. Ta vihkas fašismi. [«Valitud teosed.»] — «Õhtuleht», 1957, 3. apr.

MARIE PUJMANOVA

s. 1893

Väljapaistev tšehhi kirjanik-kommunist sündis 8. juunil 1893. aastal Prahas. Peale proosa on ta kirjutanud ka luuletusi ja kriitilisi artikleid. Kirjanduslikku tegevust alustas jutustustega, kuid peatähelepanu on ta võitnud romaanidega. Tema arengule avaldas suurt mõju külaskäik Nõukogude Liitu, mille tulemusena ilmus teos «Pilk uuele maale» (1932).

Tšehhi kirjanduse väljapaistvamate teoste hulka kuulub

tema romaan «Inimesed teelahkmel» (1937), mille põhiteemaks on kodanliku korra aluste nõrkus ja kõikuvus. Realistlik teos annab kodanliku Praha tegelikkusest huvitava pildi, näitab nii kapitaliste kui ka neid inimesi, kes võitlevad töölisklassi vabastamise eest. Triloogia teine raamat, poliitiliselt küpsem «Mäng tulega» (1948) näitab teise maailmasõja aastaid, Tšehhi vabastamist Nõukogude Armee poolt, uue vabariigi sündi. Triloogia kolmanda osa «Elu surma vastu» (1952) ideeks on helge sotsialismi maailma võit sünge fašismi üle.

On avaldanud ka lüüriliste luuletuste kogud «Miljonid rahutuvid», «Praha» (1954).

Pujmanová, M. Inimesed teelahkmel. — Mäng tulega. Triloogia 1. ja 2. raamat. Tlk. E. Krusten. Järelsõna: I. Anissimov. Tln., 1954. 664 lk.

* * *

Anissimov, I. Marie Pujmanová romaanid. — Rmt.: Pujmanová, M. Inimesed teelahkmel. — Mäng tulega. Tln., 1954, lk. 654—661.

Paas, V. Ulatuslik teos Tšehhoslovakkia lähemast minevikust. [«Inimesed teelahkmel». — «Mäng tulega».] — «Looming», 1954, nr. 7, lk. 882—886.

Linnuse, H. Rahva usk paremasse tulevikku. [«Inimesed teelahkmel». — «Mäng tulega».] — «Õhtuleht», 1954, 17. apr.

JULIUS FUČIK

1903—1943

Kirjanik-võitleja Julius Fučík sündis 23. veebruaril 1903. a. Prahas töölise pojana. Oli 1921. a. loodud Tšehhoslovakkia kommunistliku partei esimesi liikmeid. Töötas

algul progressiivse üliõpilasajakirja ja hiljem kommunistliku partei häälekandja «Rudé Právo» toimetuses, kus ta tegi suurt ühiskondlik-poliitilist ja revolutsioonilist tööd. Lõpetas Praha ülikooli — õppis seal filosoofiat, ajalugu ja kirjandust. Esines teatri- ja kirjanduskriitikuna. Kui valitsus sulges kommunistlikud ajalehed, toimetas Fučik kirjanduslikku ajakirja «Tvorba», mis siis muutus kommunistlike ideede levitajaks. 1930. aastal sõitis Fučik töölisdelegatsiooni juhina Nõukogude Liitu. Pärast külaskäiku avaldas kogumiku «Maal, kus meie homme on saanud juba eilseks päevaks». Teistkordselt viibis Fučik Nõukogudemaal 1934—1936, millest avaldas hiljem kaks raamatut, artikleid ja olukirjeldusi. 1938. aastal läks Fučik Keskkomitee liikmena põranda alla. 1942. a. aprillis sattus ta siiski fašistide kätte. 9. sept. 1943 hukati ta Berliinis fašistliku kohtu otsusega.

Vanglas kirjutas Fučik 1943. aastal ainulaadse ja erutava teose «Reportaaž silmusega kaelas», mis kutsub üles valvsusele ja võitlusele inimkonna vabaduse eest.

Posthuumselt ilmusid «Artiklid kirjandusest» (1951).

Fučik, J. Reportaaž silmusega kaelas. Tlk. A. Semper. Tln., 1952. 120 lk.

* * *

Kurtšavov, I. Kartmatu rahuvõitleja. — «Rahva Hää!», 1951, 21. apr.

Šmeral, J. Inimesed, olge valvsad! (Julius Fučiki 50. sünni-aastapäeva puhul.) — «Noorte Hää!», 1953, 27. veebr.

Vaarandi, D. Julius Fučikist. — «Nõukogude Naine», 1953, nr. 9, lk. 11.

Ellem, J. Tšehhi rahvuskangelane Julius Fučik. (Kirjaniku-võitleja 10. surma-päevaks.) — «Edasi», 1953, 8. sept.

Päärn, H. Kirjanik-tribuun. J. Fučiki 10. surma-aasta-päevaks. — «Nõukogude Õpetaja», 1953, 5. sept.

Gross, V. Mehine testament. (Mõtteid Julius Fučiki raamatu «Reportaaž silmusega kaelas» ilmumise puhul uus-trükis.) — «Rahva Hääl», 1952, 15. mai.

Kraav, K. «Reportaaž silmusega kaelas». — «Noorte Hääl», 1952, 10. mai.

Beekman, V. Suure sangarlikkuse dokument. [«Reportaaž silmusega kaelas».] — «Õhtuleht», 1952, 17. apr.

TÜRGI KIRJANDUS

SABAHHATIN ALI

1907—1948

Sabahhatin Ali sündis 1907. a. Aivalõki linnas Väike-Aasias ohvitseri perekonnas. Pärast õpetajate seminari lõpetamist töötas õpetajana külakoolis ja keskkoolis. Tähelepanu äratas ta rahvalähedase luuletuskoguga «Mäed ja tuul» (1934). Hiljem avaldas ta jutustustekogusid ja romaane väikeametnike ning intelligentsi elust. Teise maailmasõja ajal võitles kirjanik aktiivselt türgi fašismi vastu. 1946. aastal hakkas ta välja andma satiirilist ajalehte «Marko-paša». Kirjutas satiirilisi luuletusi ja antifaašistliku romaani «Kurat meie sees». Korduvalt heideti türgi rahva elust tõtt kõnelev kirjanik vanglasse, suleti ajaleht ja alustati ta vastu kohtuprotsesse. Lõpuks, 1948. aasta aprillis organiseerisid türgi fašistlikud võimud kirjaniku provokatsioonilise tapmise.

Oma parima andis progressiivne türgi kirjanik lühijutudes, mis kirjeldavad talurahva õigusetust ja viletsat elu.

Sabahhatin Ali. Väike Hassan. Jutustused. Tlk. M. Mälk. [Eessõna:] G. Gulia. Illustr. E. Vaher. Tln., 1954. 120 lk.

Sisu: Väike Hassan. — Tulutoov maja. — Haned. — Veoauto. — «Vurrkannid — viis kurušši tükk!» — Koer. — Niisutus-

kanal. — Asfalttee. — Loeng. — Hääl. — Üni. — Metsatragöö-
dia. — Vaenlased. — Jutustus meremehest. — Önnelik peni.

* * *

Gulia, G. Sabahhatin Ali. — Rmt.: Sabahhatin Ali.
Väike Hassan. Tln., 1954, lk. 3—6.

UNGARI KIRJANDUS

SÁNDOR PETÖFI

1823—1849

Ungari kirjanduse klassik, suur lüürik Sándor Petöfi (Petrovics) sündis 1. jaan. 1823. aastal Kiskörösis, slovaki linnakeses. Vaesuse tõttu lõppes 16-aastaselt ta koolitee. Tagajärjetult katsetas ta rändnäitlejana. Varsti lõppesid rännuaastad, ilmus poeem «Küla vasar» ja «Värsid» I (1844). Luuletaja sai abitoimetaja koha ajalehe juurde. Järgmine teos, rahvajuttude aineil loodud eepos «Sangar János» ilmus 1845. a. Samal aastal ilmus ka kaks kogu armastuslaule. Loobunud toimetusetööst, avaldas ta proosas «Reisimärkmed», kaks draamat ja romaani «Timuka köis» (1846). Määratu menuga võeti vastu «Kogutud luuletused» (1847). Üheksas luuletuskogu ilmus 1848. aastal. Kirgliku vabadusearmastajana etendas Petöfi silmapaistvat osa 1848. aasta revolutsioonis. Ta sai oma rahva poliitiliseks juhiks ja tegelikuks vabadusvõitlejaks. Petöfi jäi kadunuks 31. juulil 1849. a., ühes ungari revolutsioonilise armee viimases lahingus.

Tema ulatuslikumaks eepiliseks luuleteoseks on «Apostel», mille peategelane võitleb rahva ja kodumaa eest. Teos sai ilmuda alles 1874.

Sándor Petöfi on tõeline rahvapoet ja suurimaid vabaduse- ja revolutsioonilaulikuid kogu maailma kirjanduses.

Petöfi, S. Valitud luuletusi. Ungari keelest tlk. E. Niit. Järelsõna ja selgitavad märkused kirjut. P. Palmeos. Illustr. V. Vare. S. Petöfi portr. E. Kollomi puulõige. Tln., 1955. 114 lk.; 1 leht portr.

* * *

Petöfi, S. Autori eessõna kogutud luuletustele. — Rmt.: Petöfi, S. Valitud luuletusi. Tln., 1955, lk. 3—6.

Palmeos, P. Sandor Petöfi elust ja loomingust. — Rmt.: Petöfi, S. Valitud luuletusi. Tln., 1955, lk. 118—141.

Pervik, A. Petöfist ja tema eestikeelsest tõlkekogust. — «Looming», 1956, nr. 4, lk. 530—535.

Pervik, A. Mõtteid Petöfi tõlkimisest. — «Edasi», 1956, 8. jaan.

Hiedel, L. Sándor Petöfi eesti keeles. — «Sirp ja Vasar», 1956, 10. veebr.

Hiedel, L. Veelkordselt Petöfi tõlkimisest. — «Edasi», 1956, 8. apr.

Veski, J. V. Täpsustavaks märkuseks. [K. E. Söödi Petöfi tõlgetest.] — «Edasi», 1956, 15. jaan.

FERENC MOLNAR

1878—1952

Ungari kodanlik romaani- ja näitekirjanik Ferenc Molnar sündis 12. jaan. 1878. aastal Budapestis. Õppis õigus-teadust. Kirjanduslikku tegevust alustas 16-aastaselt ajakirjanikuna. Sai kohe tuntuks oma jutustuste ja olukirjel-dustega. Hiljem kirjutas novelle, romaane ja näidendeid.

Kõige hinnatavam tema töödest on jutustus koolinoor-dest «Pál-tänava poisid» (1907).

Molnar suri 1. aprillil 1952. a. New Yorgis.

Molnár, F. Pál-tänava poisid. [Järelsõna.] Illustr. H. Mitt. Tln., 1957. 207 lk.

* * *

Ferenc Molnar. — Rmt.: Molnar, F. Pál-tänava poisid. Tln., 1957, lk. 205—206.

MATÉ ZALKA

1896—1937

Kirjanik ja revolutsionäär Máté Zalka sündis Ungaris 1896. aastal. Võttis Austria-Ungari armee ridades osa esimesest maailmasõjast, sattus 1916. aastal vene sõjavangi, kus ühines areneva revolutsioonilise liikumisega. Hiljem võitles Punaarmee ridades ja astus kommunistlikku parteisse. Jäi elama Nõukogude Liitu. Avaldas jutustusi — «Ungari sõduri jutustus» (1925), «Vapper rätsep», «Õiged eeskujud», «Sõjapost», «Jutustus igavesest rahust» jt., mille peamotiiviks on lihtsate inimeste ühiskondliku teadvuse ärkamine. Revolutsioonilise teadvuse sügavamalt kujunemisprotsessi näitab eriti romaan «Doberdo», mis kujutab Itaalia rinnet esimeses maailmasõjas.

1936. a. asus Zalka kindral Lukàcsi nime all XII internatsionaalse brigaadi komandörina võitlusse fašismi vastu Hispaanias, kus ta 12. juunil 1937. a. langes.

Zalka, M. János-sõdur. Jutustused. Tlk. E. Aesma. [Eesõna:] K. Simonov. Illustr. A. Saldre. Tln., 1954. 175 lk.

Sisu: Väike trummilööja. — János-sõdur. — Sõduri puhkus. — Tumm. — Seltsimees Liu. — Pommiviskaja. — Ratsaväe reid. — Zsuzsa.

* * *

Simonov, K. Máté Zalka. — Rmt.: Zalka, M. János-sõdur. Jutustused. Tln., 1954, lk. 3—5.

Glušankov, S. Kirjanik ja sõdur. Máté Zalka 15. surma-aastapäeva puhul. — «Sirp ja Vasar», 1952, 13. juuni.

TRÜKKIMISE AJAL ILMUNUD TEOSED

Leht, K. Väliskirjandus. Lugemik VIII—X klassile. Tln., 1957. 398 lk.

Sisu: W. Shakespeare. — J.-B. Molière. — J. W. Goethe. — F. Schiller. — G. G. Byron. — V. Hugo. — A. Mickiewicz. — S. Petöfi. — H. Heine. — H. Balzac. — A. Kivi. — L. Aragon. — P. Neruda. — H. Fast.

AMEERIKA KIRJANDUS

Hemingway, E. Vanamees ja meri. Jutustus. Inglise keelest tlk. E. Laane. [Järelsõna.] Tln., 1957. 104 lk.

Steinbeck, J. Pärl. Novell. Inglise keelest tlk. ja järelsõna E. Roks. Tln., 1957. 60 lk., illustr. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 13.)

ISLANDI KIRJANDUS

Laxness, H. Hea preili ja härrastemaja. Jutustus. Islandi keelest tlk. ja eessõna H. Sepamaa. Tln., 1957. 56 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 17.)

JUGOSLAAVIA KIRJANDUS

Nušič, B. Humoreske ja följetone. Tlk. A. Kerge ja V. Tomberg. [Eessõna.] Tln., 1957. 68 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 15.)

Sisu: Maksim. — Teaduse ohver. — Meie arhiivid. — Marutõbine Teofilo. — Vöörkeelsed. — Ministri põrsas. — Vale.

NORRA KIRJANDUS

Haugan, S. Mullast oled sa võetud. [Romaan.] Norra

keelest tlk. H. Sepamaa. [Järelsõna:] V. Morozova. Tln., 1957. 244 lk.

POOLA KIRJANDUS

Brandys, K. Olevikumälestusi. Poola keelest tlk. ja eessõna A. Kurtina. Tln., 1957. 96 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 19.)

Sisu: Karu. — Võõrastemaja «Room». — Maniakide pidupäev. — Varssavi lugu. — Suusataja päevikust. — Ribid.

Fiedler, A. Küla Madagaskaril. Saksa keelest tlk. Ü. Kurvits. [Järelsõna.] Tln., 1957. 231 lk.; 15 lehte illustr.

Kraszewski, J. Sõnajalaõis. Muinasjutt. Poola keelest tlk. H. Suchažewska. Illustr. A. Vender. Tln., 1957. 13 lk. (Minu esimene raamat.)

PRANTSUSE KIRJANDUS

Aragon. Kommunistid. Tlk. I. Pau ja H. Kaarde. [Järelsõna:] L. Kask. Tln., 1957. 971 lk.

Dumas, A. Kolm musketäri. [Romaan.] Prantsuse keelest tlk. T. Hallap. [Järelsõna.] Tln., 1957. 688 lk.

Flaubert, G. Salambo. Romaan. Prantsuse keelest tlk. A. Saareste. [Eessõna.] Tln., 1957. 300 lk.; 1 leht portr. (Suuri sõnameistreid.)

Maupassant, G. Valik novelle. Prantsuse keelest tlk. ja eessõna N. Toiger. Tln., 1957. 72 lk. («Loomingu» raamatukogu. Nr. 14.)

Sisu: Miss Harriet. — Preili Perle. — Simoni isa. — Isa Milon. — Kuuvalgus. — Ehe. — Minu onu Jules.

SAKSA KIRJANDUS

Renn, L. Trini. Jutustus indiaanlaspoisist. Saksa keelest tlk. V. Kruus. Illustr. K. Zimmermann. Tln., 1957. 340 lk.; 1 leht illustr. (Seiklusjutte maalt ja merelt.)

SOOME KIRJANDUS

Kallas, A. Valitud teosed. Koostanud ja soome keelest tlk. F. Tuglas. Tln., 1957. 338 lk.; 1 leht portr.

Sisu: Saaremaa. — Teolised. — Kupja-Pärdi surm. — Pulmad. — Ingel. — Saaremaa prohv. — Üks kõigi eest. — Gerd-ruta Carponai. — Lasnamäe valge laev. — Vana onu surm. — Bernhard Riives. — Kogreitiik. — Tuiskliiv. — Imant ja tema ema. — Barbara von Tisenhusen. — Hundimõrsja. — Katinka Rabe.

Topelius, Z. Aallotari jäljed. [Jutustused lastele.] Soome keelest tõlk. L. Viiding. [Järelsõna.] Illustr. V. Tolli. Tln., 1957. 128 lk.

SISUKORD

Eessõna	3
Väliskirjandust käsitlevad tööd	5
Ameerika kirjandus	
James Fenimore Cooper (1789—1850)	6
Richard Hildreth (1807—1865)	6
Harriet Beecher-Stowe (1811—1896)	7
Mark Twain (1835—1910)	8
Joel Chandler Harris (1848—1908)	10
Theodore Dreiser (1871—1945)	11
Jack London (1876—1916)	13
Howard Fast (s. 1914)	15
Kanada kirjandus	
Dyson Carter (s. 1910)	19
Ladina-Ameerika kirjandus	
Pablo Neruda (s. 1904)	20
Jorge Amado (s. 1912)	21
Austria kirjandus	
Stefan Zweig (1881—1942)	23
Belgia kirjandus	
Charles de Coster (1827—1897)	25
Bulgaaria kirjandus	
Ludmill Stojanov (s. 1888)	27
Hiina kirjandus	
Lu Sin (1881—1936)	31
Ding Ling (s. 1907)	32
Tšou Li-bo (s. 1909)	34

Hispaania kirjandus

Miguel de Cervantes Saavedra (1547—1616)	35
--	----

India kirjandus

Krišan Tšandr (s. 1912)	37
-----------------------------------	----

Inglise kirjandus

William Shakespeare (1564—1616)	39
Daniel Defoe (1660—1731)	41
Jonathan Swift (1667—1745)	42
Henry Fielding (1707—1754)	43
Walter Scott (1771—1832)	44
George Gordon Byron (1788—1824)	45
William Makepeace Thackeray (1811—1863)	47
Charles Dickens (1812—1870)	48
Robert Louis Stevenson (1850—1894)	50
William Jacobs (1863—1943)	51
Ethel Lilian Voynich (s. 1864)	51
Rudyard Kipling (1865—1936)	53
John Galsworthy (1867—1933)	53
John Priestley (s. 1894)	54
Archibald Joseph Cronin (s. 1896)	55
Doris Lessing (s. 1919)	55

Itaalia kirjandus

Giovanni Boccaccio (1313—1375)	57
Rafaello Giovagnoli (1838—1915)	59
Renata Viganó (s. 1900)	59
Alberto Moravia (s. 1907)	60

Korea kirjandus

Li Gi Jen (s. 1893)	63
-------------------------------	----

Lõuna-Aafrika kirjandus

Peter Abrahams	64
--------------------------	----

Mongoli kirjandus

Tšadralavõn Lodoidamba	65
----------------------------------	----

Poola kirjandus

Eliza Orzeszko (1842—1910)	66
--------------------------------------	----

Boleslaw Prus (1845—1912)	67
Henryk Sienkiewicz (1846—1916)	68
Jerzy Pytlakowski (s. 1916)	69

Prantsuse kirjandus

Jean Baptiste Molière (1622—1673)	70
Charles Perrault (1628—1763)	71
Stendhal (1783—1842)	72
Honoré de Balzac (1799—1850)	73
Victor Hugo (1802—1885)	76
Jules Verne (1828—1905)	78
Emile Zola (1840—1902)	80
Anatole France (1844—1924)	82
Romain Rolland (1866—1944)	84
Henry Barbusse (1873—1935)	86
Elsa Triolet (s. 1897)	88
Jean Laffitte (s. 1910)	89
Andre Stil (s. 1921)	90

Rumeenia kirjandus

Mihail Sadoveanu (s. 1880)	92
--------------------------------------	----

Saksa kirjandus

Johann Wolfgang Goethe (1749—1832)	94
Friedrich Schiller (1759—1805)	96
Jakob Grimm (1785—1863)	99
Wilhelm Grimm (1786—1859)	99
Henrich Heine (1797—1856)	100
Wilhelm Hauff (1802—1827)	102
Georg Weerth (1822—1856)	103
Lion Feuchtwanger (s. 1884)	104
Erich Weinert (1890—1953)	105
Anna Seghers (s. 1900)	106
Willi Bredel (s. 1901)	107
Eduard Claudius (s. 1911)	109
Stefan Heym (s. 1913)	109

Soome kirjandus

Aleksis Kivi (1834—1872)	111
Juhani Aho (1861—1921)	113
Maiju Lassila (1868—1918)	113
Pentti Haanpää (1905—1955)	114
Elvi Sinervo (s. 1912)	116

Taani kirjandus

Hans Christian Andersen (1805—1875)	117
Martin Andersen Nexö (1869—1954)	118

Tšehhi kirjandus

Ivan Olbracht (s. 1882)	121
Karel Čapek (s. 1890)	122
Marie Pujmanová (s. 1893)	123
Julius Fučík (1903—1943)	124

Türgi kirjandus

Sabahattin Ali (1907—1948)	127
--------------------------------------	-----

Ungari kirjandus

Sándor Petöfi (1823—1849)	129
Ferenc Molnar (1878—1952)	130
Máté Zalka (1896—1937)	131
Trükkimise ajal ilmunud teosed	132
Nimestikus esinevate ilukirjanduslike teoste autorite ja pealkirjade alfabeetiline loetelu	135

Vastutav toimetaja R. Aare.

На эстонском языке

Зарубежная литература в Советской Эстонии

Био-библиографический указатель литературы

«Kommunist». Tell. nr. 5928. 2500. MB-08696. 10. XII 1957.

A-21869

III

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00570399 8